

Ενώπιον

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τεύχος 76 | Ιανουάριος - Μάρτιος 2015

- Παγκόσμια ημέρα της ποίησης
Αφιέρωμα στον *Μανόλη Αναγνωστάκη*
- Η διαμεσολάβηση ως εναλλακτική μέθοδος επίλυσης των διαφορών
Η ωφέλεια για τις επιχειρήσεις

- Έναρξη εφαρμογής καν. 1215/12, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές διαφορές

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ
ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
ΤΗΛ.: 2310.925 768

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΤ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ
Δικηγόρος

Συνάδελφοι,

Με την ανάληψη της ευθύνης για την έκδοση του περιοδικού μας «ΕΝΩΠΙΟΝ» θα ήθελα αντί προλόγου να μοιραστώ μαζί σας κάποιες σκέψεις μου που ίσως να αποτελούν σκέψεις πολλών από εμάς και αφορμή για ένα γόνιμο διάλογο που τελικό στόχο θα έχει να βρούμε τον τρόπο να μετουσιώσουμε τις σκέψεις αυτές σε πράξεις. Αν πάλι σας κουράσω ζητώ συγγνώμη εκ των προτέρων αλλά θα ήθελα πραγματικά να εγκαινιάσουμε μία επικοινωνία αρχικά μέσω του περιοδικού και με άλλα μέσα αργότερα:

«Ες αύριον τα σπουδαία». Η αγαπημένη μου ρήση. Στην αρχαιότητα κάποιοι τύραννοι πλήρωσαν με τη ζωή τους γιατί δεν άκουσαν έγκαιρα τον αγγελιοφόρο που ήθελε να τους μεταφέρει το μήνυμα ότι κινδυνεύουν και δεν έλαβαν τα μέτρα τους. Ευτυχώς στον κλάδο μας δεν πληρώνουμε με τη ζωή μας κατά κυριολεξία όταν δεν ακούμε έγκαιρα ή όταν ακούμε και δεν πράττουμε αλλά μήπως δεν επηρεάζει τα μέγιστα τη ζωή μας η επίθεση που έχουμε δεχτεί εδώ και χρόνια; Ποιος μπορεί να συγκρίνει το σήμερα με το χθες και να μην καταλήξει στο συμπέρασμα ότι κάθε πέρσι και καλύτερα, όπως λέει με τόση απλότητα ο θυμόσοφος λαός μας;

Συνάδελφοι, εδώ και χρόνια έχουμε υποστεί σαν επαγγελματικός κλάδος σωρεία μειωτικών και απαξιωτικών «μεταρρυθμίσεων» χωρίς να διαμαρτυρηθεί κανένα άλλο κομμάτι της κοινωνίας πλην ημών. Όμως τάχα δεν αφορούν πρωτίστως τους πολίτες οι αλλαγές που έχουν επέλθει νομοθετικά όταν ο πρωτίστος ρόλος του Δικηγόρου είναι η προάσπιση των δικαιωμάτων και της ελευθερίας του ατόμου; Ποιόν θίγει π.χ. το ότι έχει επιβληθεί χρηματική «ποινή» σε όποιον θέλει να ασκήσει έφεση, αναίρεση, έγκληση κ.λ.π.; Όταν έχει καταργηθεί εδώ και χρόνια η παρουσία-παράσταση Δικηγόρου στα ασφαλιστικά που εκδικάζονται στα Διοικητικά Δικαστήρια και η συζήτησή τους γίνεται κατ'ουσίαν ερήμην; Ποιος θίγεται όταν στο νομοσχέδιο του νέου Κώδικα Πολιτικής Δικαιοσύνης (που τελικά αποσύρθηκε προς το παρόν λόγω διάλυσης της Βουλής) προβλέπονταν ουσιαστικά η κατάργηση των μαρτύρων κατά την ακροαματική διαδικασία; Με όλες τις προαναφερόμενες αλλαγές και άλλες πολλές που δεν είναι του παρόντος να αναφέρω για οικονομία χώρου, περιορίζεται ουσιαστικά το συνταγματικό δικαίωμα του κάθε Έλληνα πολίτη, ανεξαρτήτως οικονομικής κατάστασης, να προσφύγει στη δικαιοσύνη και να υπερασπιστεί τα δικαιώματά του. Και τίθεται το ερώτημα: Τα γνωρίζει αυτά ο Έλληνας πολίτης και έχει συνειδητοποιήσει ότι ο δικός μας αγώνας αφορά και τον ίδιο; Η άποψή μου είναι ότι δεν έχουν δημοσιοποιηθεί επαρκώς για να μην πω καθόλου. Και εδώ τίθεται το ερώτημα ποιος πρέπει να ενημερώνει και πώς. Οι

περισσότεροι θα πούνε ότι θα πρέπει να ενημερώνουν οι Δικηγορικοί Σύλλογοι και η Ολομέλεια των Προέδρων και έχουν εν μέρει δίκιο. Όμως θα πρέπει ο καθένας από εμάς να ενημερώνει τον κάθε πολίτη, τον κάθε πελάτη το τι γίνεται και ποιος θίγεται. Να μην έχουν την εντύπωση ότι κάθε φορά που γίνεται αποχή γίνεται για τα δικά μας συμφέροντα. Γιατί αυτό πλανάται στον κοινωνικό περίγυρο και ας μην το παραδεχόμαστε ανοιχτά. Θυμάμαι χαρακτηριστικά ότι ακόμη και όταν επιβλήθηκε ΦΠΑ 23% στην παροχή Δικηγορικών υπηρεσιών πολλοί λέγανε ότι επιβλήθηκε ΦΠΑ στους Δικηγόρους!!!! Κάποιοι χαιρότανε μάλιστα. Φυσικά αυτό στην αρχή έως ότου αντιλήφθηκε ο κάθε πελάτης ότι ο ΦΠΑ επιβαρύνει τον ίδιο.

Για να μην ξαναζήσουμε το «ες αύριον τα σπουδαία» αλλά και για να θεραπεύσουμε πολλά από όσα έχουν γίνει χρειάζεται εγρήγορση και προληπτικός συνδικαλισμός. Ποτέ δεν είναι αργά να θέσουμε εκ νέου τις δίκαιες απαιτήσεις μας και να πετύχουμε τη μεταρρύθμιση πολλών κακώς κειμένων. Δεν είναι αργά να διεκδικήσουμε π.χ. την κατάργηση του ΦΠΑ, την επαναφορά Δικηγορικής ύλης στους Δικηγόρους αλλά και να προλάβουμε την ψήφιση μελλοντικών διατάξεων που θίγουν τους

πολίτες και εμάς και εν τέλει την ίδια τη Δικαιοσύνη. Τι χρειάζεται, για να μην λέμε μόνο μεγάλα λόγια; Αφ'ενός να ενισχύσουμε το ρόλο του Δικηγόρου και να δώσουμε στην κοινωνία να καταλάβει ότι είμαστε οι φυσικοί υπερασπιστές των δικαιωμάτων του κάθε ανθρώπου και αφ'ετέρου οι ηγεσίες μας και ιδίως η Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων, το ανώτατο συνδικαλιστικό μας όργανο να απαιτήσει να έχει πλειοψηφική συμμετοχή σε κάθε νομοπαρασκευαστική επιτροπή που ετοιμάζει τα προς ψήφιση νομοσχέδια. Τότε μόνο θα έχει επιτυχία κάθε συλλογική προσπάθεια. Για να γίνουν όμως αυτά τα απλά θα πρέπει πρωτίστως να αποκαταστήσουμε την χαμένη εμπιστοσύνη των Δικηγόρων στους συνδικαλιστικούς τους φορείς και την χαμένη εμπιστοσύνη της κοινωνίας στο ρόλο του Δικηγόρου. Και αυτό επιτυγχάνεται αφ'ενός όσον αφορά το πρώτο με συνεχή και καθημερινή ειλικρινή ενημέρωση των συναδέλφων και όσον αφορά το δεύτερο με τη μέγιστη δυνατή προβολή στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τη συνεργασία με κοινωνικούς και επιστημονικούς φορείς. Η προσπάθεια θέλει χρόνο αλλά πρωτίστως βούληση. Ας αρχίσουμε.»

Τεύχος 75, Ιανουάριος - Μάρτιος 2015
 Τιμή τεύχους 1€

Ιδιοκτησία:
 Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης
 Δικαστικό Μέγαρο Θεσσαλονίκης
 26ης Οκτωβρίου 3 | 546 25
 Τηλ.: 2310 553 444 | email Δ.Σ.Θ.: dsthe@otenet.gr

Εκδότης
 Νικόλαος Βαλεργάκης
 Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης
 26ης Οκτωβρίου 3 | 546 25

Διεύθυνση - Συντονισμός Ύλης
 Νικόλαος Στ. Αντωνιάδης
 nikanton66@gmail.com

Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων Δ.Σ.Θ.
 Αικατερίνη Μάρου
 email: publicationsdsth@dsth.gr
 Τηλ.: 2310 500 874, Fax: 2310 500 875

Υπεύθυνος Τυπογραφείου - Βιβλιοδεσίας
 Γεώργιος Σ. Ηλιάδης
 Μεσολογγίου 21, Τριανδρία | Τηλ.: 2310 925 768

Διοικητικό Συμβούλιο Δ.Σ.Θ. 2015-2017

Πρόεδρος:	Νικόλαος Βαλεργάκης
Α' Αντιπρόεδρος:	Βάρδας Χρήστος
Β' Αντιπρόεδρος:	Μαυρίδης Στυλιανός
Γεν. Γραμματέας:	Ράπτης Χρήστος
Ταμίας:	Σερσίδου Παρασκευή
Μέλη:	Τζαμαδάνης Γεώργιος
	Κωστατζίκη Ρωξάνη
	Αχτισίδου Φωτεινή
	Παναγοπούλου Γιάννα
	Μελανεφίδου Σοφία
	Βελιτζέλου Γεωργία
	Μπιλίσσης Αντώνιος
	Μπακέλλας Χρήστος
	Σαρακενίδης Ηλίας
	Αντωνιάδης Νικόλαος
	Κλεισιάρης Ζήσης
	Σαμαράς Πέτρος
	Κουτσοχήνας Ευστάθιος
	Γκουτσίδης Γεώργιος
	Ροδινός Γεώργιος
	Φινοκαλιώτης Δημήτριος
	Στεφάνου Ιωάννης
	Σιαπέρας Βασίλειος
	Βρίκος Χρήστος
	Παπαντωνόπουλος Νικόλαος

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη του Δ.Σ.Θ.

Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν μόνο τις απόψεις του συντάκτη τους. Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού μπορεί να δημοσιεύσει τα άρθρα ή τις επιστολές κατά την κρίση της, χωρίς όμως να αλλάξει το νόημά τους. Μετά την αποστολή τους στο περιοδικό, κανένα άρθρο ή φωτογραφία δεν επιστρέφεται. Παράκληση, τα κείμενα να μην υπερβαίνουν τις 1.500 λέξεις.

ΑΡΘΡΑ

- 06 Ιουλία Αγοράστη**
 Το κυνήγι του χρόνου, χαμένη υπόθεση...., Τηλε-όραση
- 08 Αθηνά Αηδονά-Αθανασιάδου**
 Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική
- 11 Γιάννης Δ. Αθανασιάδης**
 Συμβολή στη θεωρία του δικαστικού ενσήμου
- 23 Ευάγγελος Ζαμπίτης**
 Η νομική αντιμετώπιση του "bullying" στην Ελλάδα. - Σκέψεις εξ' αφορμής της αυτοκτονίας του Βαγγέλη Γιακουμάκη
- 25 Τάσος Καραλιγκάς**
 Περί Κατρουγκάλου και ηθικής...
- 26 Κομνηνός Γ. Κόμνιος**
 Σκέψεις για το απόρρητο της διαμεσολάβησης
- 29 Νίκος Κυριακού**
 Σμύρνη, ένα προσκυνηματικό πολιτιστικό οδοιπορικό της χερσαίας «Αρμονίας» Θεσσαλονίκης
- 31 Ρωξάνη Κωστατζίκη**
 Παγκόσμια ημέρα της γυναίκας 8 Μαρτίου 2015 - Από τις γυναίκες στην Ευρώπη στις γυναίκες στο Κομπανι ασύμμετρη πρόοδος;
- 34 Δημήτριος Λαζίδης**
 Προφορικό ερώτημα Αντιδημάρχου Χ σχετικά με την αναδρομικότητα αποφάσεων
- 37 Γεώργιος Ι. Μάτσος**
 Η εκ προθέσεως εσφαλμένη εφαρμογή του δικαίου: Ένα αναγκαίο ποινικό αδίκημα;
- 39 Μιχάλης Μήτσας**
 Συνέρχασθαι και συνεταιριζέσθαι συνάδελφοι!
- 41 Δημήτρης Α. Νεμέτης**
 Όταν πονάει το μυαλό - Όταν σταματάει ο λογισμός
- 44 Βασίλειος Σιδηρόπουλος**
 Η αγάπη για την κλασική λογοτεχνία και το μεγάλο όφελος μας από αυτήν. Ο Φιόντορ, ο Λεών, ο Βίκτωρ, ο Εμίλ και οι άλλοι.
- 46 Γιώργος Τσαραμπουλίδης**
 Αυτό με το... («Νονό»); - Αναμείνοντας
- 50** Εγγραφές-Προαγωγές-Μεταθέσεις-Διαγραφές Δικηγόρων

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- 52** Παγκόσμια ημέρα της ποίησης - Αφιέρωμα στον Μανόλη Αναγνωστάκη
- 54** Η διαμεσολάβηση ως εναλλακτική μέθοδος επίλυσης των διαφορών – Η ωφέλεια για τις επιχειρήσεις
- 58** Έναρξη εφαρμογής καν. 1215/12, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές διαφορές

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΕΜΜ. ΒΑΛΕΡΓΑΚΗΣ
Πρόεδρος Δ.Σ.Θ.

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι

Στο περίφημο Mail Βαρουφάκη προς τους θεσμούς στον τομέα δικαιοσύνης περιλαμβάνεται και πάλι η σύνταξη νέου Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, που θα αποτελέσει το βασικό μέσο για την επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης.

Ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας είναι οι κανόνες με βάση τους οποίους διεξάγεται η αστική δίκη. Και είναι πολύ σημαντικό οι κανόνες αυτοί να εξασφαλίζουν όχι μόνο τη διεξαγωγή μιας δίκαιης δίκης αλλά και την προστασία των συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων των Ελλήνων πολιτών.

Ακριβώς αυτούς τους κανόνες παραβίαζε το προηγούμενο σχέδιο του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, που είχε φέρει προς ψήφιση στη Βουλή η προηγούμενη Κυβέρνηση. Στην προηγούμενη νομοπαρασκευαστική επιτροπή είχαν επικρατήσει απόψεις συγκεκριμένων μελών που ήθελαν, μεταξύ των άλλων, την κατάργηση της απόδειξης με μάρτυρες στην τακτική διαδικασία, τις πολλαπλές κατασχέσεις σε βάρος της περιουσίας του οφειλέτη και την υπερίσχυση των τραπεζικών προνομίων στον πλειστηριασμό σε βάρος ακόμη και του Δημοσίου.

Οι δικηγόροι δεν ήταν δυνατόν να αποδεχθούμε τέτοιες διατάξεις, που δεν ήταν αντίθετες στα στενά επαγγελματικά μας συμφέροντα αλλά στρεφόταν εναντίον της κοινωνίας και του Έλληνα πολίτη. Για το λόγο αυτό απείχαμε τον περασμένο Δεκέμβριο από τα καθήκοντα μας, με απόφαση μας που προήλθε μετά από πανελλαδικό δημοψήφισμα, που με την συντριπτική πλειοψηφία του 95% απέρριψε τις παραπάνω διατάξεις.

Αξίζει να υπενθυμίσω ότι τις παραπάνω διατάξεις του ένα λόγω σχεδίου είχε αποδοκιμάσει η διοικητική Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, οι διοικητικές Ολομέλειες των Εφετείων Αθηνών και Θεσσαλονίκης αλλά και το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, που επισήμανε ότι οι διατάξεις για τα προνόμια στους πλειστηριασμούς προκαλούν ζημία στο Δημόσιο.

Σήμερα ο νέος Υπουργός Δικαιοσύνης έχει ορίσει νέα νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την εκπόνηση νέου σχεδίου Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Λαμβάνοντας υπόψη τη σύνθεση της, πιστεύω ότι η επιτροπή αυτή θα επιτελέσει το έργο που της ανατέθηκε και θα παρουσιάσει ένα σχέδιο που οι διατάξεις του θα επιτυγχάνουν τον στόχο της επιτάχυνσης της αστικής δίκης αλλά παράλληλα θα εξασφαλίζουν και τα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών.

Αυτό φάνηκε άλλωστε από τις πρώτες συνεδριάσεις της, όπου κατέστη σαφές από όλους τους συμμετέχοντες ότι οι διατάξεις του προηγούμενου σχεδίου, τις οποίες το δικηγορικό σώμα απέρριψε με το δημοψήφισμα, δεν πρόκειται να περιληφθούν στο νέο σχέδιο.

Οι δικηγόροι έχουμε αναστείλει την αποχή μας και περιμένουμε το έργο της νέας νομοπαρασκευαστικής επιτροπής με την απαίτηση να έχει λάβει το μήνυμα ολοκλήρου του νομικού κόσμου, ότι τα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα των Ελλήνων πολιτών, όπως εν προκειμένω το δικαίωμα ακροάσεως κατά την προσφυγή στη δικαιοσύνη και το δικαίωμα της ιδιοκτησίας είναι απαραβίαστα και αδιαπραγμάτευτα.

Το ίδιο μήνυμα πιστεύω ότι έχει λάβει και η νέα ηγεσία του Υπουργείου Δικαιοσύνης την οποία καλώ να μην ενδώσει στις πιέσεις των «θεσμών», και να φέρει στη Βουλή προς ψήφιση διατάξεις που όχι μόνο θα προστατεύουν τα δικαιώματα των ελλήνων πολιτών αλλά και αυτή την ίδια την απονομή της δικαιοσύνης.

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Όπως θα διαπιστώσατε από το παρόν τεύχος την επιμέλεια και το συντονισμό ύλης του «ΕΝΩΠΙ-

ΟΝ», μετά από απόφαση του διοικητικού συμβουλίου του Συλλόγου μας, ανέλαβε ο συνάδελφος και μέλος του διοικητικού συμβουλίου κ. Νίκος Αντωνιάδης. Θέλω να ευχαριστήσω την κ. Γιάννα Παναγοπούλου για τη μέχρι σήμερα συνεργασία της. Προσέφερε τα μέγιστα για την επιτυχή έκδοση του περιοδικού και για την καταξίωση του στον νομικό κόσμο.

Είμαι σίγουρος ότι το «ΕΝΩΠΙΟΝ» θα συνεχίσει την ανοδική του πορεία και με τη διεύθυνση του κ. Νίκου Αντωνιάδη, ενός συναδέλφου έμπειρου, μαχόμενου δικηγόρου, με γνώση της καθημερινότητας, με διάθεση και μεράκι για δουλειά, που σίγουρα με τις «φρέσκες» ιδέες του θα συμβάλλει τα μέγιστα στην αξιοποίηση όλων των «πνευματικών δυνάμεων» του Συλλόγου και των συναδέλφων.

Με συναδελφικούς χαιρετισμούς

Νίκος Εμμ. Βαλεργάκης
Πρόεδρος Δ.Σ.Θ.

ΙΟΥΛΙΑ ΑΓΟΡΑΣΤΗ
Δικηγόρος

Κοίταζα απ' το παράθυρο το απέναντι πάρκο, προσπαθώντας να διακρίνω τα πρώτα βήματα της άνοιξης, που έκανε αγώνα να ρίξει λίγο πράσινο στα ξερά χόρτα, να στολίσει λίγο τα καφετιά δέντρα.

Δυο νεαροί κλάδευαν τα ξερά κλαδιά για να δώσουν δίοδο στους χυμούς, να διευκολύνουν την αναπνοή και την ανανέωση του δέντρου. Ένα ξανάνιωμα, μια μικρή επέμβαση, ένα λίφτινγκ, σκέφτηκα.

Είπα λίφτινγκ και στο νου μου ήρθε η συνάντηση που είχα πριν λίγες μέρες με μια παλιά συμμαθήτριά και φίλη των νεανικών μου χρόνων, ένα αληθινά όμορφο κορίτσι. Από μακριά αναγνώρισα το περιπτημά της, είναι αυτό που περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο χαρακτηριστικό δίνει το στίγμα μας-όμως όταν με πλησίασε κατάλαβα πως έκανα λάθος αν και με χαιρέτησε εγκάρδια. Αλλά, ποιό ήταν αυτό το πρόσωπο που δανείστηκε τη φωνή και το σουλούπι της παλιάς φίλης; Καλά, τα κατάμαυρα ίσια μαλλιά έγιναν μια κατακόκκινη αφάνα, το ανάλαφρο κορμί έγερσε λίγο μονόπαντα, η κάπως μπάσα φωνή της πήρε ένα περίεργο χαϊδευτικό τόνο, αλλά το όμορφο, εκφραστικό πρόσωπό της τι απόγινε; Θα το αναγνώριζα ακόμα και κάτω από δεκάδες ρυτίδες, αλλά τούτο δω μου ήταν εντελώς άγνωστο. Τα καλλιγράμμα φρύδια της έφυγαν τρομαγμένα προς τα πάνω, τα λακκάκια στα μάγουλα, που με τον καιρό γίνονται αυλάκια, εξαφανίστηκαν σαν ένα πανί που το τραβάς βίαια και μοιάζει έτοιμο να σκιστεί, τα λεπτά φίνα χείλια, αντί να τυλιχτούν με λεπτές γραμμούλες, το πουγκί που μέσα του αποθηκεύονται χαρές και πίκρες της ζωής, φούσκωσαν ξεδιάντροπα. Και τα μάτια της, μ' εκείνο το τρυφερό βλέμμα, τι κόπτο κάνουν να φανούν κάτω από βλέφαρα πρησμένα και βαριά, που η σιλίκονη τα εμποδίζει να κλείσουν; Κι ο λαιμός, σε ποιόν ανήκει; Ήταν και δεν ήταν η Ελένη. Για να κρυσψω την αμηχανία μου, άρχισα να μιλώ για τα παλιά, να της θυμίζω γουστόζικες ιστορίες και νεανικές τρέλες μας.

Ανασηκώθηκαν, όσο μπορούσαν, τα φτωχά βλέφαρα και στο μέτωπό της, που έμεινε ακίνητο σαν μάρμαρο και ανέκφραστο ελέω μπότοξ, αποτόλμησε την εμφάνισή της μια μικρή ρυτίδα και με τη γνωστή, επιτέλους, φωνή της η Ελένη μου είπε ότι κάνω λάθος, ότι δεν συμπέσαμε ποτέ χρονικά, ότι ήμουν πολύ-πολύ μεγαλύτερή της, ίσως-ίσως συμμαθήτριά της μητέρας της! Τότε, βέβαια, ήμασταν συνομήλικες, σκέφτηκα, έπειτα-τι manία αλήθεια κι αυτή- εγώ συνέχισα να ... μεγαλώνω!

Καμμένη Ελένη, της χαμογελούσα τρυφερά και αμηχανα, αλλά εκείνη μου ανταπέδιδε ένα βαρύ, εχθρικό βλέμμα. Μπορεί να σκεφτόταν ότι χειρότερος εχθρός μας δεν είναι ο χρόνος, αλλά ο ... συμμαθητής μας. Ενώθα θλίψη για το βάνουσο σβήσιμο της ιστορίας, που είναι γραμμένη στις ρυτίδες μας, για τις χαρές και τις λύπες που δεν μπορούν να ξανακαταχωρηθούν

σ' εκείνο το άγραφο χαρτί, το πρόσωπό της, για την αγωνία να τοποθετήσει τον εαυτό της σε άλλη χρονική περίοδο, για το φόβο της όταν συναντά παλιούς συμμαθητές, γείτονες, για την προσπάθειά της ν' αποκτήσει καινούρια ταυτότητα.

Στα μάτια της, με την ακινησία των μπαλσαμωμένων πουλιών, διάβασα το φόβο μη γελάσει παρ'απάνω, μην κλάψει περισσότερο, μη νιώσει τη ζεστασιά που φέρνουν οι αναμνήσεις κι οι συναντήσεις με παλιούς γνώριμους, μην τσακίσει ο τετνωμένος πάπυρος, το πρόσωπό της.

Ιδεώδες μοντέλο για τα καινούρια διαβατήρια, σκέφτηκα, προσπαθώντας να μην ξεσπάσω σε γέλια, τύπος και υπογραμμός για τις αυστηρές οδηγίες της αστυνομίας. Μα καλά, βρε Ελένη, έλεγα μέσα μου, να βραδύνουμε κάπως τα βήματα του χρόνου είναι θεμιτό και επιθυμητό αλλά, να ξαναφέρουμε πίσω τα νιάτα, μια περίοδο που δεν αφορά μόνο το δέρμα αλλά ολόκληρο το οικοδόμημα, ολόκληρο το είναι μας, δεν δείχνει ανωριμότητα, δεν είναι ουτοπία; Πώς να σβήσεις απ' το νου και την ψυχή όλη τη διαδρομή σου, πώς να νεκρώσεις τη μνήμη, πώς να ρίξεις στην ανυπαρξία ένα μεγάλο κομμάτι της ζωής σου αλλάζοντας μόνο το περιτύλιγμα;

Μ' αυτές τις σκέψεις ξανάριξα το βλέμμα μου στο πάρκο όπου το κλάδεμα είχε τελειώσει κι ένας δυνατός άνεμος τράνταζε τα δέντρα. Τρυφερά, λυγερά, όμορφα τα μικρά δεντράκια κόντευαν να σπάσουν ή να ξεριζωθούν καθώς παρέπαιαν απροστάτευτα κι ο λεπτός, νέος κορμός τους δυσκολευόταν να αντισταθεί. Βαριά, λίγο άχαρα, με φλούδα ξερή, με ρόζους, τα παλιά δέντρα έστεκαν αγέρωχα, λυγίζαν ελαφρά κι αντιμετώπιζαν με σοφία και καρτερία τις ριπές του ανέμου. Κάτι έμαθαν στη διαδρομή τους, κάτι σπούδασαν μεγαλώνοντας! Κρίμα που η παλιά μου συμμαθήτρια δεν στάθηκε ποτέ να τα κοιτάξει, κρίμα που δεν κάθισε ποτέ ν' ακούσει τη φωνή τους.

Η καρδιά μου βάραινε συνεχώς από θλίψη αλλά, ευτυχώς, μ' έσωσε το χιούμορ, η ιδιορρυθμία μου δηλαδή να διακωμωδώ το κάθε τι, αρχής γενομένης από τον εαυτό μου, η μανία μου να ψάχνω σε κάθε τι σοβαρό την αστεία του πλευρά.

Θυμήθηκα, λοιπόν, το παλιό, χαριτωμένο ανέκδοτο με τους δύο φίλους που συναντιούνται μετά από τριάντα χρόνια κι ανταλλάσσουν φιλοφρονήσεις. «Είσαι μια χαρά!» λέει ο ένας, «ούτε στα νεανικά μας χρόνια δεν είχες αυτή τη φρεσκάδα, πώς τα καταφέρνεις κι είσαι τόσο νέος και ζωηρός;» «Κι εσύ» απαντάει ο άλλος «πι όμορφο έγινε στη ζωή σου και σε κρατάει σε τέτοια φόρμα; Χαίρομαι που έχεις αυτό το νεανικό παρουσιαστικό, αυτό το

σφρίγος και τη ζωντάνια». Είπαν κάμποσα ακόμα, τρυφερά και όμορφα και, χωρίζοντας, ο καθένας μονολογούσε «Αν με είδε όπως τον είδα, είμαι για κλάματα!».

ΤΗΛΕ-ΟΡΑΣΗ

Σκέπασα μ' ένα ζωγραφιστό πανί
εκείνο το κατοικίδιο,
την τηλεόραση,
που έλεγαν πως τάχα μάκραινε την όραση,
έβαλα δίπλα του ένα μπουκέτο δροσερά λουλούδια
κι ησύχασα.

Μα εκείνο ήταν πάντα εκεί
σκορπώντας μια βαριά σάπια μυρωδιά
φαρμακωμένων λουλουδιών με όψη εφιαλτική.
Τα κόκκινα θύμιζαν πυρκαγιές και αίμα,
τα κίτρινα μύριζαν θειάφι και πόλεμο,
στα γαλάζια πάλευαν απελπισμένοι ναυαγοί.
Τα κλαδιά έμοιαζαν προκλητικά συμπλέγματα,
τα άνευρα κοτσάνια θύμιζαν λαιμούς πεινασμένων παιδιών

και τα μαραμένα φύλλα έφερναν στο νου
τις πλαδαρές κι ανούσιες κουβέντες
των πλανόδιων μικροπωλητών ιδεών.
Κι ανάμεσά τους κάποια τρυφερά, αληθινά, λουλούδια

ν' αγωνίζονται μάταια να κρατήσουν τη φρεσκάδα τους,
να δικαιώσουν την αποστολή τους.

Τελικά κι αν το σκέπαζα,
κι αν ακόμα το έσπαζα
εκείνο το κατοικίδιο

την τηλεόραση,
που άδικα πιστέψαμε πως μάκραινε την όραση,
εκείνο θα ήταν πάλι εκεί.

Κι εγώ, ελπίζοντας σε μια εικόνα καλύτερης ζωής,
σ' ένα πλάνο ανθρωπινότερης στιγμής,

να πατάω μανιασμένα τα κουμπιά,
καταπίνοντας το φαρμακωμένο αέρα
και το πρωί ν' αναρωτιέμαι

γιατί ο ύπνος μου ήταν τόσο ταραγμένος,
το στόμα μου τόσο πικρό,

γιατί αγριοκοιταζόμαστε με τους διαβάτες,
που κι εκείνοι, ασφαλώς, έχουν στο σπιτιού

τους την

καλύτερη γωνιά,
εκείνο το κατοικίδιο,

την τηλεόραση,
που παραμόρφωσε και κόντυνε την όραση!

Ιουλία Αγοράστη

ΑΘΗΝΑ ΑΗΔΟΝΑ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ

Αντιπεριφερειάρχης Οικονομικών
Διαφάνειας και Ηλεκτρονικής
Διακυβέρνησης
Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Επίτιμη Δικηγόρος
Πρώην Πρόεδρος Ταμείου Νομικών

Η μετανάστευση αποτελεί ζήτημα ιδιαίτερα πολύπλοκο που απαιτεί την συνεργασία πολλών εμπλεκόμενων, αλλά και κοινούς χειρισμούς σφαιρικού χαρακτήρα από πλευράς ΕΕ, τόσο σε διεθνές επίπεδο όσο και σε ευρωπαϊκό.

Θα πρέπει λοιπόν η ΕΕ να σταματήσει να θεωρεί την πολιτική για τη μετανάστευση σχεδόν αποκλειστικά εσωτερική υπόθεση και να τη διαχειριστεί στο πλαίσιο μιας συνολικής προσέγγισης, η οποία να περιλαμβάνει τόσο την εσωτερική όσο και την εξωτερική διάσταση. Στο πλαίσιο της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, η πρόκληση της ανθρώπινης κινητικότητας πρέπει να προσεγγιστεί σφαιρικά. Μετανάστευση και κινητικότητα είναι στενά αλληλοεξαρτώμενες έννοιες.

Κανένα κράτος μέλος της ΕΕ δεν μπορεί να διαχειριστεί μόνο του αποτελεσματικά τη μετανάστευση και το άσυλο, γ, αυτό η Συνθήκη θέτει τις βάσεις για μια κοινή πολιτική που πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή με εναρμονισμένη νομοθεσία που πρέπει να διέπεται από την ενισχυμένη αρχή της αλληλεγγύης και του δίκαιου επιμερισμού των ευθυνών.

Η ΕΕ πρέπει να αναλάβει την ευθύνη για τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων, των Κρατών-Μελών τα οποία αποτελούν τα σύνορα όλης της ΕΕ και του χώρου, Σένγκεν. Ο Frontex πρέπει να μετατραπεί σε ευρωπαϊκή υπηρεσία φύλαξης των συνόρων.

Είναι γνωστό ότι ορισμένα ευρωπαϊκά εδάφη αντιμετωπίζουν ειδικές δυσκολίες λόγω της γεωγραφικής τους θέσης, καθώς αποτελούν ενδιάμεσους σταθμούς για την παράνομη μετανάστευση και δέχονται συνήθως αριθμούς ανθρώπων που υπερβαίνουν την ικανότητα των υποδομών υποδοχής τους. Είναι λοιπόν ανάγκη η ΕΕ να θέσει σε εφαρμογή επιχειρησιακές διαδικασίες όσον αφορά τον καλύτερο επιμερισμό ευθυνών, την οικονομική αρωγή και την υποδοχή των μεταναστών. Σ, έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο που δημιουργείται η ΕΕ θα πρέπει να συνεργάζεται με τρίτες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς στην εφαρμογή ενός διεθνούς νομικού πλαισίου για τη μετανάστευση και την κινητικότητα.

Μέσα σ, αυτό το περίγραμμα κρίνεται απαραίτητη η αντιμετώπιση του ζητήματος της μετανάστευσης με γνώμονα τις εξής αλληλένδετες παραμέτρους: τη χώρα προέλευσης, τη χώρα διέλευσης και τη χώρα προορισμού.

Μόνο με τον τρόπο αυτό μπορούμε να δώσουμε ικανοποιητική λύση στα μεταναστευτικά ρεύματα.

Βέβαια οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας έχουν ορισμένους περιορισμούς, οι οποίοι θα πρέπει να υπερικηθούν τα επόμενα χρόνια, καθότι δεν είναι δεσμευτικού χαρακτήρα για τα συμβαλλόμενα μέρη.

Η ευελιξία τους διευκολύνει τη σύναψη πολιτικών συμφωνιών, χωρίς να επιβάλλονται νομικές υποχρεώσεις

και φυσικά κρίνεται απαραίτητο να μετατραπούν σε διεθνείς συμφωνίες με δεσμευτικό χαρακτήρα.

Κρίσιμος κρίνεται ο παράγοντας οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας πέραν της ασφάλειας του επαναπατρισμού και της επιτήρησης των συνόρων, να συμπεριλάβουν στις προτεραιότητές τους τις παραμέτρους που άπτονται της οικονομικής μετανάστευσης και της κινητικότητας, δίνοντας έμφαση στην οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης, της πολιτικής έκδοσης θεωρήσεων, της αναγνώρισης των τυπικών προσόντων, των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και της συμβολής της μετανάστευσης και της κινητικότητας στην ανάπτυξη.

Υψίστης σημασίας κρίνεται η οικονομική βοήθεια και τα αναπτυξιακά προγράμματα με βάση την αρχή της θετικής αιρεσιμότητας (περισσότερα για περισσότερα, "more for more:") και γνώμονα διάφορες παραμέτρους της μετανάστευσης-συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής επιστροφής και επανεισδοχής.

Τα δικαιώματα των λαθρομεταναστών πρέπει να γίνονται σεβαστά κατά τη διάσωση ή κράτησή τους, όταν αποκτούν το καθεστώς προστασίας, όταν βρίσκονται σε παράτυπη κατάσταση « χωρίς έγγραφα, ή όταν επαναπροωθούνται στις χώρες προέλευσής τους. Επιβάλλεται επίσης η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων κέντρων παραμονής και κράτησης των μεταναστών σε όλα τα κράτη μέλη με τη βοήθεια όλης της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη, ιδιαίτερα τις υγειονομικές συνθήκες και την παροχή ιατρικής βοήθειας, καθώς και ταχύτερη εξέταση των αιτημάτων ασύλου ή χορήγησης κοινωνικής βοήθειας.

Είναι θλιβερή εικόνα ο εγκλεισμός των αιτούντων άσυλο αλλά και των παράνομων μεταναστών σε κέντρα κράτησης και ιδίως των ανηλικών και δι- ασυνόδευτων, των εγκύων και όσων υποφέρουν από σοβαρές ασθένειες.

Δυστυχώς παρατηρείται άνοδος της μισαλλοδοξίας, του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, σε βάρος των μεταναστών στην Ευρώπη με συνέπεια την επιδείνωση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε ορισμένα κράτη μέλη.

Πρέπει λοιπόν να υιοθετηθούν μέτρα όπως:

- Η Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική πρέπει να γίνει προορατική, να προστατεύσει τα ανθρώπινα δικαιώματα, να καταπολεμήσει τις εργασιακές ή κοινωνικές διακρίσεις και να προάγει το θεματολόγιο της ένταξης.

- Η ΕΕ πρέπει να αποκτήσει κοινό σύστημα ασύλου και εναρμονισμένη νομοθεσία (Σε θέματα ασύλου η ΕΕ δεσμεύεται από τη συνθήκη της λειτουργίας της, το χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων και τις διεθνείς συμβάσεις)

- Η Σύμβαση του Δουβλίνου πρέπει να αντικατασταθεί από ένα σύστημα με μεγαλύτερη αλληλεγγύη στο εσωτερικό της ΕΕ, το οποίο να λαμβάνει υπόψη τις επιθυμίες των αιτούντων άσυλο και να εξασφαλίζει έναν περισσότερο αναλογικό επιμερισμό ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών.

- Πρέπει να ενισχυθούν προγράμματα μετεγκα-

τάστασης στο εσωτερικό της ΕΕ, με την παροχή οικονομικών κινήτρων σε όσα κράτη μέλη συμμετέχουν.

- Η ΕΕ χρειάζεται μίαν αξιόπιστη, αποτελεσματική, νόμιμη και δημοκρατικά ελεγχόμενη πολιτική για τα εξωτερικά σύνορα. Τα κράτη μέλη που αποτελούν τον χώρο Σέγκεν δεν διενεργούν ελέγχους στα μεταξύ τους σύνορα. Αυτό σημαίνει ότι οφείλουν να συνεργάζονται και να μοιράζονται την ευθύνη για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ.

- Κατά την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης προσώπων και της σωματεμπορίας πρέπει πάντα να διασφαλίζεται η κάλυψη των θυμάτων από τη διεθνή ανθρωπιστική νομοθεσία και τις ευρωπαϊκές συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

- Σε καταστάσεις ανθρωπιστικής κρίσης σε τόπους διέλευσης, που προκύπτουν λόγω μαζικών μετακινήσεων, η δημιουργία μεταναστευτικών κέντρων και κέντρων παραμονής μεταναστών θα μπορούσε να χρηματοδοτηθεί από την ΕΕ. Σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες στα κέντρα αυτά θα εξασφαλίζεται στα πρόσωπα που την έχουν ανάγκη η προστασία του διεθνούς συστήματος ασύλου.

- Ειδικότερα όσο αφορά στη λαθρομετανάστευση δια της θαλάσσης που ενδιαφέρει και την Ελλάδα.

- Χιλιάδες λαθρομετανάστες εισέρχονται στην ΕΕ δια της θαλάσσης. Αυτό σημαίνει ότι το ζήτημα αυτό πρέπει να αντιμετωπιστεί με εξειδικευμένο τρόπο.

Συχνά, η λαθρομετανάστευση δια θαλάσσης έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια ανθρώπινων ζωών.

Τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να διασώζουν οποιονδήποτε αντιμετωπίζει κίνδυνο στη θάλασσα. Αυτό περιλαμβάνει και τις περιπτώσεις μεταναστών ή διακινητών ή λαθρεμπόρων που έχουν αναλάβει κινδύνους εν γνώσει τους. Συχνά τα παράνομα δίκτυα διακίνησης ή λαθρεμπορίας αιτούντων άσυλο ή λαθρομεταναστών υποβάλλουν τα άτομα αυτά σε σοβαρούς κινδύνους. Αυτές τις επικίνδυνες λοιπόν μετακινήσεις οργανώνουν τα ανωτέρω εγκληματικά δίκτυα τα οποία στοιβάζουν εκατοντάδες ανθρώπους (μεταξύ των οποίων γυναίκες και παιδιά) χωρίς να υπάρχουν οι στοιχειώδεις υποδομές και μέσα (ιδίως σωστικά), σε πλοία που στη συντριπτική τους πλειοψηφία δεν είναι αξιόπλοα. Πρέπει επομένως να θεσπιστούν αυστηρότατες ποινικές διαδικασίες με ποινές έως και ισόβια κάθειρξη για τους διακινητές και εμπόρους ανθρώπων. Τα άτομα που πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης από τους διακινητές πρέπει να θεωρούνται αθώα θύματα. Το ζήτημα της αποβίβασης πρέπει να επιλυθεί με γνώμονα την αποβίβαση στον πλησιέστερο ασφαλή τόπο.

Τα σύνορα των κρατών μελών της ΕΕ συμπεριλαμβανομένων και των θαλασσιών που βρέχονται από τη Μεσόγειο, είναι σύνορα όλων των κρατών τα οποία φέρουν κοινή ευθύνη για τη διαχείριση τους. Επομένως όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να

συμμετέχουν (σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης) στην παροχή των πόρων που απαιτούνται για αποτελεσματικές επιχειρήσεις διάσωσης στη θάλασσα και συνοριακούς ελέγχους, σε εξαιρετικές περιπτώσεις , στην υλοποίηση των διαδικασιών επαναπατρισμού , στην μετεγκατάσταση, εντός της ΕΕ, μεταναστών από τα μικρά μεσογειακά κράτη μέλη και στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της εμπορίας ανθρώπων.

Το μεταναστευτικό λοιπόν είναι διεθνές θέμα και σαφώς υπερβαίνει μεμονωμένα κράτη-μέλη. Οι διαστάσεις του προβλήματος χαρακτηρίζονται δραματικές.

Τον 21ο αιώνα, η κινητικότητα των ατόμων θα αυξηθεί, όπως και οι μεταναστευτικές ροές. Σήμερα, μόνο το 3% με 4% περίπου του παγκόσμιου πληθυσμού ζει εκτός της χώρας γέννησής του, παρατηρείται όμως τάση μελλοντικής αύξησης

των μετακινήσεων αυτών.

Επισημαίνεται δε ότι οι μεταναστευτικές ροές μεταξύ των χωρών του Νότου είναι ολοένα και μεγαλύτερες, ιδίως προς τις χώρες με αναδυόμενες οικονομίες.

- Η φτώχεια, η ανεργία, οι δημογραφικές εξελίξεις, η έλλειψη ευκαιριών, οι συγκρούσεις, οι οικολογικές καταστροφές είναι ορισμένα από τα αίτια που προκαλούν τις διεθνείς μεταναστεύσεις.

- Πρέπει λοιπόν η ΕΕ να προωθήσει ένα διεθνές νομικό πλαίσιο για τη μετανάστευση και την κυκλοφορία ατόμων, το οποίο θα μετριάσει τις πιέσεις επί των κρατών μελών, εστιασμένο κυρίως στην αναβάθμιση και αξιοποίηση του σχεδιασμού για τη νόμιμη μετανάστευση.

Αθηνά Αηδονά-Αθανασιάδου
Αντιπεριφερειάρχης Οικονομικών
Διαφάνειας και Ηλεκτρονικής
Διακυβέρνησης Π.Κ.Μ

ΠΑΝΗΛΗΣ Δ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ
Διδάκτορας Εμπορικού & Οικονομικού
Δικαίου Νομικής Σχολής Α.Π.Θ.
Δικηγόρος

Το παράδειγμα των αναγνωριστικών αγωγών για απομείωση της ηθικής βλάβης και η προσπάθεια θεμελίωσης μιας επιχειρόμενης ανεικονομασιωτικής.

Η καταβολή τέλους δικαστικού ενσήμου στις αναγνωριστικές αγωγές θεσμοθετήθηκε νομοθετικά με το Ν. 3994/2011 και αποκρυσταλλώθηκε με το Ν. 4055/2012, ενώ το ύψος του αναπροσαρμόστηκε προς τα επάνω με τους Ν. 4093/2012 και Ν. 4111/2013. Με τις ανωτέρω διατάξεις, μέσα σε ένα ελάχιστο χρονικό διάστημα μόλις δεκαέξι μηνών (Ιούλιος 2011 – Νοέμβριος 2012), έγιναν σημαντικές τροποποιήσεις σε όσα ίσχυαν επί πάρα πολλές δεκαετίες (από το 1942) σχετικά με το δικαστικό ένσημο, καθώς για πρώτη φορά μετά το 1912 θεσπίστηκε ότι και οι αναγνωριστικές αγωγές υπόκεινται πλέον σε τέλος δικαστικού ενσήμου. Ειδικότερα, στο άρθρο 70 § 3 Ν. 3994/2011 που αντικατέστησε το άρθρο 7 § 3 ΝΔ 1544/1942 (όπως αυτό ίσχυε μετά την τροποποίησή του από το ΝΔ 4189/1966), ορίστηκε ότι «στο τέλος, που επιβάλλεται κατά το άρθρο 2 του Ν. Γ'3ΟΗ'/1912 δεν υπόκεινται οι αγωγές περί εξαλείψεως υποθήκης και προσημειώσεως, καθώς και οι περί ακυρώσεως πλειστηριασμού», δηλαδή υπόκεινται όλες οι άλλες. Με άλλα λόγια, διαγράφηκε από το παραπάνω άρθρο η απαλλαγή των αναγνωριστικών αγωγών από την υποχρέωση καταβολής δικαστικού ενσήμου¹. Ενώ σύμφωνα με το αρθ. 72 § 14 του ίδιου νόμου: «Η παράγραφος 3 του άρθρου 7 του νομοθετικού διατάγματος 1544/1942 εφαρμόζεται στις αγωγές που ασκούνται μετά την έναρξη του παρόντος νόμου», δηλαδή από 25-7-2011 και μετέπειτα. Εξάλλου, κατά

1. Η αρχική διατύπωση του άρθρου 7 § 3 ΝΔ 1544/1942 ήταν η ακόλουθη: «Η ορθή έννοια του άρθρου 2 του Ν. Γ'3ΟΗ' είναι ότι εις το δι' αυτού επιβαλλόμενον τέλος δεν υπόκεινται απλώς οι αναγνωριστικά αγωγαί ως και οι περί εξαλείψεως υποθήκης και προσημειώσεως και αι περί ακυρώσεως πλειστηριασμού», μία αυθεντική ερμηνεία που είχε λάβει χώρα για να επιλύσει νομοθετικά την οξεία θεωρητική διχογνωμία που είχε ανακύψει στη νομολογία κατά την ερμηνεία του άρθρου 2 Ν. Γ'3ΟΗ' (3978)/1912, όπως αυτό είχε τροποποιηθεί από το άρθρο 2 Ν. 235/1914, που δεν διέθετε καμία εξαίρεση. Ειδικά για τις αναγνωριστικές αγωγές βλ. ενδεικτικά τις ΑΠ 174/1929, Θ. Μ', 570, ΕφΑθ 144/1935, Θ. ΜΣΤ', 784 και ΕφΑθ 324/1935, Θ. ΜΣΤ', 935, που είχαν ακολουθήσει την άποψη περί μη υποχρέωσης καταβολής δικαστικού ενσήμου, με το επιχείρημα ότι το αντικείμενο της αναγνωριστικής αγωγής δεν είναι δεκτικό χρηματικής αποτίμησης, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο σκοπούμενος νόμος, ως φορολογικός, όφειλε να ερμηνεύεται συσταλτικά. Πρβλ. ΕφΑθ 571/1922, Θ. ΛΓ', 616. Αντίθετες, μεταξύ άλλων, οι ΠρωτΑθ 3590/1924, Θ. ΛΕ', 235 και ΕφΑθ 806/1924, Θ. ΛΣΤ', 521, εμμένοντας στη γραμματική ερμηνεία της διάταξης, που στην αρχική διατύπωσή της δεν απέκλειε τις αναγνωριστικές αγωγές, και αποκρούοντας ταυτόχρονα την προσαπτόμενη αιτίαση της διπλής φορολογίας (μία κατά την αναγνώριση και μία κατά την καταψήφιση), με το επιχείρημα ότι στο μεταξύ ο αντίδικος του αιτούντος ήταν δυνατό να υποταχθεί στα όσα είχαν αναγνωρισθεί δικαστικά. Τη μη καταβολή ενσήμου είχαν δεχθεί η ΕφΑθ 289/1935, Θ. ΜΣΤ', 931 (αναφορικά με το ευεργέτημα πενίας) και η ΕφΑθ 1391/1934, Θ. ΜΣΤ', 216 (αναφορικά με την προσφυγή σε διαιτησία).

το αρθ. 21 § 2 Ν. 4055/2012 (ΦΕΚ 51/Α/12-3-2012), ο οποίος άρχισε να ισχύει από 2-4-2012 σύμφωνα με το άρθρο 113 αυτού: «Η διάταξη της προηγούμενης παραγράφου 14 του άρθρου 72 του Ν. 3994/2011 (Α'165) δεν εφαρμόζεται στις αγωγές που ασκήθηκαν ως καταψηφιστικές πριν την έναρξη ισχύος του, εφόσον μετατραπουν σε αναγνωριστικές μετά την έναρξη ισχύος αυτού». Ήδη, η διάταξη του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 2 Ν. Γ3ΟΗ'/1912, όπως αντικαταστάθηκε με τη διάταξη του άρθρου πρώτου παράγραφος ΙΓ' «Ρυθμίσεις Θεμάτων Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων» περ. 6 Ν. 4093/2012 (ΦΕΚ Α' 222/12-11-2012), ορίζει ότι: «Το δικαστικό ένσημο καθορίζεται σε ποσοστό οκτώ τοις χιλίοις (8 %) επί της αξίας του αντικειμένου της αγωγής ή άλλου δικογράφου που υποβάλλεται σε οποιοδήποτε δικαστήριο του Κράτους και υπόκειται σε δικαστικό ένσημο κατά τις οικείες διατάξεις, εφόσον το αιτούμενο ποσό είναι ανώτερο των διακοσίων (200) ευρώ». Δηλαδή, εν τέλει αυξήθηκε (διπλασιάστηκε) και το ποσοστό του δικαστικού ενσήμου (με το άρθρο πρώτο παράγραφος ΙΓ' περ. 6 Ν. 4093/2012), ενώ διευκρινίστηκε και ότι δεν υπόκεινται σε καταβολή δικαστικού ενσήμου οι περιπτώσεις καταψηφιστικών αγωγών που είχαν ασκηθεί μέχρι και τις 24-7-2011 και ακολούθως μετατράπηκαν σε αναγνωριστικές αγωγές (άρθρο 21 § 2 Ν. 4055/2012)². Από την εν λόγω υποχρέωση, όπως θεσμοθετήθηκε από το Ν. 3994/2011 (επαναφέροντας το νομοθετικό καθεστώς που είχε ισχύσει από το 1912 μέχρι το 1942) εξαιρέθηκαν μετέπειτα οι αναγνωριστικές αγωγές αναφορικά με τις εργατικές διαφορές, τις διαφορές από αμοιβή για παροχή εργασίας, τις αυτοκινητιστικές διαφορές και τις διαφορές για διατροφή (άρθρο 21 § 1 Ν. 4055/2012). Ας σημειωθεί, πάντως, ότι σε δικαστικό ένσημο δεν υπόκεινται, έτσι κι αλλιώς, όλες οι αγωγές (καταψηφιστικές και αναγνωριστικές) που ενσωματώνουν εργατικές διαφορές για το ποσό μέχρι την εκάστοτε υλική αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου (άρθρο 71 ΕισΝΚΠολΔ), ρύθμιση του 1971 που έμεινε ανέπαφη³. Περαιτέρω αύξηση των ποσοστών που υπολογίζονται επάνω στο δικαστικό ένσημο επέφερε το άρθρο 40 § 16 Ν. 4111/2013, που όρισε ότι επιπλέον του δικαστικού ενσήμου καταβάλλεται ποσοστό 10% υπέρ ΕΤΑΑ-ΤΑΝ (Ταμείο Νομικών), ποσοστό 5% υπέρ ΕΟΠΥΥ και χαρτόσημο ποσοστού 2,40%, με τα ανωτέρω ποσοστά να υπολογίζονται επί του ποσού του δικαστικού ενσήμου, ενώ παρέμεινε και το ποσοστό 20% υπέρ ΤΑΧΔΙΚ (άρθρο 10 § 1Α περ. η' Ν. 1017/1971, που διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο πρώτο παρ. ΙΓ

περ. 6 Ν. 4093/2012).

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του Ν. 3994/2011, στην επέκταση της καταβολής δικαστικού ενσήμου και στις αναγνωριστικές αγωγές οδήγησε μία πραγματικότητα της νομικής πρακτικής: η συνεχής τροπή καταψηφιστικών αιτημάτων αγωγών σε αναγνωριστικά, ώστε να αποφευχθεί η καταβολή δικαστικού ενσήμου, ενώ ο πολίτης είχε ήδη κινήσει με την άσκηση και συζήτηση της αγωγής μία πολυδάπανη για το Κράτος διαδικασία. Με τη θεσμοθέτηση, λοιπόν, της καταβολής δικαστικού ενσήμου και στις αναγνωριστικές αγωγές υποστηρίζεται από τον ιστορικό νομοθέτη ότι επιχειρήθηκε να επιτευχθεί ένα διπλό αποτέλεσμα: 1) Να αποτραπεί η συζήτηση προπετών και προδήλως αβάσιμων αγωγών, καθώς, δεδομένης της καταβολής δικαστικού ενσήμου ως προαπαιτούμενου, δύσκολα κάποιος θα προέβαινε στη συζήτηση αγωγής χωρίς να είναι έστω και κατ' ελάχιστο πεπεισμένος για το αποτέλεσμα, με στόχο την αποσυμφόρηση των δικαστηρίων από τις χιλιάδες εκκρεμείς αγωγές, και 2) Να ενισχυθεί η δυνατότητα της πολιτείας να οργανώνει κατά τον καλύτερο τρόπο το σύστημα απονομής της δικαιοσύνης με τα επιπλέον έσοδα από το μέτρο, στα πλαίσια της γενικότερης δημοσιονομικής προσαρμογής της ελληνικής οικονομίας.

Από την άλλη μεριά, όμως, οι διαλαλούμενοι αυτοί στόχοι δύσκολα συμβιβάζονται με το δικαίωμα δικαστικής προστασίας. Το δικαίωμα δικαστικής προστασίας στην ελληνική έννομη τάξη τυποποιείται στο άρθρο 20 § 1 του Συντάγματος. Βασικός σκοπός της συνταγματικής διάταξης είναι η καθιέρωση ελεύθερης πρόσβασης του πολίτη στη δικαιοδοτική λειτουργία, ώστε να πραγματοποιείται πλήρως η δικαστική προστασία των ουσιαστικών δικαιωμάτων του⁴. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (που κυρώθηκε με το ΝΔ 53/1974) καθιερώνει ένα πλέγμα εγγυήσεων σχετικά με το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και με τη χρηστή απονομή της δικαιοσύνης⁵. Κατά τη διάταξη του άρθρου 6 § 1 ΕΣΔΑ, κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να δικαστεί η υπόθεσή του δίκαια και μέσα σε εύλογο προθεσμία από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που λειτουργεί νόμιμα, ενώ σύμφυτες αρχές που απορρέουν από τη εν λόγω διάταξη είναι αυτές που συνάπτονται με τα δικαιώματα ακρόασης, δημοσιότητας της διαδικασίας και λογικής διάρκειας της δικαιοδοτικής και δικαστικής κρίσης. Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η διάταξη του άρθρου 13 ΕΣΔΑ, όπου τονίζεται το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής κάθε προσώπου του οποίου τα δικαιώματα θίγονται,

2. Βλ. και ΠολΠρΝαυπλ 150/2013, ΕλλΔνη 2013, 542, που υποστηρίζει ορθά ότι κάτι τέτοιο θα ισοδυναμούσε με αναδρομική επιβολή φόρου (τέλους).

3. Για το γεγονός ότι οι αγωγές για αποζημίωση από εργατικό ατύχημα δεν υποβάλλονται σε τέλος δικαστικού ενσήμου βλ. ΜονΠρΑθ 151/2012, ΕφΑΔ 2012, 926, ΜονΠρΘεσ 20371/2012, Αρμ 2012, 1292.

4. Βλ. μεταξύ άλλων Α. Bettermann, Το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα δικαστικής προστασίας, μτφρ. Α. Καΐση, Αρμ 1980, 708 επ.

5. Βλ. ενδεικτικά Κ. Χρυσόγονου, Η (μη) εφαρμογή της ΕΣΔΑ από τα ελληνικά δικαστήρια, ΕΔΔΔ 1999, 20 επ., Γ. Κατρούγκαλου, Η επίδραση της ΕΣΔΑ στην ελληνική έννομη τάξη, ΤοΣ 2002, 685 επ.

σύμφωνα με την εφαρμογή του κανόνα ότι, όπου υπάρχει δικαίωμα, υπάρχει και ένδικο βοήθημα (*ubi jus ibi remedium*). Επίσης στο κοινοτικό-ενωσιακό δίκαιο, σε επίπεδο πρωτογενούς θέσπισης, αναγνωρίζεται στο άρθρο 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης το δικαίωμα αποτελεσματικής προσφυγής και πρόσβασης σε αμερόληπτο δικαστήριο. Με το παραπάνω πλέγμα εγχώριων και εξωχώριων διατάξεων κατοχυρώνεται το δικονομικό δικαίωμα εισαγωγής μίας υπόθεσης ενώπιον δικαστηρίου με την κίνηση της προβλεπόμενης διαδικασίας απονομής δικαιοσύνης, όχι ως αυτοσκοπός, αλλά ως εγγύηση της ορθής και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Έτσι, το δικαίωμα δικαστικής προστασίας προϋποθέτει πρωταρχικά την ύπαρξη άλλων δικαιωμάτων, που απορρέουν είτε από το ίδιο το Σύνταγμα ή κάποιο κείμενο αυξημένης τυπικής ισχύος ή άλλο σύστοιχο νομοθέτημα, είτε από συμβατικές ή εξωσυμβατικές υποχρεώσεις, η δε αποκατάσταση των δικαιωμάτων αυτών, σε περίπτωση παραβίασής τους, νοείται μόνο μέσω της δικαστικής της επιδίωξης. Σ' αυτό ακριβώς το σημείο γίνεται κατανοητό το δικαίωμα δικαστικής προστασίας ως το μέσο για να επιτευχθεί η αποκατάσταση κάθε δικαιώματος που παραβιάζεται. Σε αντίθετη περίπτωση, χωρίς δηλαδή την κατοχύρωση του δικαιώματος δικαστικής προστασίας, η ύπαρξη οποιουδήποτε άλλου δικαιώματος θα ήταν αυτόματα περιττή ή έστω αλυσιτελής. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο ο συντακτικός νομοθέτης αποδίδει στη διάταξη του άρθρου 20 § 1 τέτοια σημασία, ώστε αυτή συμπεριλαμβάνεται σ' εκείνες που δεν αναστέλλονται με βάση το άρθρο 48 § 1 του Συντάγματος. Για να εκπληρωθεί δε στο έπακρο ο σκοπός της κατοχύρωσης του δικαιώματος, η δικαστική προστασία θα πρέπει να πληροί δύο βασικά εννοιολογικά χαρακτηριστικά, ήτοι να είναι πρώτον πλήρης και δεύτερον αποτελεσματική. Πλήρης δικαστική προστασία νοείται ότι αυτή καλύπτει κάθε είδους διαφορά, ενώ αποτελεσματική είναι όταν παρέχεται σε χρόνο και κατά τρόπο που εξασφαλίζουν ουσιαστικά, και όχι μόνο τυπικά, την απονομή της δικαιοσύνης. Η ιδιαίτερη σημασία του δεύτερου αυτού χαρακτηριστικού αποτυπώνεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο στις διατάξεις του άρθρου 13 ΕΣΔΑ και του άρθρου 47 ΧΘΔΕΕ, ως συστατικό στοιχείο του δικαιώματος δικαστικής προστασίας, με τους όρους «πραγματική» και «αποτελεσματική» προσφυγή αντίστοιχα. Τελικά, η εφαρμογή του δικαιώματος δικαστικής προστασίας γίνεται μέσα στο πλαίσιο που προβλέπουν οι εκάστοτε ισχύουσες δικονομικές διατάξεις, εφόσον το ίδιο το Σύνταγμα, με τη φράση «ως ο νόμος ορίζει», αναποθέτει στον κοινό νομοθέτη την αρμοδιότητα να ρυθμίσει τα μέσα, τον τρόπο, τις ειδικότερες προϋποθέσεις και τη διαδικασία για την άσκηση του δικαιώματος προσφυγής στη δικαιοσύνη, υλοποιώντας τη συνταγματική επιταγή. Ωστόσο, η δυνατότητα της νομοθετικής εξουσίας στον προσδιορισμό των προϋποθέσεων αυτών δεν είναι απεριόριστη. Έτσι, δεν μπορούν, ως αντί-

θετοι στο Σύνταγμα της Ελλάδος και τις Ευρωπαϊκές Συνθήκες, να τίθενται τέτοιοι αδικαιολόγητοι φραγμοί που να οδηγούν σε ουσιαστική κατάργηση (άμεση ή έμμεση) ή σε ανεπίτρεπτο περιορισμό του δικαιώματος δικαστικής προστασίας ή που να συνεπάγονται ανεπανόρθωτη ζημία στον ασκούντα το ένδικο βοήθημα ή μέσο⁶. Επομένως, η καθιέρωση προϋποθέσεων (κυρίως οικονομικών), που καθιστούν την πρόσβαση σε δικαστήριο υπέρμετρα δυσχερή, δεν βρίσκεται στον ίδιο βηματισμό ούτε με την ΕΣΔΑ ούτε με τον ΧΘΔΕΕ, εφόσον οι περιορισμοί που τίθενται δεν συνδέονται αναπόσπαστα είτε με τη λειτουργία της δικαιοσύνης είτε με την ανάγκη για αποτελεσματική απονομή της⁷.

Η επιβολή, λοιπόν, φορολογικού βάρους με τη μορφή τέλους δικαστικού ενσήμου μόνο στις καταψηφιστικές αγωγές είχε κριθεί, σε συνδυασμό με το εύλογο του ύψους αυτού (πριν από τον διπλασιασμό του το 2012), ότι δεν συνιστούσε στέρηση του δικαιώματος της πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, καθώς συναρτώνταν με την εκτελεστότητα της απόφασης και όχι με την προσφυγή στη δικαιοσύνη, δεδομένου ότι το δικαίωμα προσφυγής στη δικαιοσύνη προστατεύονταν επαρκώς με τη δυνατότητα άσκησης αναγνωριστικής αγωγής. Η διαφορετική αντιμετώπιση της καταψηφιστικής από την αναγνωριστική αγωγή στο θέμα του δικαστικού ενσήμου είχε επαρκή δικαιοπολιτική εξήγηση, καθώς οι αποφάσεις επί καταψηφιστικών αγωγών είναι το δίχως άλλο εκτελεστές, ενώ οι αποφάσεις επί των αναγνωριστικών αγωγών δεν είναι εκτελεστές και το Ελληνικό Δημόσιο δεν στερείται του αναλογούντος δικαστικού ενσήμου, που καταβάλλεται όταν η αναγνωριστική απόφαση καταστεί εκτελεστή με τους όρους που στο νόμο προβλέπονται και κυρίως με την άσκηση διαταγής πληρωμής. Στα παραπάνω πλαίσια (δηλαδή με το καθεστώς που ίσχυε πριν από τις τροποποιήσεις του 2011 και μετέπειτα), ο Άρειος

6. Βλ. μεταξύ άλλων Κ. Μαργαρίτη, Τέλος δικαστικού ενσήμου σε αναγνωριστική αγωγή, ΕΕΕυρΔ 2013, 233 επ. Επίσης Χ. Δετσαριδίη, Ζητήματα συνταγματικότητας από τους πρόσφατους νομοθετικούς περιορισμούς του φορολογούμενου σε δικαστική προστασία, ΤοΣ 2012, 523 επ.

7. Βλ. όμως και ΕΔΔΑ 29-5-2009 (Τσελικά Σκούρη κατά Ελλάδας), η οποία αφορούσε την απόρριψη έφεσης από Διοικητικό Εφετείο ως απαράδεκτης για το λόγο ότι, έως την ημερομηνία της συζήτησης, η προσφεύγουσα δεν είχε καταβάλει το προβλεπόμενο από το άρθρο 63 § 1 ΠΔ 341/1978 παράβολο, ύψους 3.000 ευρώ (όπως αναπροσαρμόστηκε). Η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου διαπίστωσε, κατά την κρίση της, ότι η υποχρέωση καταβολής του παραβόλου εξυπηρετεί τα συμφέροντα της νομικής ασφάλειας, αρκεί το θεσπιζόμενο ποσό να μην βρίσκεται σε ολοφάνερη δυσαναλογία με τα εισοδήματα του προσφεύγοντος. Πάντως, σε τελική ανάλυση, θα πρέπει να ληφθεί πως η συμβατότητα των περιορισμών που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο αναφορικά με το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη αφενός οφείλει να εξαρτάται από τις ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης και αφετέρου θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο της προβλεπόμενης από την εθνική έννομη τάξη εκάστοτε διαδικασίας.

Πάγος είχε δεχθεί πως η υποχρέωση καταβολής αναλογικού τέλους δικαστικού ενσήμου στις καταψηφιστικές αγωγές δεν αναιρούσε το ατομικό δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας του διαδίκου («λαμβάνομένου υπόψη ότι το εν λόγω δικαίωμα ικανοποιητικά προστατεύεται με την άσκηση αναγνωριστικού χαρακτήρα αγωγής»⁸). Είναι προφανές ότι η τέτοια νομική παραδοχή του Αρείου Πάγου περί της συνταγματικότητας του δικαστικού ενσήμου προϋπέθετε την απωλεσθείσα πλέον δυνατότητα του πολίτη να προσφύγει στα δικαστήρια με αναγνωριστική αγωγή, η άσκηση της οποίας χωρίς υποχρέωση καταβολής δικαστικού ενσήμου είχε υποστηριχθεί πως προστατεύει ικανοποιητικά το συνταγματικό δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας. Η επέκταση, όμως, του δικαστικού ενσήμου και στις αναγνωριστικές αγωγές – και μάλιστα πλέον σε ποσοστό διπλάσιο από αυτό που ίσχυε μέχρι πρότινος – σημαίνει ότι η καταβολή δικαστικού ενσήμου καθίσταται πλέον δικονομική προϋπόθεση του παραδεκτού της παράστασης του διαδίκου, γεγονός πρόδηλα αντισυνταγματικό, καθώς, καθιστώντας δυσβάσταχτη οικονομικά την προσφυγή στη δικαιοσύνη, περιορίζει και σε πολλές περιπτώσεις αποστερεί τελείως το συνταγματικό δικαίωμα παροχής δικαστικής προστασίας⁹. Πράγματι, οι αλλαγές που καλείται, στα πλαίσια του διαρκούς εκσυγχρονισμού του δικονομικού συστήματος, να επιφέρει κάθε φορά ο κοινός νομοθέτης και οι οποίες αφορούν το πλαίσιο μέσα στο οποίο ασκούνται τα δικονομικά δικαιώματα, δεν θα πρέπει να μειώνουν την παρεχόμενη δικαστική προστασία, με τη θέσπιση περιορισμών στη δυνατότητα πρόσβασης στο φυσικό δικαστή ή με διατάξεις που αποτρέπουν τους πολίτες από την άσκηση ενδίκων βοηθημάτων και μέσων¹⁰.

Οφείλει, επιπρόσθετα, να επισημανθεί πως, με το ισχύον καθεστώς όπως νομοθετικά προβλέφθηκε μετά το 2011, ο ενάγων καλείται στην περίπτωση της αναγνωριστικής αγωγής να πληρώσει δύο φορές δικαστικό ένσημο, μία φορά κατά τη συζήτηση της αναγνωριστικής αγωγής επάνω στο αιτούμενο ποσό και μία φορά κατά την αίτηση διαταγής πληρωμής επάνω στο ποσό που τελικά θα επιδικαστεί, η οποία εκ των πραγμάτων έχει καταψηφιστικό χαρακτήρα. Επιπλέον, ακόμη και αν θα μπορούσε να υποθεθεί ότι το δικαστικό ένσημο που έχει καταβληθεί κατά τη συζήτηση μίας αναγνωριστικής αγωγής λαμβάνεται υπόψη στον υπολογισμό της επιδικαζόμενης δικαστικής δαπάνης, το γεγονός αυτό αφορά στο χρόνο μετά την παροχή της δικαστικής προστασίας και δεν εξισορροπεί τα εμπόδια που τίθενται στον πολίτη κατά το χρόνο προσφυγής του στη δικαιοσύνη. Μάλιστα, όταν η δικαστική αυτή δαπάνη της ανα-

γνωριστικής απόφασης τίθεται ως κονδύλιο της διαταγής πληρωμής που ακολουθεί και δεν αναζητείται αυτοτελώς, τότε είναι φανερό ότι καταβάλλεται επιπλέον δικαστικό ένσημο επάνω στο δικαστικό ένσημο που είχε καταβληθεί και αποδίδεται πίσω με τον τρόπο αυτό ως δικαστική δαπάνη. Μία ορισμένη νομολογία επ' αυτού είναι φαινομενικά και μόνο αντίθετη, αφού απλά μεταθέτει την αντισυνταγματικότητα από την έγερση της αναγνωριστικής αγωγής στο στάδιο έκδοσης της διαταγής πληρωμής¹¹. Διότι, όπως λέγει η απόφαση αυτή, ζήτημα αντισυνταγματικότητας γεννάται αν απαιτηθεί η καταβολή τέλους δικαστικού ενσήμου προκειμένου να εκδοθεί διαταγή πληρωμής με βάση αναγνωριστική απόφαση για την οποία έχει ήδη καταβληθεί τέλος δικαστικού ενσήμου. Σε μία τέτοια περίπτωση θα πρόκειται για διπλή καταβολή τέλους δικαστικού ενσήμου επί ουσιαστικά μίας και αυτής διαφοράς, κάτι που είναι αντίθετο με το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 4 § 1 και 20 § 1 του Συντάγματος, αφού όσοι πολίτες διώκουν την παροχή πλήρους δικαστικής προστασίας με πρώτο στάδιο την αναγνώριση της απαίτησής τους θα τίθενται σε αδικαιολόγητα δυσμενέστερη θέση σε σχέση με τους πολίτες που θα διώκουν απευθείας την καταψήφιση της αυτής έκτασης απαίτησής τους, συναξιολογώντας προς τούτο ότι η έκδοση διαταγής πληρωμής με βάση προηγούμενη τελεσίδικη αναγνωριστική απόφαση είναι όλως διαδικαστικού χαρακτήρα. Όσο, λοιπόν, το ενδεχόμενο αυτό παραμένει χωρίς ειδική νομοθετική ρύθμιση, συνεχίζει η ως άνω απόφαση, με την ανωτέρω ερμηνευτική θεώρηση περί αντισυνταγματικότητας αποτρέπεται μια τέτοια διπλή καταβολή δικαστικού ενσήμου επί ουσιαστικά μίας και αυτής διαφοράς, εξασφαλίζοντας έτσι τη θεμιτή ισότητα στην παρεχόμενη πλήρη δικαστική προστασία, αφού άλλως θα ήταν συνταγματικά μη ανεκτό π.χ. ένας πολίτης που διώκει την καταβολή ποσού 30.000 ευρώ να απαιτείται να καταβάλει μία φορά δικαστικό ένσημο και ένας άλλος πολίτης που θα ζητούσε σε πρώτη φάση να αναγνωριστεί η υποχρέωσή του αντιδίκου του σε καταβολή ποσού 30.000 ευρώ να κατέβαλε δύο φορές τέλος δικαστικού ενσήμου, μία φορά για την έκδοση αναγνωριστικής απόφασης και μία φορά για την έκδοση σχετικής διαταγής πληρωμής. Είναι προφανές, κατά την άποψή μου, ότι η ως άνω δικαστική απόφαση εισάγει μία νομοθετική ευχή. Πέραν δε τούτου, με το ισχύον νομοθετικό καθεστώς, η τέτοια άποψη περί επιγενόμενης αντισυνταγματικότητας είναι προεχόντως και εξόφθαλμα εσφαλμένη, αφού η έκδοση διαταγής πληρωμής δεν αποτελεί δικαστική απόφαση και δεν προϋποθέτει διαγνωστική κρίση. Επομένως, εφόσον δεν υπάρξει νομοθετική μεταβολή προς την κατεύθυνση αυτή (δηλαδή περί απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής δικαστικού ενσήμου επί διαταγής

8. Έτσι η ΑΠ 675/2010, ΕλλΔνη 2013, 410.

9. Έτσι ad hoc η ΜονΠρΧαν 3/2013, ΝοΒ 2013, 415, Αρμ 2013, 480.

10. Βλ. και Χ. Δετσαρίδη, ΤοΣ 2012, 527.

11. Βλ. ΜονΠρΘεσ 22937/2013, δημοσίευση Nomos.

πληρωμής που στηρίζεται σε τελεσίδικη αναγνωριστική απόφαση), ο πρώην ενάγων που δικαιώθηκε, ο οποίος υπέχει πλέον τη θέση του αιτούντος για ορισμένο ποσό, δεν έχει άλλη επιλογή και, προκειμένου να επιτύχει την έκδοση διαταγής πληρωμής, θα πρέπει υποχρεωτικά να καταβάλει για δεύτερη φορά δικαστικό ένσημο (επί του ποσού πάντως που θα του έχει τελεσίδικα αναγνωριστεί και όχι επάνω στο σύνολο της πιθανότερα μεγαλύτερης αρχικής αγωγικής απαίτησής του), χωρίς φυσικά να έχει την ευχέρεια να ασκήσει ανακοπή επί τούτου και να εισάγει το ζήτημα προς δικαστική διάγνωση, αφού κάτι τέτοιο είναι αδιανόητο να στρέφεται κανείς εναντίον των δικών του δικονομικών πράξεων. Αλλά και ο αντίδικος του αιτούντος και καθού η διαταγή πληρωμής, εάν δεν έχει κανένα δικαιολογημένο ενδιαφέρον να ασκήσει ανακοπή επί όλης της διαφοράς (και προφανώς δεν θα έχει αφού θα έχει προηγηθεί και θα έχει ολοκληρωθεί η προηγούμενη διαγωνιστική δίκη με την έκδοση αναγνωριστικής απόφασης και την τελεσιδικία αυτής, εκτός εάν υπάρχουν οψιγενείς ισχυρισμοί, όπως μερική καταβολή ή εξόφληση), δεν είναι βέβαιο ότι θα ασκήσει ανακοπή είτε του άρθρου 632 ΚΠολΔ είτε του άρθρου 933 ΚΠολΔ αποκλειστικά και μόνο για το ζήτημα του δικαστικού ενσήμου, που λογικά θα απαιτεί ο αιτών από τον καθού με την επιταγή προς πληρωμή παρά πόδας αντιγράφου εξ απογράφου της διαταγής πληρωμής. Είναι φανερό ότι, με την άποψη που προκρίνει η παραπάνω απόφαση¹², το ζήτημα της αντισυνταγματικότητας και περαιτέρω της ίδιας της διπλής καταβολής του δικαστικού ενσήμου επαφίεται αποκλειστικά στις διαθέσεις του καθού η διαταγή πληρωμής οφειλέτη, ο οποίος μάλιστα, όχι μόνο θα πρέπει να ασκήσει το κατάλληλο ένδικο βοήθημα επί τούτου, αλλά να προβάλει και το σχετικό λόγο με το δικόγραφο του. Συνεπώς, η τέτοια άποψη περί αντισυνταγματικότητας, την οποία θα ονομάζαμε αντισυνταγματικότητα δεύτερου σταδίου, καθίσταται, με το ισχύον νομοθετικό καθεστώς, μία θέση εντελώς απρρόσηφη για τη ρύθμιση των δικονομικών σχέσεων και στην πράξη αλυσιτελής. Διαφορετικό, βέβαια, είναι το ζήτημα που θα υπήρχε σε μία ενδεχόμενη νομοθετική μεταβολή προς μία τέτοια κατεύθυνση¹³. Στο σημείο αυτό θα πρέπει

επιπρόσθετα να επισημανθεί ότι από την προαναφερόμενη διάταξη του Ν. 4093/2012 προστέθηκε για πρώτη φορά στην ελληνική έννομη τάξη η υποχρέωση καταβολής δικαστικού ενσήμου και για κάθε άλλο δικόγραφο (πλην της αγωγής) που υπόκειται σε δικαστικό ένσημο κατά τις οικείες διατάξεις. Έτσι, με τη γραμματική ερμηνεία του άρθρου 118 ΚΠολΔ, που καθορίζει ως δικόγραφο κάθε έγγραφο που συντάσσεται προς πιστοποίηση διαδικαστικής πράξης των διαδικών, θα πρέπει ο διάδικος (ανεξάρτητα μάλιστα από τη θέση του ως ενάγων ή ως εναγόμενος) να καταβάλει δικαστικό ένσημο για τις προτάσεις, τις αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων, την άσκηση ενδίκων μέσων, τις κλήσεις που καταθέτει ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου και άρα θα υποχρεώνονταν σε πολλαπλή καταβολή δικαστικού ενσήμου για την ίδια ένδικη υπόθεση. Κάτι τέτοιο, όμως, θα ερχόταν σε ευθεία αντίθεση τόσο με το άρθρο 20 § 1 του Συντάγματος όσο και με το άρθρο 6 § 1 ΕΣΔΑ, αφού η καταβολή δικαστικού ενσήμου –και μάλιστα σε ποσοστό διπλάσιο από αυτό που ίσχυε μέχρι πρότινος– για κάθε άλλο δικόγραφο πλην της αγωγής (ή όσων δικογράφων εξομοιώνονται με αυτή) είναι βέβαιο ότι θα επιφέρει τεράστια οικονομική επιβάρυνση στο έλληνα πολίτη και ουσιαστικά θα του στερήσει τη δυνατότητα παροχής έννομης προστασίας, δεδομένης μάλιστα της οικονομικής ύφεσης και της συρρίκνωσης των εισοδημάτων. Ειδικότερα δε στην έννοια του «άλλου δικογράφου» έχει κριθεί ότι δεν μπορεί να περιληφθεί και η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, διότι αυτά από τη φύση τους δεν οδηγούν σε οριστική κρίση επί της ένδικης διαφοράς, αλλά παρέχουν προσωρινή δικαστική προστασία και, συνήθως, ακολουθούνται από την άσκηση αγωγής για την οποία καταβάλλεται το αντίστοιχο δικαστικό ένσημο¹⁴. Είναι φανερό ότι το ίδιο θα μπορούσε ως δικαιολογητικός λόγος να υποστηριχθεί και για μία αναγνωριστική αγωγή σε σχέση με τη διαταγή πληρωμής που την ακολουθεί, ότι δηλαδή η πρώτη έχει στην ουσία οιονεί προσωρινό χαρακτήρα και μόνο η δεύτερη έχει σε οριστική διάγνωση της διαφοράς, άγεται και καταβάλλεται το αντίστοιχο δικαστικό ένσημο με βάση το ποσό που έχει ήδη επιδικαστεί. Για τους λόγους αυτούς, άλλωστε, τόσο οι αναγνωριστικές αγωγές όσο και η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων είχαν εξαιρεθεί ρητά από την υποχρέωση καταβολής δικαστικού ενσήμου με την αρχική διατύπωση του άρθρου 7 § 3 ΝΔ 1544/1942, όπως αυτό επαναπροσδιόρισε, μεθερμηνεύοντάς την, τη διάταξη του άρθρου 2 Ν. Γ3ΟΗ'/1912, αλλά και με

12. ΜονΠρΘεσ 22937/2013, δημοσίευση Nomos.

13. Μία περισσότερο ώριμη λύση εμπεριέχει το άρθρο 199 § 4 ΚΔιοικΔ, που προστέθηκε με το άρθρο 53 Ν. 3900/2010, που ορίζει ότι «οι τελεσίδικες και ανέκκλητες αναγνωριστικές αποφάσεις καθίστανται καταψηφιστικές με πράξη του Προέδρου του Δικαστηρίου που τις εξέδωσε, εφόσον καταβληθεί το κατά το άρθρο 274 ΚΔιοικΔ τέλος δικαστικού ενσήμου». Η διάταξη αυτή, συμβατή και με το ανακριτικό σύστημα που διέπει το διοικητικό δίκαιο, θεσπίστηκε, βέβαια, την εποχή που για τις αναγνωριστικές αγωγές δεν απαιτούνταν δικαστικό ένσημο, είχε δε ως στόχο να απαλλάξει τη διαδικασία από την παρεμβολή διαταγής πληρωμής. Εντούτοις, η παραπάνω διάταξη, χωρίς μέχρι σήμερα ρητά να έχει καταργηθεί, έχει καταστεί ανενεργή μετά την ψήφιση και την έναρξη ισχύος του Ν. 3994/2011, αφού η διοικητική

νομολογία υπέλαβε ότι στο τέλος δικαστικού ενσήμου υπόκειται κάθε αναγνωριστική αγωγή, ανεξάρτητα από το σε ποιο δικαστήριο εγείρεται (βλ. Ν. Σοϊλέντάκη, Αναγνωριστική αγωγή και δικαστικό ένσημο στη διοικητική δίκη, ΘΠΔΔ 2013, 1166).

14. Έτσι ad hoc η ΜονΠρΑθ 136/2013, δημοσίευση Nomos.

την ίδια την τελευταία¹⁵.

Επιπλέον, πέρα από τη διάκριση ανάμεσα σε αναγνωριστικές και καταψηφιστικές αγωγές, πρέπει να γίνει μία ακόμη διάκριση, ανάλογα με αντικείμενο της αξίωσης που φέρεται προς διάγνωση με την αγωγή. Ειδικότερα, η απαίτηση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης λειτουργεί εντελώς διαφορετικά από την αξίωση αποκατάστασης της περιουσιακής ζημίας, αφού η τελευταία είναι εκ των προτέρων δεδομένη ως προς το ύψος και το μόνο που μένει είναι να αποδειχθούν τα πραγματικά περιστατικά που αιτιολογούν τα σχετικά κονδύλια. Ενώ, αντίθετα, στην αξίωση αποκατάστασης της μη περιουσιακής ζημίας είναι άγνωστο εκ των προτέρων το ποσό που θα επιδικαστεί, εάν συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις, εφόσον αυτό δεν εξαρτάται από τη βούληση και τη δυνατότητα του ενάγοντος, ο οποίος κατ' ουσία, ακόμη και σε καταψηφιστική αγωγή, δεν απαιτεί και δεν ζητά ορισμένο ποσό, αλλά απλά θέτει τις προϋποθέσεις της ηθικής του βλάβης, καθώς και τις προϋποθέσεις που καθορίζουν το ύψος του ποσού που έδει να επιδικαστεί, και τελικά μόνο προτείνει προς το δικαστή το ποσό που κατά την κρίση του είναι εύλογο και δίκαιο, ο δε προσδιορισμός του σχετικού ποσού ανήκει στην ελεύθερη κρίση του δικαστηρίου, η οποία μάλιστα θεωρούνταν παλαιότερα ως ανέλεγκτη από τον Άρειο Πάγο αναφορικά με το ύψος του επιδικασθέντος ποσού (άρθρα 59, 299 και 932 ΑΚ)¹⁶.

15. Κατά το άρθρο 2 § 1 εδ. γ' Ν. Γ3ΟΗ'/1912: «Εξαιρούνται της διατάξεως αυτής οι κατά τον νόμον ΓΨ4Ζ' (3797) του 1911 ενασκούμενοι αγωγών περί προσωρινών μέτρων».

16. Βλ. ΟΛΑΠ 19/2011, ΧρΔ 2012, 257, ΑΠ 1942/2013, Αρμ 2014, 1120, που ακολουθούν την προϋφιστάμενη νομολογία. Ωστόσο, μετά την προσθήκη –με τη συνταγματική μεταρρύθμιση του 2001– τέταρτου εδαφίου στο άρθρο 25 § 1 του Συντάγματος, τέθηκε το ζήτημα εάν η αρχή της αναλογικότητας εμπεριέχεται ήδη από το νομοθέτη κατά την κατάστροψη του πραγματικού του άρθρου 932 ΑΚ, στο βαθμό που ορίζεται ότι το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογο κατά την κρίση του αποζημίωση, οπότε λόγω αναιρέσεως συνιστά η παραβίαση της εφαρμοστέας διάταξης αυτής καθ' εαυτής, ή εάν η διάταξη του άρθρου 25 § 1 εδ. δ' Συντάγματος εισάγει ουσιαστικό κανόνα δικαίου, με συνέπεια η επιδίκαση δυσανάλογα υψηλού ή δυσανάλογα χαμηλού ποσού προς χρηματική ικανοποίηση να ελέγχεται ανααιρετικά, κατ' άρθρο 559 περ. 1 ΚΠολΔ, ως παραβίαση ουσιαστικού νόμου, σε συνδυασμό με το άρθρο 10 της ΕΔΣΑ. Τη δυνατότητα ανααιρετικού ελέγχου της δικαστικής κρίσης, στα πλαίσια της στάθμισης από τον Άρειο Πάγο της υπέρβασης ή μη των ακραίων ορίων της διακριτικής ευχέρειας του δικαστηρίου της ουσίας, δέχονται οι ΟΛΑΠ 6/2009, Αρμ 2009, 1161, ΑΠ 2069/2013, Αρμ 2014, 1128 και ΑΠ 1141/2013, Αρμ 2014, 1116. Βλ. και Σ. Κουμάνη, Η αρχή της αναλογικότητας ως μεθοδολογική αρχή και η διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου στην χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης κατ' ΑΚ 932, Αρμ 2014, 1271 επ., ο οποίος λαμβάνει θέση στη σχετική συζήτηση υιοθετώντας την άποψη ότι η αρχή της αναλογικότητας συνιστά απλά μία μεθοδολογική αρχή, ως έκφανση της τελολογικής δικανικής σκέψης, και όχι μία κανονιστική αρχή, αφού δεν φέρει τη λογική δομή του υποθετικού λόγου ενός κανόνα δικαίου και η παραβίασή της δεν συνεπάγεται –κατ' αυτόν– μία συγκεκρι-

Επομένως, θα μπορούσε, επιπρόσθετα σε σχέση με τις ως άνω παρατηρήσεις, με έμφαση να υποστηριχθεί ότι σε αυτή την περίπτωση δεν υπάρχει εκ των προτέρων ένα συγκεκριμένο ποσό επάνω στο οποίο θα μπορούσε να υπολογιστεί το δικαστικό ένσημο, εφόσον μάλιστα ο διάδικος δεν φαίνεται πως είναι υποχρεωμένος να καθοδηγήσει το Δικαστήριο προτείνοντας ένα οποιοδήποτε ποσό που ο ίδιος θεωρεί εύλογο για την αποκατάσταση της ηθικής του βλάβης ή της ψυχικής του οδύνης, αλλά απλά μπορεί να αιτηθεί μόνο την ανόρθωση της τελευταίας και τίποτε περισσότερο, επαφιόμενος αποκλειστικά στο Δικαστήριο αναφορικά με το ύψος του ποσού που τελικά θα κριθεί εύλογο και δίκαιο από αυτό προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης ή της ψυχικής οδύνης του διαδίκου. Με άλλα λόγια, δεν είναι συνταγματικά επιτρεπτό να γίνεται υπολογισμός και καταβολή δικαστικού ενσήμου επί ποσού που αφηρημένα προσδιορίζεται ενδεικτικά, με σκοπό απλά και μόνο την υποβοήθηση του Δικαστή, ενώ το πραγματικό αίτημα της αγωγής προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης, όχι μόνο όταν είναι αναγνωριστική αλλά ακόμη και όταν είναι καταψηφιστική, είναι μόνο η αποκατάσταση αυτή καθ' εαυτή εφόσον συντρέχουν τα πραγματικά περιστατικά και οι ουσιώδεις περιστάσεις που τη δικαιολογούν. Θα πρέπει, βέβαια, εδώ να λεχθεί πως η θέσπιση αναλογικού δικαστικού ενσήμου και για τις αναγνωριστικές αγωγές προς χρηματική αποκατάσταση της ηθικής βλάβης εξυπηρετεί μία άλλη δικαιολογητική σκοπιμότητα, αυτή της αποφυγής αδικαιολόγητης υπερδιόγκωσης του αγωγικού αιτήματος, αφού ο ενάγων διάδικος, με τη δαμόκλειο σπάθη του δικαστικού ενσήμου να επικρέμεται, είναι βέβαιο ότι θα είναι πιο φειδωλός στις απαιτήσεις του, παραιτούμενος από το υπόλοιπο των κατά τη δική του εκτίμηση αξιώσεων του (είτε εκ των προτέρων πριν καν την έγερση του εισαγωγικού δικογράφου είτε εκ των υστέρων επί της έδρας ή με τις προτάσεις του). Ο αντίλογος σε μία τέτοια τοποθέτηση είναι ότι ο δικαστής δεν είναι υποχρεωμένος να ακολουθήσει τις υποδείξεις του διαδίκου όσον αφορά το ποσό της χρηματικής ικανοποίησης που θα επιδικάσει, ακόμη και όταν το αιτούμενο ποσό είναι με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας προφανώς υπερβολικό, αλλά, εφόσον αποδειχθεί ότι συντρέχουν όλοι οι πραγματικοί όροι για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης, μπορεί να επιδικάσει πολύ μικρότερο ποσό ή καθόλου, όχι όμως και μεγαλύτερο από το αιτούμενο, αφού το επιπλέον δεν θα καλύπτεται από την προκαταβολή δικαστικού ενσήμου. Πέραν δε τούτου, σε κάθε περίπτωση υπάρχει και δικλείδα των άρθρων 178 § 2 και 185 ΚΠολΔ, που δίνουν τη δυνατότητα στο δικαστή να επιβάλλει ακόμη και σε βάρος του νικητή διαδίκου, δηλαδή του ενάγοντος, τα δικαστικά έξοδα του αντιδίκου του, εν όλω ή εν μέρει, στην περίπτωση που κριθεί ότι υπήρξε προ-

κριμένη έννομη συνέπεια.

φανής και αδικαιολόγητη διόγκωση του αιτήματος της αγωγής με σκοπό τη λήψη μεγαλύτερης αποζημίωσης, εφόσον η σχετική δικαστική απόφαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη¹⁷.

Ας επανέλθω τώρα στις αιτιάσεις της Εισηγητικής Έκθεσης του Ν. 3994/2011, με την εκδοχή ότι το μέτρο της επέκτασης τόσο σε πλάτος όσο και σε ύψος του δικαστικού ενσήμου αποσκοπεί στην αποφυγή προπετούς άσκησης της αγωγής, καθώς στην αποτροπή έγερσης προδήλως αβάσιμων αγωγών¹⁸. Είναι φανερό ότι ο επιδιωκόμενος αυτός σκοπός δεν είναι αρκετός για τη δικαιολόγηση της επέκτασης του δικαστικού ενσήμου ούτε πρόσφορος για να επιτελέσει την επικαλούμενη από το νομοθέτη λειτουργία. Και τούτο διότι λαμβάνεται σε πρώιμο στάδιο, όταν δεν έχει ακόμη μεσολαβήσει καμία απολύτως δικαστική κρίση, με αποτέλεσμα το ίδιο δυσβάσταχτο εμπόδιο να τίθεται σε κάθε πολίτη για την άσκηση, όχι μόνο των αβάσιμων αγωγών, αλλά κάθε άλλης αγωγής¹⁹. Εντούτοις, με το να τίθεται από το νομοθέτη εμπόδιο στην άσκηση ανεξαρτήτως κάθε αγωγής, επέρχεται ουσιαστικά κατάλυση του ατομικού δικαιώματος παροχής έννομης προστασίας. Εξάλλου, η αποτροπή άσκησης αβάσιμων αγωγών συνδέεται και με την οικονομική κατάσταση του ενάγοντος, με αποτέλεσμα όσοι έχουν τη σχετική δυνατότητα –παρά την οικονομική κρίση– να μπορούν και μετά την αύξηση του δικαστικού ενσήμου να συνεχίσουν να ασκούν αβάσιμες αγωγές, σε αντίθεση με τους οικονομικά ασθενείς πολίτες, οι οποίοι πλέον στερούνται το δικαίωμά τους να ζητήσουν δικαστική προστασία ακόμη και για βάσιμες αξιώσεις που πράγματι έχουν²⁰. Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι το αβάσιμο ή μη μίας αγωγής δεν μπορεί να ελεγχθεί εκ των προτέρων με γενικά και αόριστα κριτήρια και, επομένως, τόσο η αύξηση του τέλους δικαστικού ενσήμου τόσο και η θεσμοθέτησή του στις αναγνωριστικές αγωγές και τα ασφαλιστικά μέτρα

περιορίζει το δικαίωμα δικαστικής προστασίας γενικά και αδιάκριτα, με αποτέλεσμα να θίγεται πλέον ο ίδιος ο πυρήνας του ατομικού δικαιώματος παροχής έννομης δικαστικής προστασίας²¹. Αξίζει εδώ να τονιστεί ότι και η Επιστημονική Επιτροπή της Βουλής, εκφράζοντας τις θέσεις της επί του νομοσχεδίου που στη συνέχεια ψηφίστηκε και αποτέλεσε το Ν. 3994/2011, είχε αμφιβολίες για το εάν η επέκταση της υποχρέωσης καταβολής δικαστικού ενσήμου στις αναγνωριστικές αγωγές (που, όπως ήδη αναφέρθηκε, εντάσσεται στη νομοθετική επιλογή αφενός για αύξηση του εισπραττόμενου από το Δημόσιο τέλους δικαστικού ενσήμου και αφετέρου της διεύρυνσης της βάσης του) τελεί σε αναλογία προς το σκοπό αυτό, δηλαδή της αποφυγής προπετούς άσκησης των αγωγών. Εξάλλου, στη νομοθεσία μας υπάρχουν πολλές διατάξεις για τον περιορισμό της άσκησης προφανώς αβάσιμων αγωγών, όπως το άρθρο 205 ΚΠολΔ που προβλέπει την επιβολή χρηματικών ποινών, και οι διατάξεις των άρθρων 173 επ. ΚΠολΔ που προβλέπουν την καταδίκη στην πληρωμή δικαστικών εξόδων σε βάρος του διαδίκου που νικήθηκε. Περαιτέρω, στο διοικητικό δίκαιο προβλέπεται από το άρθρο 34Α § 1 ΠΔ 18/1989, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 7 Ν. 3900/2010 «εξορθολογισμός διαδικασιών και επιτάχυνση της διοικητικής δίκης», ότι δικαστικός σχηματισμός, στον οποίο μετέχει υποχρεωτικά και ο Εισηγητής της υπόθεσης, μπορεί με ομόφωνη απόφασή του που λαμβάνεται σε Συμβούλιο να απορρίπτει ένδικα βοηθήματα και ένδικα μέσα που είναι προδήλως απαράδεκτα ή προδήλως αβάσιμα, θεσμός που κάτω από προϋποθέσεις θα μπορούσε, ίσως, να εισαχθεί και στα πλαίσια της πολιτικής δίκης, αντί για μία τέτοια υπέρογκη αύξηση του δικαστικού ενσήμου και τέτοια επέκταση της θεσμοθέτησής του.

Το επόμενο ζήτημα αφορά τη φύση της θεσμοθέτησης της καταβολής του δικαστικού ενσήμου στις αναγνωριστικές αγωγές (και όχι μόνο) ως μέτρο καθαρά εισπρακτικό, με μόνο σκοπό την αύξηση των δημοσίων εσόδων. Με την αιτιολογική έκθεση του σχεδίου νόμου για το άρθρο 70, φέρεται ως σκοπός της εισαχθείσας τότε για πρώτη φορά διάταξης ήταν η αύξηση των δημοσίων εσόδων, πρόβλεψη που είχε αποτυπωθεί και στη σχετική έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους επί του σχεδίου νόμου. Πλην όμως, κατά πάγια νομολογία του ΣΤΕ, η επίκληση αμιγώς ταμειακών αναγκών του Δημοσίου χωρίς σύνδεση με τη λειτουργία των Δικαστηρίων και την ανάγκη αποτελεσματικής απονομής της δικαιοσύνης δεν είναι συνταγματικά ανεκτή για τη θέσπιση προϋποθέσεων για την παροχή δικαστικής προστασίας²². Ανάλογη

17. Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 19/2014, δημοσίευση Taxheaven.

18. Η άποψη αυτή είχε ξαναδιατυπωθεί και παλαιότερα, κατά την αρχική εισαγωγή του διαβαθμισμένου τέλους δικαστικού ενσήμου το 1914. Βλ. την ΕφΑθ 723/1921, Θ. ΛΒ', 135, κατά την οποία κάθε αντίθετη εκδοχή «θα ήτο προστατευτική των επιληψίμων νομικών και υποθαλπική εκβιαστικών και αβάσιμων αγωγών, δημιουργούσα υπέρ των τοιούτων εναγόντων, διά της αζημίου μη καταθέσεως του νομίμου τέλους, αληθές δικαιοστάσιον, πρὸν διαιώνισιν της αδικού κατοχής των και των ανυπάρχων απαιτήσεων των». Με αντίθετα, πάντως, σχόλια της σύνταξης της Θέμιδος, που κάνουν λόγο για αλόγιστη και απρεπή «προκαταβολικήν προ τη θύρας της δικαιούσης φορολογίας».

19. Έτσι ad hoc η ΜονΠρΑθ 669/2013, δημοσίευση Nomos.

20. Τη μοναδική εξαίρεση εισάγει το άρθρο 276 § 1 ΚΠολΔ, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 30 Ν. 4274/2014, κατά το οποίο «ο διάδικος μπορεί να απαλλαγεί από την προκαταβολή του τέλους δικαστικού ενσήμου και του παραβόλου, αν αποδεικνύεται ότι η προκαταβολή αυτή δημιουργεί κίνδυνο περιορισμού των απαραίτητων μέσων για τη διατροφή του ίδιου και της οικογένειάς του (ευεργέτημα πενίας)».

21. Βλ. και τις σχετικές σκέψεις της μειοψηφίας στην ΟΛΣΤΕ 3470/2007, δημοσίευση Nomos.

22. Έτσι ad hoc η ΟΛΣΤΕ 991/2004, ΕΛΛΔ/νη 45, 1130. Βλ. όμως και ΑΕΔ 27/2004, Δ 36, 541, που έκρινε ότι δεν προσβάλλεται η αρχή της αναλογικότητας κατά την ερμηνεία του άρθρου 20 § 1 του Συντάγματος όταν η εφαρμογή ενός μέτρου είναι

είναι και η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), κατά την οποία αποκλειστικά και μόνο το δημοσιονομικό συμφέρον του Κράτους δεν μπορεί να αφομοιωθεί συλλήβδην σε ένα γενικότερο δημόσιο συμφέρον, το οποίο θα δικαιολογούσε σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση την παραβίαση των δικαιωμάτων του πολίτη²³. Άλλωστε, η υποχρεωτική επιβολή δικαστικού ενσήμου σε όλες τις αγωγές που έχουν περιουσιακό αντικείμενο ή είναι χρηματικά αποτιμητές δεν συνδέεται με τη λειτουργία των Δικαστηρίων και την ανάγκη αποτελεσματικής απονομής της Δικαιοσύνης, ούτε μπορεί να δικαιολογηθεί επαρκώς από τις ταμειακές ανάγκες του δημοσίου από την «κινητοποίηση ενός πολυδάπανου δημόσιου μηχανισμού», όπως αναφέρεται στη σχετική αιτιολογική έκθεση. Πρώτον, διότι το λειτουργικό κόστος της Δικαιοσύνης όχι μόνο δεν έχει αυξηθεί, αλλά αντίθετα έχει περιοριστεί κατά πολύ²⁴. Δεύτερον, διότι η Δικαιοσύνη δεν αποτελεί «μηχανισμό», όπως εσφαλμένα αναφέρεται στην ως άνω αιτιολογική έκθεση, αλλά αποτελεί δημόσια λειτουργία, συνταγματικά κατοχυρωμένη και χρηματοδοτούμενη από το δημόσιο προϋπολογισμό και δεν λειτουργεί με βάση την αρχή της ανταποδοτικότητας. Τρίτον, διότι θα έπρεπε με την ίδια λογική το σχετικό τέλος να επεκταθεί σε όλες τις αγωγές και όχι μόνο στις χρηματικά αποτιμητές, καθώς και οι λοιπές αγωγές κινητοποιούν τον ίδιο πολυδάπανο «μηχανισμό» κατά την έκφραση της αιτιολογικής έκθεσης. Φαίνεται, αντίθετα, ότι η ρύθμιση αποκτά αποτρεπτικό, καταρχήν, και, στη συνέχεια, κυρωτικό χαρακτήρα, ειδικά για τις χρηματικά αποτιμητές αγωγές, καθώς, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση, με την επέκταση του δικαστικού ενσήμου και στις αναγνωριστικές αγωγές επιδιώκεται «να αποτραπεί η συζήτηση προπετών και αβασίμων αγωγών». Ο πολίτης, για λόγους καθαρά εισπρακτικούς, στερείται από το δικαίωμα να προσφύγει στη Δικαιοσύνη ελεύθερα και χωρίς να καταβάλει δικαστικό ένσημο, ώστε να εμποδίσει την παραγραφή του όποιου δικαιώματός του, να άρει υφιστάμενη αβεβαιότητα περί της ύπαρξης του δικαιώματος ή της έκτασής του, να εκδώσει αναγνωριστική απόφαση όταν υπάρχει αμφιβολία για τη φερεγγυότητα του οφειλέτη και/ή για τη δυνατότητα εκτέλεσης της απόφασης, να προστατεύσει το εμπράγματο δικαίωμά του από την ανακριβή πρώτη εγγραφή με την οποία αμφισβητείται ολικά ή μερικά το δικαίωμά που έχει επί ενός κτηματογραφημένου ακινήτου, χωρίς βέβαια όλα αυτά να μπορούν να θεωρηθούν προπετείς και αβασίμες αγωγές²⁵.

μεν επαχθής, αλλά όχι υπέρμετρα επαχθής.

23. Βλ. τις παραπομπές σε Μαργαρίτη, ΕΕΕυρΔ 2013, 235.

24. Όμοια και Γνωμοδότηση Κ. Χρυσόγονου - Α. Καϊδατζή, για τη συνταγματικότητα του σχεδίου νόμου «Έγκριση μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2013-2016» παρ. Γ 7.

25. Βλ. ad hoc ΜονΠρΧαν 3/2013, ΝοΒ 2013, 415, Αρμ 2013, 480.

Πρέπει, εξάλλου, στο σημείο αυτό να τονιστεί ότι οι δύο επικαλούμενοι από τον ιστορικό νομοθέτη σκοποί, δηλαδή αυτός της αποφυγής προπετών αγωγών από τη μία μεριά και αυτός της αύξησης των δημοσίων εσόδων από την άλλη, βρίσκονται σε ανταγωνιστική τροχιά και έρχονται σε διαμετρική αντίθεση μεταξύ τους, αφού ο στόχος της αύξησης των δημοσίων εσόδων είναι προφανές ότι επιτυγχάνεται καλύτερα με την επιβάρυνση ακόμη και όσων ασκούν πρόδηλα αβασίμες ή εντελώς προπετείς αγωγές, και επομένως εξουδετερώνουν ο ένας τον άλλο. Θα μπορούσε δε, τελικά, να πει κανείς ότι ο πραγματικός σκοπός του νομοθέτη δεν ήταν αυτός που εκφράστηκε στην αιτιολογική έκθεση, αλλά ο νομοθέτης φαίνεται πως σκόπευε σε μία κυριολεκτική αποθάρρυνση του πολίτη με απώτερο στόχο τη μείωση για το ίδιο το Κράτος του κόστους της λειτουργίας της δικαιοσύνης μέσω του περιορισμού του όγκου της ύλης δικαστηρίων, γεγονός που θα μπορούσε, ίσως, σταδιακά να οδηγήσει σε πάγωμα των προσλήψεων δικαστικών λειτουργών και δικαστικών υπαλλήλων, αλλά ακόμη και στο κλείσιμο δικαστικών κτιρίων (κάτι που ήδη επιτυγχάνεται σταδιακά με τη συγχώνευση των Ειρηνοδικείων)²⁶. Είναι αλήθεια ότι η υπερφόρτωση της δικαστικής εξουσίας με μεγάλο όγκο υποθέσεων ναρκοθετεί το κράτος δικαίου (rule of laws) και αποδυναμώνει στην πρά-

26. Μία απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ιωαννίνων (δικάζοντας ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο), την οποία πληροφορήθηκα δημοσιογραφικά (δηλαδή από δημοσίευμα στον ημερήσιο τύπο, γι' αυτό και δεν έχω στη διάθεσή μου και τον αριθμό της), ενδεικτικό του ενδιαφέροντος της κοινής γνώμης για το συγκεκριμένο ζήτημα, έκρινε ως αντισυνταγματική –και επομένως ανεφάρμοστη– τη διάταξη του άρθρου 495 § 4 ΚΠολΔ (όπως προστέθηκε με το άρθρο 12 § 2 Ν. 4055/2012), που για το παραδεκτό της άσκησης έφεσης επιβάλλει υποχρεωτικά στους πολίτες την καταβολή πάγιου παραβόλου ύψους 200 ευρώ. Η εν λόγω ρύθμιση κρίθηκε ανεφάρμοστη, εκτός από την αντίθεσή της στα άρθρα 6 § 1 ΕΣΔΑ και 20 § 1 Συντάγματος, επίσης για το λόγο ότι παραβιάζει τη συνταγματική αρχή της ισότητας (άρθρο 4 § 1 Συντάγματος), καθόσον –προβλέποντας αδιάκριτα το παράβολο ως προϋπόθεση του παραδεκτού της έφεσης και μάλιστα χωρίς διαβαθμίσεις– προβαίνει σε διαχωρισμό των πολιτών σε δύο κατηγορίες: σ' αυτούς που έχουν την οικονομική δυνατότητα προκαταβολής του (η οποία επιτρέπει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη) και σ' αυτούς που, μη έχοντας τη σχετική δυνατότητα, στερούνται το έννομο αυτό αγαθό. Η εν λόγω απόφαση, που πρέπει να λεχθεί ότι αφουγκράζεται τα εξασθενημένα οικονομικά δεδομένα των Ελλήνων την εποχή μίας ραγδαίας επιδείνωσης της δανειοληπτικής πίστης του κράτους η οποία εξελίχθηκε σε μία πραγματική οικονομική κρίση, έχοντας μάλιστα ως αποτέλεσμα η πλειοψηφία των μόνιμων κατοίκων της χώρας κυριολεκτικά να εξαντλήσει τη φοροδοτική της ικανότητα, στη συνέχεια της σκέψης της δεν αφήνει στο απυρόβλητο το Ελληνικό Δημόσιο, για το οποίο σημειώνει ότι, εάν πραγματική πρόθεση του νομοθέτη ήταν η εύρυθμη λειτουργία των δικαστηρίων και όχι ο ταμειακός σκοπός με τη στενή έννοια, τότε δεν θα απαλλάσσονταν από τη σχετική υποχρέωση το Δημόσιο, τη στιγμή μάλιστα που ένα σημαντικό μέρος της επιβάρυνσης των δικαστηρίων οφείλεται σε ένδικα βοηθήματα που ασκούν οι υπηρεσίες του Ελληνικού Κράτους.

ξη μία σειρά από συνταγματικά δικαιώματα. Κάτι τέτοιο, όμως, δεν μπορεί να αιτιολογήσει την εισαγωγή ρυθμίσεων που προσβάλλουν τον πυρήνα του δικαιώματος σε δικαστική προστασία, απαγορεύοντας ουσιαστικά την άσκησή του²⁷.

Άλλωστε, είναι γεγονός ότι μεταξύ των ετών 2010-2013 γίναμε όλοι μάρτυρες μίας ολόκληρης σειράς δικονομικών διατάξεων με άκρως οικονομικό περιεχόμενο, οι οποίες συντάραξαν συθέμελα την πολιτική, την ποινική και την διοικητική δικαιοσύνη (παράβολο έφεσης 200 ευρώ, αναιρέσης 300 ευρώ και αναψηλάφησης 400 ευρώ, διπλασιασμός του δικαστικού ενσήμου, επιβολή δικαστικού ενσήμου και στις αναγνωριστικές αγωγές, θέσπιση Μονομελών Εφετείων προς εκδίκαση των εφέσεων κατά αποφάσεων Μονομελών Πρωτοδικείων, παράβολο μήνυσης 100 ευρώ και πολιτικής αγωγής 50 ευρώ, παράβολο προσφυγής κατά διάταξης που θέτει αβάσιμη μήνυση στο αρχείο 300 ευρώ, παράβολο διοικητικής προσφυγής 100 ευρώ για τις υποθέσεις χωρίς άμεσο οικονομικό αντικείμενο και θέσπιση αναλογικού παραβόλου έως 3.000 ευρώ στις φορολογικές υποθέσεις, υποχρέωση καταβολής του 50% του ποσού εκκρεμοδικίας για την εκδίκαση φορολογικών εφέσεων, αφαίρεση της δυσχερώς επανορθώσιμης βλάβης ως προϋπόθεσης της χορήγησης αναστολής εκτέλεσης στις διοικητικές διαφορές και πολλά άλλα). Οι διατάξεις δε αυτές αποτελούν συνέπεια διεθνούς καταναγκασμού και εξωτερικών δεσμεύσεων της χώρας και πρέπει να ερμηνευτούν, όχι αποσπασματικά, αλλά συστηματικά και στην ολότητά τους²⁸. Εάν

προσθέσει κανείς σε όλο αυτό το σκηνικό το γεγονός ότι έχει ακριβήνει για τον πελάτη το δικηγορικό προϊόν (είτε άμεσα με επιβολή του Φ.Π.Α. στις δικηγορικές αμοιβές ο οποίος επιρρίπτεται στον καταναλωτή και με την αύξηση των ενσήμων, παρά την καθήλωση των ελάχιστων δικηγορικών αμοιβών με βάση τα γραμμάτια προεισπραξης που εκδίδουν οι Δικηγορικοί Σύλλογοι στις ονομαστικές αξίες του 2007, είτε έμμεσα με τη διόγκωση των ασφαλιστικών εισφορών, την κατάργηση του αφορολόγητου και τη φορολόγηση του εισοδήματος με 26% και την επιβολή πάγιου ετήσιου τέλους ελευθέρων επαγγελματιών, που όλα αποτελούν τμήμα των γενικών εξόδων ενός δικηγορικού γραφείου, παρά την καθίζηση των μισθωμάτων, αλλά και με την απομείωση της δικηγορικής ύλης ως αποτέλεσμα κατάργησης της παράστασης σε πολλά συμβόλαια, γεγονός που είχε ως σύστοιχη συνέπεια την εκμηδένιση του δικηγορικού μερίσματος), καθίσταται φανερό ότι όλη αυτή η κατάσταση, η οποία σκόπιμα και συντονισμένα διαμορφώθηκε από το νομοθέτη με στόχο την αποσυμφόρηση των δικαστηρίων, λειτουργεί αποτρεπτικά για τον πολίτη τόσο στα πλαίσια της γενικής πρόληψης (ο πολίτης αποφεύγει, δηλαδή, από την αρχή να προστρέξει στα δικαστήρια και απαξιώνει το δικαστικό σύστημα στην ολότητά του) όσο και της ειδικής πρόληψης (ο πολίτης αποφεύγει, δηλαδή, να συνεχίσει μία δίκη που έχει ήδη αρχίσει ή αποφεύγει να προβεί σε όλες τις ενδεδειγμένες ενέργειες για τη διεκδίκηση ή την απόκρουση μίας αξίωσης την οποία έχει ήδη εγείρει)²⁹. Στον αντίποδα, κάτι σαν αντίβαρο για να ισοσταθμιστεί η αποστέρηση με τον παραπάνω τρόπο των ατομικών ελευθεριών,

27. Βλ. Χ. Δετσαριδίη, ΤοΣ 2012, 529.

28. Βλ. και ΣτΕ 3470/2007, ΣτΕ 1579/2008, ΣτΕ 1374/2009, ΣτΕ 1541/2010, που έκριναν ότι η διάταξη του άρθρου 277 ΚΔιοικΔ (όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 3900/2010), η οποία θέσπιζε αναλογικό παράβολο για την άσκηση και τη συζήτηση μίας προσφυγής, χωρίς παράλληλα να προσδιορίζεται το ανώτατο όριο για το ποσό αυτό, αντιβαίνει στο άρθρο 20 § 1 του Συντάγματος, διότι δύναται, ανάλογα και με το μέγεθος του αντικείμενου της διαφοράς να οδηγήσει σε τέτοιο υπέρογκο ύψος παραβόλου, που να υπερακοντίζει το σκοπό επιβολής του και να καθιστά υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση του ένδικου βοηθήματος ή μέσου. Αντίθετα, από την ΟΛΣτΕ 601/2012, ΤοΣ 2012, 583, κρίθηκε ότι η υποχρέωση προκαταβολής ενός μικρού ποσού μαζί με την προσφυγή μέχρι την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης, ως προϋπόθεση του παραδεκτού, δεν αντίκειται ούτε στο Σύνταγμα ούτε στην ΕΣΔΑ, διότι δεν είναι κατά την κοινή πείρα τέτοιου ύψους ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι παρεμποδίζει το δικαίωμα του πολίτη να προσφύγει στη δικαιοσύνη, ενώ ταυτόχρονα αποβλέπει στην αποτροπή άσκησης απερίσκεπτων και ασήρικτων ένδικων βοηθημάτων και μέσων, προς όφελος της εύρυθμης λειτουργίας της δικαιοσύνης. Όμοια η ΣτΕ 1619/2012, ΤοΣ 2012, 572, αναφορικά με το δικονομικό απαράδεκτο του ένδικου μέσου της έφεσης ενώπιων των Διοικητικών Δικαστηρίων, λόγω μη καταβολής του 50% του οφειλόμενου κατά την πρωτόδικη απόφαση φόρου. Η τελευταία απόφαση, πάντως, δεν απάντησε στο κρίσιμο ερώτημα γιατί πρέπει να καθίσταται το ίδιο το Δικαστήριο θεματοφύλακας της εκπλήρωσης μίας φορολογικής υποχρέωσης, θεσμική ιδιότητα που από τη φύση του δεν έχει, ενώ διέθετε και ισχυρή μειοψηφία. Η μειοψηφία

αυτή, μεταξύ άλλων νομολόγησε ότι η εν λόγω νομοθετική πρόβλεψη καθιστά το θεσπιζόμενο δικονομικό απαράδεκτο αντίθετο με την αρχή της αναλογικότητας, δεδομένου ότι η ταμειακή αρχή έχει στη διάθεσή της και άλλο, κατ' εξοχήν κατάλληλο, μέτρο για την είσπραξη του οφειλόμενου φόρου, που δεν είναι άλλο από την αναγωγή της πρωτόδικης απόφασης σε τίτλο βεβαίωσης και είσπραξης του ποσού, χωρίς να παρίσταται ανάγκη προσφυγής σε περιορισμούς του δικαιώματος πρόσβασης στο δικαστήριο.

29. Σ' αυτό το καταγιστικό πλαίσιο εξελίξεων θα πρέπει να προστεθούν ο Ν. 3845/2010 «Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας ...», που επέφερε την πρώτη περικοπή των μισθών και των συντάξεων, καθώς και οι Ν. 3863/2010 και Ν. 3871/2010. Στη δεύτερη φάση της λεγόμενης μισθολογικής και συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης, μετά τον υποτιθέμενο εκτροχιασμό του ελληνικού προγράμματος οικονομικής προσαρμογής που διαπιστώθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών & Χρηματοπιστωτικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ψηφίστηκε ο Ν. 3985/2011, ο Ν. 3986/2011 «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012-2015» και ο Ν. 4024/2011 για το ενιαίο μισθολόγιο. Ενώ, στη συνέχεια, ακολούθησαν και νέες περικοπές στους μισθούς και τις συντάξεις τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα με το Ν. 4051/2012 και άλλες νομοθετικές παρεμβάσεις, που επέφεραν μία ραγδαία και δραστική μείωση των εισοδημάτων της ελληνικής οικογένειας και μεγάλες ανατροπές στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα.

για να επέλθει μία εξισορρόπηση, με άλλα λόγια, στο έλλειμμα δημοκρατίας που δημιουργήθηκε, ει-σήχθηκε στην Ελλάδα ο θεσμός της διαμεσολάβησης (mediation), ο οποίος προωθήθηκε μάλιστα και διαφημίστηκε ιδιαίτερα ως ένας εναλλακτικός τρόπος επίλυσης των ιδιωτικών διαφορών, με ειδικά προγράμματα κατάρτισης που οργανώνονται από το Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης & Διαιτησίας και ειδικές διαπιστεύσεις που απονέμονται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης (Ν. 3998/2010 που ενσωμάτωσε την Οδηγία 2008/52/EK). Εντούτοις, στην πράξη ούτε οι πολίτες (επιχειρηματίες και ιδιώτες) ούτε ο ευρύτερος δικηγορικός κόσμος δεν αγάλιασαν το θεσμό, με αποτέλεσμα αυτός να μην αποτελεί αυτή τη στιγμή μία ισοδύναμη προ-ϋπόθεση και ένα επαρκές θεσμικό σύστημα, ικανό να συμβάλει στην επίλυση των ιδιωτικών διαφορών σύμφωνα με τις προϊούσες και πάγιες αντιλήψεις της ελληνικής κοινωνίας. Η μόνη δικονομική προστασία, στα πλαίσια της πολιτικής δίκης, που φαίνεται να διαθέτει σήμερα ο ενάγων διάδικος, ο οποίος δεν κατέβαλε το δικαστικό ένσημο, είναι η νομολογιακή θέση που εκφράστηκε ότι έχει τη δυνατότητα, εκτός από αιτιολογημένη ανακοπή ερημοδικίας, να ασκήσει έφεση κατά της εκδοθείσας οριστικής απόφασης, η οποία με τις σκέψεις αυτές απέρριψε την αγωγή του δεχόμενη πλασματική ερημοδικία ενάγοντος, από τη δημοσίευσή της κατ' άρθρο 513 § 1 εδ. β' ΚΠολΔ³⁰. Στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, εάν ασκηθεί από τον ενάγοντα έφεση νομότυπα και εμπρόθεσμα και συνοδεύεται από την καταβολή του δικαστικού ενσήμου, ο μοναδικός λόγος έφεσης που μπορεί να προταθεί είναι η άρση της παράλειψης, δηλαδή η εκ των υστέρων καταβολή του δικαστικού ενσήμου, καθόσον το ένδικο μέσο της έφεσης ασκείται, όχι μόνο προς διόρθωση των σφαλμάτων της πρωτόδικης απόφασης, αλλά και προς διόρθωση των σφαλμάτων των διαδικών, όπως επί μη καταβολής από τον ενάγοντα του νόμιμου δικαστικού ενσήμου. Εφόσον ο λόγος αυτός κριθεί βάσιμος, η απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου εξαφανίζεται και κατόπιν χωρεί ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου νέα συζήτηση της υπόθεσης, κατά την οποία ο ενάγων μπορεί, με ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 528 ΚΠολΔ, να προτείνει όλους τους πραγματικούς ισχυρισμούς τους οποίους μπορούσε να προτείνει και πρωτόδικα, χωρίς να δεσμεύεται από τους περιορισμούς του άρθρου 527 ΚΠολΔ³¹.

Πέραν όλων των όσων προαναφέρθηκαν, το ζήτημα πρέπει να ξεταστεί και από τη σκοπιά της αρχής της αναλογικότητας, η οποία αποτελεί συνταγματικό περιορισμό των συνταγματικών θεμελιωδών δικαιωμάτων, που επιτάσσει ότι μεταξύ του

νόμιμου σκοπού που επιδιώκει ένας περιορισμός του δικαιώματος και του συγκεκριμένου περιορισμού πρέπει να υπάρχει εύλογη σχέση³². Η εφαρμογή, δηλαδή, της αρχής της αναλογικότητας ακολουθεί τρία στάδια ελέγχου: α) ο περιορισμός πρέπει να είναι κατάλληλος, δηλαδή πρόσφορος να επιφέρει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα³³, β) ακόμη και αν είναι κατάλληλος ο περιορισμός για την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος, δεν θα πρέπει το μέτρο που λαμβάνεται να είναι επαχθέστερο από το αναγκαίο, με την έννοια ότι θα πρέπει να επιλέγεται από το νομοθέτη, κατά την εξειδίκευση της συνταγματικής επιταγής, το ηπιότερο μέσο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος, και γ) ο περιορισμός δεν πρέπει να είναι δυσανάλογος σε σχέση με το σκοπό για τον οποίο υφίσταται, δηλαδή η κρατική παρέμβαση οφείλει να τελεί σε εσωτερική αλληλουχία προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, ώστε η αναμενόμενη ωφέλεια να μην είναι ποιοτικά και ποσοτικά κατώτερη από τη βλάβη που προκαλείται³⁴. Με άλλα λόγια, ένας περιορισμός, και όταν ακόμη είναι κατάλληλος ή αναγκαίος, δεν πρέπει να συνεπάγεται περισσότερα μειονεκτήματα για τα δικαιώματα του πολίτη, παρά πλεονεκτήματα για τα δημόσια συμφέροντα, στην προστασία των οποίων αποβλέπει³⁵. Κατά συνέπεια, ο περιορισμός του δικαιώματος πρόσβασης στη δικαιοσύνη με την αύξηση του τέλους δικαστικού ενσήμου δεν είναι αναγκαίος για την επίτευξη του σκοπού της συμμετοχής των πολιτών στο κόστος λειτουργίας του θεσμού της δικαιοσύνης. Και τούτο διότι ο επί πολλές δεκαετίες (από το 1914, που τροποποιήθηκε για πρώτη φορά ο νόμος του 2012, έως το 2011) υπολογισμός του δικαστικού ενσήμου σε ποσοστό 4% (πλέον των επιβαρύνσεων) κάλυπτε τις λειτουργικές ανάγκες της δικαιοσύνης, χωρίς ποτέ να τεθεί ζήτημα αύξησης του σχετικού ποσού. Επομένως, δεδομένου ότι το κόστος λειτουργίας των δικαστηρίων έχει σήμερα μειωθεί κατά πολύ, λόγω της συγχώνευσης σημαντικού αριθμού Δικαστηρίων, όπως και μείωσης των αποδοχών των Δικαστικών Λειτουργών και των Γραμματέων των Δικαστηρίων, ο υπερδιπλασιασμός του τέλους δικαστικού ενσήμου δεν είναι βέβαιο ότι είναι δημοσιονομικά αναγκαίος για την επίτευξη του προαναφερόμενου σκοπού. Επί-

30. Βλ. ΕφΑθ 2498/2008, ΕλλΔνη 2009, 841, ΕφΑθ 1589/2005, ΕλλΔνη 2006, 241, ΕφΑθ 1601/2001, ΑρχΝ 2001, 915.

31. Έτσι οι ΕφΑθ 93/2010, ΕλλΔνη 2011, 1068 και ΕφΠατρ 214/2010, ΕΑΧΝ 2011, 711. Πρβλ. ΕφΠερ 55/2009, Δ 2009, 246.

32. Βλ. ενδεικτικά Δαλιτόγλου, Ατομικά Δικαιώματα, τ. Α' Αθήνα 2005, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, σελ. 211.

33. Μία νομοθετική πράξη που είναι ακατάλληλη για την πραγμάτωση του επιδιωκόμενου σκοπού βρίσκεται έξω από την τελολογική ακολουθία μέσων και σκοπών, με αποτέλεσμα να μην είναι αποδεκτή από το δικαϊκό σύστημα, ως ένα σύνολο ετερόνομων κανόνων που ρυθμίζουν την εξωτερική συμπεριφορά των υποκειμένων (βλ. Σ. Κουμάνη, Αρμ 2014, 1275).

34. Πρβλ. ΑΠ 5/2013, δημοσίευση Nomos.

35. Βλ. Γ. Βασιλακάκη, Η αρχή της αναλογικότητας – Ο αναίρετικός έλεγχος της εφαρμογής της από τον Άρειο Πάγο επί χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, ΝομΧρ 50, 2008.

σης, με την αύξηση του τέλους δικαστικού ενσήμου κάτω από τις σημερινές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, δηλαδή τη μείωση των αποδοχών όλων των εργαζομένων σε υψηλά ποσοστά, που σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπερνά και το 50% των προηγούμενων μισθολογικών απολαβών τους, και την υπέρμετρη (άμεση και έμμεση) φορολόγηση κάθε μορφής επαγγελματικής και κοινωνικής δραστηριότητας, θίγεται πλέον ο πυρήνας του ατομικού δικαιώματος για παροχή έννομης δικαστικής προστασίας, καθώς σημαντικός αριθμός πολιτών δεν μπορεί να προσφύγει στη δικαιοσύνη, ανεξάρτητα από το αντικείμενο της αγωγής που προτίθεται να ασκήσει. Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι το αποτέλεσμα αυτό δεν μπορεί να αποτραπεί με επίκληση των διατάξεων των σχετικών με το ευεργέτημα πενίας ή την παροχή δωρεάν νομικής βοήθειας (όπου στο άρθρο 9 § 2 Ν. 3226/2004 προβλέπεται η απαλλαγή από την καταβολή τέλους δικαστικού ενσήμου), δεδομένου ότι οι διαδικασίες αυτές αναφέρονται σε πολίτες εντελώς εξαθλιωμένους, το εισόδημα των οποίων είναι κατά πολύ μικρότερο από τα όρια φτώχειας, όπως αυτά καθορίζονται διεθνώς. Πλην, όμως, η δικαιοσύνη δεν μπορεί να απευθύνεται μόνο σε συγκεκριμένες κατηγορίες προσώπων, αλλά στο σύνολο των πολιτών, ούτε μπορεί να απαιτηθεί από την Πολιτεία η οικονομική εξάντληση των πολιτών για να επιτύχουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη³⁶. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι ο συνυπολογισμός του τέλους δικαστικού ενσήμου στη δικαστική δαπάνη, που θα επιδικαστεί υπέρ του ενάγοντος και σε βάρος του ηττηθέντος εναγομένου (άρθρο 189 § 1 εδ. β' ΚΠολΔ), δεν είναι αρκετός για την άρση των δυσμενών σε βάρος του ενάγοντος συνεπειών από την αύξηση του τέλους δικαστικού ενσήμου, αφού το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη πρέπει να κρίνεται αποκλειστικά και μόνο με βάση τις συνθήκες που διαμορφώνονται κατά την άσκηση του δικαιώματος αυτού, δηλαδή κατά τον χρόνο κατάθεσης και συζήτησης της αγωγής. Πράγματι, αν ο πολίτης αδυνατεί να καταβάλει το δικαστικό ένσημο δεν θα προσφύγει στη δικαιοσύνη, χωρίς το αποτέλεσμα αυτό να αποτρέπει από την ενδεχόμενη μελλοντική είσπραξη του από τον εναγόμενο. Εξάλλου, η είσπραξη του τέλους αυτού από τον εναγόμενο προϋποθέτει δυνατότητα εκτέλεσης σε βάρος του τελευταίου, η οποία δεν είναι πάντοτε δεδομένη.

Πρέπει να τονιστεί ότι εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας αφορά κατ' εξοχή τις καταψηφιστικές αγωγές, αφού ο διάδικος σε περίπτωση αναγνωριστικής αγωγής προστατεύεται αποτελεσματικά με τον πλήρη παραμερισμό της υποχρέωσης καταβολής δικαστικού ενσήμου ως αντισυνταγματικής, σύμφωνα με την ανάλυση που προηγήθηκε. Έτσι, με τις σκέψεις αυτές υποστηρίζεται ότι στις καταψηφιστικές αγωγές μόνο η αύξηση του δικαστικού ενσήμου (και όχι η ίδια η επιβολή

του) είναι ανίσχυρη ως αντισυνταγματική και, επομένως, εξακολουθεί και σήμερα να αρκεί για τη συζήτηση καταψηφιστικής αγωγής, χωρίς να επέρχονται οι συνέπειες της πλασματικής ερημοδικίας, η καταβολή από τον ενάγοντα του τέλους δικαστικού ενσήμου με τις σχετικές επιβαρύνσεις, όπως αυτό υπολογίζονταν πριν την έναρξη ισχύος του Ν. 4093/2012. Μία άλλη λύση που υποστηρίχθηκε, στα πλαίσια της εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας, σχετίζεται αποκλειστικά και μόνο με το χρόνο καταβολής του δικαστικού ενσήμου τόσο στις καταψηφιστικές όσο και στις αναγνωριστικές αγωγές, οι οποίες από την άποψη αυτή επιδέχονται ενιαία αντιμετώπιση. Δεδομένης, λοιπόν, της σπουδαιότητας του δικαιώματος δικαστικής προστασίας, ο πολίτης πρέπει να μπορεί να προσφύγει στη δικαιοσύνη με το μικρότερο δυνατό κόστος και, επομένως, ο όποιος χρόνος καταβολής του δικαστικού ενσήμου θα πρέπει να είναι μεταγενέστερος της άσκησης του δικαιώματος αυτού, δηλαδή μετά την έκδοση δικαστικής απόφασης, αφού τότε έχει επέλθει εφαρμογή του δικαιώματος δικαστικής προστασίας, με τον ενάγοντα να γνωρίζει επακριβώς τι δικαιούται, περίπου όπως γίνεται και με το τέλος απογράφου³⁷. Με αυτό τον τρόπο υποστηρίζεται ότι επέρχεται μία ισορροπία ανάμεσα στη γενικότερη ανάγκη για δημοσιονομική σταθερότητα και στο δικαίωμα δικαστικής προστασίας, καθώς και χρήματα θα εισέρχονται στο Δημόσιο Ταμείο (σε συνδυασμό με τη θέσπιση ενός εύλογου ποσού ή ποσοστού δικαστικού ενσήμου και όχι υπέμετρου) και δεν θα παραβιάζεται το δικαίωμα δικαστικής προστασίας, αφού το κόστος κατά την προσφυγή στη δικαιοσύνη θα ελαττωθεί.

Τέλος, πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 25 § 1 εδ. α' & β' του Συντάγματος (όπως ισχύει μετά την αναθεώρησή του από το Ψήφισμα της 6-4-2001), που προβλέπει ότι τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση της Πολιτείας, καθώς και ότι όλα τα κρατικά όργανα υποχρεούνται να εξασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκησή τους, δεν επιτρέπει καμία έκπτωση από τα θεμελιακά ατομικά δικαιώματα λόγω δημόσιου συμφέροντος. Έτσι τα κρατικά όργανα, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και τα Δικαστήρια, έχουν συνταγματική υποχρέωση να εξασφαλίζουν την ανεμπόδιστη και αποτελεσματική άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών και δεν μπορούν να επικαλούνται ότι δεν παραβιάζεται η αρχή της αναλογικότητας επειδή προέχει το δημόσιο συμφέρον. Επίσης, από καμία συνταγματική διάταξη δεν προβλέπεται η προτεραιότητα του δημόσιου συμφέροντος σε βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ούτε εξουσιοδοτείται ο κοινός νομοθέτης να θέτει περιορισμούς στα ατομικά δικαιώματα για χάρη

36. Βλ. ad hoc ΜονΠρΑθ 669/2013, δημοσίευση Nomos.

37. Βλ. Κ. Μπέη, Αναγνωριστική αγωγή για την αξίωση επίδικσης εύλογης ηθικής ικανοποίησης και δικαστική καταδίκη του εναγομένου στην πληρωμή της, Δ 2002, 645.

του δημόσιου συμφέροντος³⁸. Περαιτέρω, θα πρέπει να λεχθεί πως στην περίπτωση που κριθούν οι εφαρμοστέες διατάξεις για το δικαστικό ένσημο ως αντισυνταγματικές, δεν περιορίζεται το Δικαστήριο στην απλή κήρυξή τους ως αντισυνταγματικών,

αλλά είτε προς άρση της ανισότητας εφαρμόζεται η διάταξη που προβλέπει την ευμενή ρύθμιση και υπέρ εκείνου σε βάρος του οποίου γίνεται η δυσμενής ρύθμιση, είτε γίνεται επίκληση και εφαρμογή καταργημένων διατάξεων, εάν και εφόσον θεωρηθεί ότι περιείχαν πληρέστερη και αποτελεσματικότερη ρύθμιση σε σχέση με τις παραμεριζόμενες διατάξεις.

38. Βλ. ενδεικτικά Ε. Μπαλογιάννη, παρατηρήσεις στην ΑΠ 588/2007, Δ 39, 118.

Η ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ “BULLYING” ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.
ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΞ’ ΑΦΟΡΜΗΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗ ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΗ.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΖΑΜΠΗΣ
Δικηγόρου

Η αυτοκτονία του 20 χρονου Βαγγέλη Γιακουμάκη, κατά τις πρώτες ενδείξεις, είναι αποτέλεσμα συμπεριφοράς τρίτων προσώπων –συμφοιτητών του, που διεθνώς είναι γνωστή με τον όρο “bullying”. Η ένταση του συμβάντος ενεργοποίησε, για μίαν ακόμη φορά, και πάντως με καθυστέρηση, τα αντανακλαστικά της ελληνικής κοινωνίας και Πολιτείας. Ο κατά τα λοιπά ρέκτης έλληνας νομοθέτης έχει ιδιαίτερος αδρανήσει σ’ αυτό το νομικά σημαντικό και κοινωνικά πολυειδώς ενδιαφέρον ζήτημα: Τα θύματα ενδοσχολικής βίας, στα οποία δημιουργείται ευλόγως κάποιου είδους σύμπλεγμα κατωτερότητας, γίνονται στη συνέχεια πρόσωπα με μειωμένη, κατά το μάλλον ή ήττον, απόδοση στην κοινωνική ζωή τους. Οι θύτες – βασιανιστές τους, από την άλλη πλευρά, γίνονται πολίτες υπερφίαλοι, αφόρητα εγωκεντρικοί και κυνηγοί της πάσης φύσεως εξουσίας και επικράτησής τους με κάθε μέσο. Η διαπίστωση αυτή ανήκει στην Αλίκη Γιωτοπούλου – Μαραγκοπούλου και αναδεικνύει, από μόνη της, την αναγκαιότητα θέσπισης του προσήκοντος νομικού – ποινικού προεχόντως–πλαισίου, που θα μπορούσε να λειτουργήσει ευεργετικά στην πρόληψη και καταστολή του φαινομένου. Ήδη από το 2012, η προαναφερθείσα καθηγήτρια είχε προτείνει, εκτός άλλων, την ποινικοποίηση της αδιαφορίας των υπευθύνων του σχολείου και ιδίως του δασκάλου της τάξης για τη δράση ομάδων ενδοσχολικής βίας, ως ειδική περίπτωση παράβασης καθήκοντος, καθώς και τη θέσπιση επιβαρυντικής περίπτωσης όταν η παράβαση αυτή διαπράττεται παρά τις προηγηθείσες εκκλήσεις του θύματος ή του γονέα του για την προστασία του.

Υπενθυμίζεται ότι ως bullying νοείται η λεκτική, σωματική και συναισθηματική βία, ασκούμενη συστηματικά και επαναλαμβανόμενα και εκδηλούμενη υπό διάφορες μορφές, από ένα ή περισσότερα συνήθως πρόσωπα. Τα πρόσωπα αυτά, που συχνότερα δρουν και ως ομάδα (μάζα) και ενεργούν εμπροθέτως, προκαλούν και στοχεύουν στην ψυχολογική απορρύθμιση, τη χειραγώγηση, τον εκφοβισμό, την επιβολή και καθυπόταξη άλλου προσώπου ή και ομάδας προσώπων. Τα θύματα συνηθέστερα είναι είτε μειονεκτούντα (σωματικά, ψυχικά ή διανοητικά), είτε, αντίθετα, και χαρισματικά και διακρινόμενα ιδιαίτερα σε κάποιον τομέα, που, για το λόγο αυτό, προκαλούν ζήλεια, φθόνο και εντεύθεν μανία μειώσεως και ευτελισμού τους. Το bullying αφορά είτε σε ανηλικούς και εμφανίζεται κυρίως σε σχολεία, είτε και σε ενηλικούς, εμφανιζόμενο σε σχολές, το στρατό, τις γειτονιές, ακόμη δε και μέσα στην οικογένεια. Εκδηλώνεται τόσο με τη φυσική παρουσία δράστη και θύματος όσο και μέσω ηλεκτρονικού μέσου (: “cyber bullying”). Ως παραλλαγή του απαντάται πολύ συχνά και στον εργασιακό χώρο, όπου καλείται, ειδικώς, “mobbing”, ενώ μορφή του είναι και το “bully

staring” (: το επίμονο κοίταγμα). Το bullying μπορεί να έχει απλή ή, συχνότερα, σύνθετη και οργανωμένη μορφή, υπό τις οδηγίες ενός αρχηγού, τις εντολές του οποίου εκτελούν πρόθυμα (αγελαία) μέλη της ομάδας. Όχι σπάνια, ιδίως τα τελευταία χρόνια, απαντάται και υπό την επίκληση σοβαρού (τάχα) αξιακού σκοπού, όπως η εθνικοφροσύνη και ο σοβινισμός.

Έχοντας πει τα ανωτέρω, αναγκαία είναι εδώ η επισήμανση ότι οι σκέψεις μας αυτές, εκ των πραγμάτων, δεν φιλοδοξούν παρά να αποτελέσουν μία συνοπτική κατά το δυνατό επισήμανση κάποιων σημείων, με νομικό ενδιαφέρον, προκειμένου, αφενός μεν, να δοθούν, βραχυγραφικώς έστω, οι πρώτες απαντήσεις σε εύλογα ερωτήματα, αφετέρου δε, να αποτελέσουν το έναυσμα για περαιτέρω προβληματισμό. Στην περίπτωση που συγκλόνισε την Ελλάδα εσχάτως, εάν θεωρήσουμε ως δεδομένα όσα από τις δημοσιογραφικές πληροφορίες έχουν εισφερθεί ως ιστορική βάση, οι συμφοιητές του Βαγγέλη Γιακουμάκη (ή και τρίτα πρόσωπα), που προέβησαν σε συμπεριφορές υπαγόμενες στην έννοια του “bullying”, μπορούν να διωχθούν για τα αυτεπαγγέλτως διωκόμενα εγκλήματα (:πλημμελήματα) της παράνομης βίας (ΠΚ 330), της (τετελεσμένης ή σε απόπειρα) επικίνδυνης σωματικής βλάβης [ΠΚ 309, εφόσον, από τον τρόπο και συγκεκριμένα το βρόχο που φέρεται ότι περάστηκε στο λαιμό του, προκλήθηκε απλή σωματική βλάβη που μπορούσε να του προκαλέσει κίνδυνο και για την ίδια του τη ζωή ακόμη (: με πνιγμό του)], παράνομη κατακράτηση [ΠΚ 325 εφόσον τον είχαν κλειδώσει σε ντουλάπα], όχι όμως για κατ’ έγκλησιν διωκόμενα εγκλήματα [όπως η έργω εξύβριση (ΠΚ 361) κλπ].

Στον ελληνικό ποινικό κώδικα υπάρχει ειδική πρόβλεψη, που μπορεί να θεωρηθεί σχετική με το bullying, μόνον όταν η πράξη στρέφεται εναντίον ατόμων ηλικίας κάτω των 17 ετών και χαρακτηρίζεται σωματική βλάβη σε βάρος ανηλικού (ΠΚ 312). Αυτή η πλημμεληματικού χαρακτήρα διάταξη θεσπίστηκε, κατά τον καθηγητή Νικόλαο Ανδρουλάκη, για την ανάγκη προστασίας της ψυχικής ανελλιξεως του εν αναπτύξει τελούντος νεαρού ατόμου, κατ’ επέκτασιν δε και του ψυχικού κόσμου ετέρων εν υποδεεστέρα κοινωνική θέσει τελούντων αδυνάμων προσώπων. Είναι ρύθμιση ανάλογη του γερμανικού ποινικού κώδικα (άρ. 225 StGB), περί κακομεταχείρισης προσώπων υπό προστασία. Το αξιοπρόσεκτο που μπορεί να παρατηρήσουμε από την ελληνική νομολογία είναι ότι ο Άρειος Πάγος έχει δεχθεί σχετικώς, με την υπ’ αρ. 819/2007 απόφασή του, ότι το αδίκημα τελείται και όταν προκαλείται ψυχική (και όχι μόνον σωματική) βλάβη στον ανήλικο. Δέχθηκε, ειδικότερα, ότι η σκληρή συμπεριφορά, η προερχόμενη από έλλειψη συναισθήματος για τα πάθη του θύματος, που εκφράζεται αντικειμενικά με την πρόκληση σημαντικών πόνων, οδυνών και βασάνων, σωματικών

και ψυχικών, που συνεπιφέρουν, εκτός άλλων, και ψυχολογικές διαταραχές, θεμελιώνει το συγκεκριμένο έγκλημα.

Ενδιαφέρον, επίσης, παρουσιάζει και μία ακόμη, πολιτική αυτή τη φορά, απόφαση του ανωτάτου δικαστηρίου μας, η υπ’ αρ. 998/2012, που αφορά σε απόπειρα αυτοκτονίας (:κόψιμο φλεβών) εργαζομένης σε επιχείρηση ως συνέπεια της ψυχολογικής και νευρικής κατάπτωσης της (καταθλιπτική συνδρομή) που προκλήθηκε από την επίμονη απειλητική και εξυβριστική συμπεριφορά του εργοδότη της. Τα δικαστήρια έκριναν την απόπειρα αυτοχειρίας της ως εργατικό ατύχημα, εξ αφορμής της εργασίας της, που δεν θα ελάμβανε χώρα χωρίς την εργασία της και την εκτέλεσή της υπό τις δεδομένες συνθήκες και περιστάσεις. Με την απόφαση αυτή, ειδικότερα, έγινε δεκτό ότι οι συνθήκες εργασίας της υπαλλήλου ήταν εκτάκτως δυσχερείς και ασυνήθιστες και είχαν προκαλέσει υπέρμετρη καταπόνηση του οργανισμού της, καθώς είχε πολλάκις διαμαρτυρηθεί για τις συνθήκες αυτές, χωρίς όμως να δίνεται λύση στο πρόβλημά της. Η συνεχής πίεση για την εκτέλεση όλων των καθηκόντων της, η απαίτηση του εργοδότη για αύξηση του όγκου της εργασίας της, με την ανάθεση και άλλης εργασίας σε διαφορετικό μάλιστα εργοδότη, η επιμονή του προς τούτο και η απειλητική και εξυβριστική συμπεριφορά του, προκάλεσαν την ψυχολογική και νευρική κατάπτωση της. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω, μη έχοντας την ικανότητα να αποφασίσει λογικά, ήταν να δημιουργηθούν σ’ αυτήν τάσεις αυτοκαταστροφής και να προβεί στον αυτοτραυματισμό της. Διεικνύσθη, στη συνέχεια, καταθλιπτική συνδρομή, που δεν προϋπήρχε, ως συνέπεια της απόπειρας αυτοχειρίας της, των συνθηκών εργασίας της, της συμπεριφοράς έναντι αυτής του εργοδότη.

Η απόφαση αυτή μπορεί, υπό όρους, να αποτελέσει ανάλογο νομολογιακό δεδομένο και στην περίπτωση του Βαγγέλη Γιακουμάκη, σε αστικό κυρίως επίπεδο. Δεν έχουμε βεβαίως εργασιακό, αλλά δημόσιο χώρο, τη γαλακτοκομική σχολή, όπου φοιτούσε, η οποία υπάγεται στο Υπουργείο Γεωργίας και, άρα, τελούσε υπό την εποπτεία, επίβλεψη και ευθύνη της Ελληνικής Πολιτείας. Υπό την έννοια αυτή και με τη συνδρομή και των λοιπών προϋποθέσεων, πέραν της τυχόν αστικής ευθύνης του Δημοσίου, για πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του, καθηγητών και διοικήσεως, μπορούν κατά περίπτωση να αναζητηθούν και ποινικές ευθύνες των τελευταίων, για τη διά παραλείψεως τέλεση των αδικημάτων που προαναφέρθηκαν, στο βαθμό που γνώριζαν τις βίαιες συμπεριφορές, καθόσον είναι προδήλως δεδομένη η ιδιαίτερη νομική υποχρέωσή τους προς αποτροπή τέτοιων συμπεριφορών.-

Ευάγγελος Ζαμπίτης
Δικηγόρος

ΤΑΣΟΣ ΚΑΡΑΛΙΓΚΑΣ
Δικηγόρος

Μπορεί ένας Έλληνας Υπουργός να ιδρύει υπεράκτιες (offshore) εταιρείες και να διδάσκει έτσι σε εμάς τους αδελφούς την καλύτερο μέθοδο φοροδιαφυγής;

Μπορεί ένας Υπουργός της ελληνικής Κυβέρνησης να υπερασπίζεται ως δικηγόρος αυτούς, που κατηγορούνται (Energa – Hellas), ότι υπεξάιρεσαν 250 εκατομμύρια του ελληνικού κράτους;

Μπορεί ο Υπουργός Οικονομικών του ελληνικού κράτους, ενώ είναι ταγμένος να υπερασπίζεται την ελληνική οικονομία, να μεταφέρει στο εξωτερικό εκατοντάδες χιλιάδες ευρώ «για να τα σώσει»;

Μπορεί ο Υπουργός Εσωτερικών με μία δική του υπογραφή να διορίζει τους πελάτες του και να λαμβάνει την σχετική - διόλου ευκαταφρόνητη – δικηγορική αμοιβή;

Τα παραπάνω ερωτήματα δεν είναι υποθέσεις εργασίας σε πρωτοετείς φοιτητές Νομικής. Είναι χαρακτηριστικές περιπτώσεις ελληνικής υπουργικής πρακτικής, όπου το νόμιμο αντιμετωπίζει και παρακάμπτει το ηθικό!

Οι ανωτέρω Υπουργοί του ελληνικού Κράτους είναι αντίστοιχα οι κύριοι: Βουλγαράκης Βορίδης, Χαρδούβελης και Κατρούγκαλος. Δεν παρανόμησαν, αφού κανείς νόμος δεν απαγόρευε τις ανωτέρω δραστηριότητές τους. Το σίγουρο είναι, όμως, και στις τέσσερις περιπτώσεις ότι ενήργησαν ενάντια και ασυμβίβαστα στα κρατικά καθήκοντά τους και στα συμφέροντα του ελληνικού Δημοσίου, τα οποία οφείλουν να υπηρετούν.

Με τελευταίο και πιο πολυσυζητημένο το ατόπημα του κ. Κατρούγκαλου, επανέρχεται στην επικαιρότητα το απλό ερώτημα, «εάν το νόμιμο είναι και ηθικό»! Ο καθένας μπορεί να δώσει τη δική του απάντηση, ανάλογα βέβαια με την κομματική του ταύτιση. Αλλά στα μάτια του απλού πολίτη, τα «νόμιμα» αυτά, είναι όχι μόνο ανήθικα, αλλά και ξεδιάντροπα...

Το άκρως επίκαιρο «νόμιμο, αλλά ανήθικο» κρούσμα του κ. Κατρούγκαλου έχει ως εξής: Ως δικηγόρος κατέθεσε αγωγές εναντίον του ελληνικού Δημοσίου για την επαναπρόσληψη των υπαλλήλων που τέθηκαν σε διαθεσιμότητα και ως αναπληρωτής Υπουργός Διοικητικής Μεταρρύθμισης έχει το δικαίωμα να υπογράψει την επαναπρόσληψη των πελατών του.

Είναι σαν ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας να υπογράφει την αγορά οπλικών συστημάτων από δική του εταιρεία όπλων, ή ο Υπουργός Υγείας να υπογράφει την αγορά φαρμάκων από δική του φαρμακευτική εταιρεία.

Το σίγουρο είναι, ότι ο κ. Κατρούγκαλος δε θα έπρεπε να διορισθεί ως Υπουργός στο συγκεκριμένο Υπουργείο!

Πώς, λοιπόν, να είσαι συνεπής στις φορολογικές σου υποχρεώσεις, όταν οι υπουργοί διδάσκουν τη φοροδιαφυγή, υπερασπίζονται εγκληματίες που έκλεψαν τον κοσμάκη, βγάζουν τα λεφτά τους στο εξωτερικό ή εκμεταλλεύονται το υπουργικό τους για να διορίσουν τους πελάτες τους;

Τέτοια βλέπει ο απλός πολίτης και σιχαίνεται τους πολιτικούς. Και δεν έχει άδικο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΩΝΙΔΟΣ
Δικηγόρος, Δ.Ν., Επιστημονικός
Συνεργάτης του Διεθνούς
Πανεπιστημίου της Ελλάδος

I. Προλεγόμενα

Κατά γενική εκτίμηση, ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα της διαμεσολάβησης σε σύγκριση με τη δικαστική οδό είναι η αυξημένη πιθανότητα επίτευξης κοινά αποδεκτής λύσης, η οποία ανταποκρίνεται στα συμφέροντα και των δύο μερών (win-win solution). Η διαμεσολάβηση δεν επιδιώκει ένα συμβιβασμό, ο οποίος βασίζεται στο συγκερασμό, μετά από αμοιβαίες υποχωρήσεις, των νομικών θέσεων των μερών, άλλα στοχεύει στη «δημιουργία αξίας», εστιάζοντας στα επί της ουσίας συμφέροντά τους. Φαίνεται να πλεονεκτεί σε σχέση με το παραδοσιακό σύστημα απονομής δικαιοσύνης, προσφέροντας μία ταχύτερη, οικονομικότερη, απλούστερη και απαλλαγμένη από δικονομικούς φορμαλισμούς εναλλακτική, η οποία βασίζεται στον αυτοκαθορισμό αντί του δικαστικού ετεροκαθορισμού.

Η διαμεσολάβηση καθίσταται ελκυστική εναλλακτική, ενόψει της συχνά ενοχλητικής για τα μέρη δημοσιότητας της δίκης, η οποία ενδέχεται να είναι βλαπτική για τα επαγγελματικά ή άλλα απόρρητά τους.

II. Το απόρρητο της διαμεσολάβησης

Οι ρυθμίσεις περί τη διαμεσολάβηση θα πρέπει να ευνοούν την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των μερών, ώστε να διευκολύνεται η ανεύρεση εκείνων των επιλογών, που οδηγούν στην αμοιβαίως συμφέρουσα λύση. Οι συμμετέχοντες δε θα πρέπει να αντιμετωπίζουν τη διαμεσολάβηση ως μία διαδικασία που δύναται να υπονομεύσει τη δικονομική τους θέση σε περίπτωση επερχόμενης δίκης.

Ακρογωνιαίο λίθο για την αναγνώριση και αποδοχή της διαμεσολάβησης ως αποτελεσματικής μεθόδου εναλλακτικής επίλυσης των διαφορών αποτελεί η εξασφάλιση του εμπιστευτικού χαρακτήρα της, αφού η αμοιβαία εμπιστοσύνη των μερών είναι προαπαιτούμενο μιας επιτυχημένης διαμεσολάβησης. Συγκεκριμένα, πρέπει να διασφαλίζεται ότι οι πληροφορίες που ανταλλάσσονται κατά τη διαδικασία της διαμεσολάβησης θα μένουν απόρρητες σε περίπτωση αποτυχίας της τελευταίας. Αν θα ήταν δυνατόν στα μέρη να καλέσουν ως μάρτυρα το διαμεσολαβητή ή να επικαλεστούν σε επακολουθείσα δίκη ή διαιτησία πληροφορίες ή ισχυρισμούς που προβλήθηκαν κατά τη διαμεσολάβηση, τούτο θα προκαλούσε δικαιολογημένους δισταγμούς στα ενδιαφερόμενα μέρη και θα τα απέτρεπε εξ αρχής από την αποκάλυψη σχετικών πληροφοριών και τυχόν δικονομικά κρίσιμων ομολογιών. Συνεπώς, το απόρρητο της διαμεσολάβησης είναι αποφασιστικής σημασίας για την επιτυχία της.

1. Νομικό πλαίσιο

Το άρθρο 10 ν. 3898/2010, προχωρώντας περισσότερο από το σχετικό άρθρο 7 της Οδηγίας 2008/52/

ΕΚ, με την επιφύλαξη αντίθετης συμφωνίας των μερών, επεμβαίνει στο δικονομικό δικαίωμα αποδείξεως και, ακολουθώντας μερικώς το άρθρο 10 του πρότυπου νόμου της UNCITRAL (UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation), εισάγει, ως δικονομικό αντίκρισμα της αρχής του απορρήτου της διαμεσολάβησης και της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών, μία αναλυτική ρύθμιση σε σχέση με τη χρήση αποδεικτικών στοιχείων που προκύπτουν από διαδικασία διαμεσολάβησης ή έχουν σχέση με αυτήν σε μεταγενέστερη πολιτική δίκη ή διαιτησία.

Σύμφωνα με το παραπάνω άρθρο, το οποίο, σημειωτέον, εισάγει διάταξη ενδοτικού δικαίου και πιλοφορείται «Απόρρητο της διαμεσολάβησης», «Η διαμεσολάβηση πρέπει να διεξάγεται κατά τρόπο που να μην παραβιάζει το απόρρητο αυτής, εκτός αν τα μέρη συμφωνήσουν άλλως. Πριν από την έναρξη της διαδικασίας όλοι οι συμμετέχοντες δεσμεύονται εγγράφως να τηρήσουν το απόρρητο της διαδικασίας. Τα μέρη, εφόσον το επιθυμούν, δεσμεύονται εγγράφως να τηρήσουν και το απόρρητο του περιεχομένου της συμφωνίας, στην οποία ενδέχεται να καταλήξουν κατά τη διαμεσολάβηση, εκτός αν η κοινολόγηση του περιεχομένου της εν λόγω συμφωνίας είναι απαραίτητη για την εκτέλεση αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 3. Οι διαμεσολαβητές, τα μέρη, οι πληρεξούσιοι αυτών και όσοι άλλοι συμμετέχουν στη διαδικασία διαμεσολάβησης δεν εξετάζονται ως μάρτυρες. Όλοι οι ανωτέρω δεν υποχρεούνται να προσκομίσουν σε επακολουθούσες δίκες ή διαιτησίες στοιχεία που προκύπτουν από διαδικασία διαμεσολάβησης ή έχουν σχέση με αυτήν, παρά μόνο εφόσον τούτο επιβάλλεται από κανόνες δημόσιας τάξης, κυρίως για να εξασφαλιστεί η προστασία των ανηλικών ή για να αποφευχθεί ο κίνδυνος να θιγεί η σωματική ακεραιότητα ή ψυχική υγεία προσώπου».

Αναφορικά με τη δικαστική μεσολάβηση, στο άρθρο 214B παρ. 6 ΚΠολΔ ορίζεται ότι «Η μεσολάβηση πρέπει να διεξάγεται κατά τρόπο που να μην παραβιάζει το απόρρητο αυτής, εκτός αν τα μέρη συμφωνήσουν άλλως. Πριν από την έναρξη της διαδικασίας όλοι οι συμμετέχοντες δεσμεύονται εγγράφως να τηρήσουν το απόρρητο της διαδικασίας».

Στο παραπάνω πλαίσιο, ο Κώδικας Δεοντολογίας Διαπιστευμένων Διαμεσολαβητών (Υ.Α. 109088 οικ./12-12-2011) στο άρθρο 4 αυτού, υπό τον υπέρτιτλο «Εχεμύθεια», εισάγει υποχρέωση επαγγελματικής εχεμύθειας προβλέποντας ότι «Ο διαμεσολαβητής τηρεί απόρρητες όλες τις πληροφορίες, οι οποίες έχουν προκύψει εκ της διαμεσολάβησης ή σε σχέση με αυτήν, συμπεριλαμβανομένου του γεγονότος ότι πρόκειται να διεξαχθεί ή έχει διεξαχθεί διαμεσολάβηση, εκτός αν είναι υποχρεωμένος να πράξει άλλως εξαιτίας διάταξης νόμου ή για λόγους δημόσιας τάξης. Κάθε πληροφορία η οποία κοινολογείται εμπιστευτικά στον διαμεσολαβητή από ένα μέρος δεν επιτρέπεται να κοινολογείται στα άλλα μέρη, εκτός αν παρέχεται σχετική συγκατάθεση ή η κοινολόγηση της εκάστοτε πληροφορίας είναι υποχρεωτική βάσει του νόμου».

Η ανομοιόμορφη χρήση των όρων «εχεμύθεια» και «απόρρητο» στο ν. 3898/2010 και στον Κώδικα Δεοντολογίας, επιτρέπει τη συναγωγή του συμπεράσματος ότι ο νομοθέτης τους χρησιμοποιεί χωρίς πρόθεση διάκρισης.

Η παραπάνω ευρύτατη υποχρέωση του διαμεσολαβητή, κατά τον Κώδικα Δεοντολογίας, αφορά «όλες τις πληροφορίες, οι οποίες έχουν προκύψει εκ της διαμεσολάβησης ή σε σχέση με αυτήν». Πληροφορίες για τρίτους (μη συμμετέχοντες) που κοινοποιούνται στο διαμεσολαβητή στο πλαίσιο διαμεσολάβησης, στο μέτρο που έχουν προκύψει εκ της διαμεσολάβησης, πρέπει και πάλι να τηρούνται απόρρητες από το διαμεσολαβητή. Η θεσμοθέτηση ρητής υποχρέωσης εχεμύθειας του διαμεσολαβητή έρχεται, μεταξύ άλλων, να καλύψει και την περίπτωση διασυννοριακής διαμεσολάβησης, η οποία δύναται να διεξαχθεί από διαμεσολαβητή που δεν έχει τη δικηγορική ιδιότητα (άρθρο 4 τελευταίο εδάφιο ν. 3898/2010) και, συνεπώς, δε βαρύνεται από το αντίστοιχο επαγγελματικό καθήκον εχεμύθειας (άρθρο 38 Κώδικα Δικηγόρων).

Αν και δεν ορίζεται ρητώς στην ως άνω διάταξη, είναι αυτονόητο ότι τα μέρη, από κοινού, δύναται να αποδεσμεύσουν τον διαμεσολαβητή από την κατά τα παραπάνω υποχρέωση εχεμύθειας αναφορικά με πληροφορίες που έχουν προκύψει εκ της διαμεσολάβησης ή σε σχέση με αυτήν. Στην περίπτωση αυτή και προς αποφυγή μεταγενέστερων διαφωνιών, θα ήταν μάλιστα σκόπιμο η σχετική αποδέσμευση του διαμεσολαβητή να γίνεται εγγράφως. Αντιστοίχως, παρά την έλλειψη ρητής αναφοράς στον Κώδικα Δεοντολογίας, η υποχρέωση εχεμύθειας του διαμεσολαβητή αίρεται και όταν η κοινολόγηση του περιεχομένου της συμφωνίας που προκύπτει από τη διαμεσολάβηση είναι απαραίτητη για την εκτέλεση αυτής. Η παύση της ιδιότητας του διαμεσολαβητή δε συνεπάγεται, κατά τη γνώμη μου, κατάργηση του καθήκοντος εχεμύθειας του τελευταίου.

Σε συντονισμό με τις ως άνω διατάξεις, στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3898/2010 τονίζεται ότι: «Για να επιτύχει η διαμεσολάβηση, ο διαμεσολαβητής, τα μέρη και εν γένει οι εμπλεκόμενοι στη διαδικασία απαιτείται να είναι ελεύθεροι να κατανοήσουν τα πραγματικά περιστατικά και τα αίτια της διαφοράς, τα ποικίλα νομικά και πρακτικά ζητήματα που προκύπτουν και τις επιλογές που διαθέτουν. Συνεπακόλουθα οι σχετικές συζητήσεις πρέπει να μπορούν να επεκταθούν και σε θέματα τα οποία εκφεύγουν της συγκεκριμένης διαφοράς, τα οποία είναι εμπιστευτικά και θα εξέρχονταν του συνήθους πλαισίου μιας δικαστικής ή διαιτητικής διαδικασίας. Αν κάποιος από τα μέρη έχει φόβο ή ενδοιασμούς να αναφέρει εμπιστευτικά στοιχεία για την υπόθεση, μειώνονται οι πιθανότητες επιτυχούς εκβάσεως της διαμεσολάβησης...».

2. Δυνατότητες και όρια της προστασίας του απορρήτου

Με βάση τα παραπάνω, προκειμένου να ενεργοποιηθεί το απόρρητο της διαδικασίας, απαιτείται, ως αποδεικτικός τύπος, η έγγραφη δέσμευση όλων

των συμμετεχόντων (και όχι μόνο των μερών) πριν από την έναρξη της τελευταίας, εν είδει δικονομικής σύμβασης περί τήρησης του απορρήτου. Με την επιφύλαξη των κατ' ίδιαν ρυθμίσεων περί επαγγελματικού καθήκοντος εχεμύθειας, που ισχύουν για το διαπιστευμένο διαμεσολαβητή και τους δικηγόρους, σε τελική ανάλυση, το απόρρητο της διαδικασίας και η έκτασή του δε συνιστά νομική υποχρέωση, αλλά αποτελεί επιλογή των μερών.

Επισημαίνεται ότι με τη ρύθμιση του άρθρου 10 σε συνδυασμό με το άρθρο 8 παρ. 3 ν. 3898/2010, διαμορφώνεται ένα κανονιστικό πλαίσιο τήρησης της εμπιστευτικότητας των πληροφοριών που θα γίνουν γνωστές, είτε αποκλειστικά στο διαμεσολαβητή, είτε σε όλους τους συμμετέχοντες στη διαδικασία. Ειδικώς για τον διαμεσολαβητή, όταν αυτός συναντάται με καθένα από τα μέρη στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης (το λεγόμενο «caucus»), υποχρεούται να μην κοινοποιεί στο άλλο μέρος πληροφορίες που αντλεί κατά τις επαφές του με το ένα μέρος, χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του τελευταίου (άρθρο 8 παρ. 3 ν. 3898/2010, άρθρο 4 Κώδικα Δεοντολογίας Διαπιστευμένων Διαμεσολαβητών).

Αναφορικά με την απαγόρευση εξέτασης των συμμετεχόντων στη διαμεσολάβηση προσώπων ως μαρτύρων (σε δικαστική ή διαιτητική διαδικασία), το άρθρο 10 ν. 3898/2010 κατατάσσει το διαμεσολαβητή, τα μέρη, τους πληρεξούσιους και όλους όσοι συμμετείχαν στη διαμεσολάβηση στην κατηγορία των εξαιρετών μαρτύρων (πρβλ. άρθρο 400 ΚΠολΔ), ορίζοντας ότι δεν εξετάζονται ως μάρτυρες. Τα παραπάνω πρόσωπα εξαιρούνται μόνο αν πρόκειται να καταθέσουν περιστατικά ή στοιχεία που προκύπτουν από διαδικασία διαμεσολάβησης ή έχουν σχέση με αυτήν. Αποβάλλονται από το δικαστήριο κατόπιν ένστασης του αντιδίκου του προτείνοντος αυτούς διαδικού, η οποία θα πρέπει να υποβληθεί πριν από την όρκισή τους (άρθρο 403 παρ. 2 ΚΠολΔ). Στην αιτιολογική έκθεση του ν. 3898/2010 αναφέρεται ότι «οι πληροφορίες αυτές δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως παραδεκτά αποδεικτικά στοιχεία», ρύθμιση που δεν συμπεριλήφθηκε ρητώς στο κείμενο του νόμου. Μάλιστα, η γενίκευση της χρήσης των μη πληρούντων τους όρους του νόμου αποδεικτικών μέσων στην πολιτική δίκη (άρθρο 270 παρ. 2 εδ. β' ΚΠολΔ), καθιστά στην ουσία τη ρύθμιση του νόμου για τους εξαιρετέους μάρτυρες άνευ περιεχομένου, αφού και αν υποβληθεί παραδεκτώς η σχετική ένσταση, αυτοί εξετάζονται από το δικαστήριο και η κατάθεσή τους εκτιμάται ελεύθερα για τη συναγωγή του αποδεικτικού του πορίσματος (ΑΠ 1442/2008). Είναι, συνεπώς, απολύτως χρήσιμη για την επίτευξη της ratio του νομοθέτη του ν. 3898/2010, η διασφάλιση που προσφέρεται από το άρθρο 371 ΠΚ, στο οποίο τυποποιείται η ποινική ευθύνη του παραβάτη του καθήκοντος επαγγελματικής εχεμύθειας. Αποτρεπτικά μπορεί να λειτουργήσει επιπλέον η αξίωση επί παραλείψει και η ενδεχόμενη ευθύνη προς αποζημίωση που μπορεί να γεννηθεί από την παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας, η οποία, όπως αναφέρθηκε, κατά το άρθρο 10 ν. παρ. 1 εδ. α' ν. 3898/2010 αποκτά έγγραφη υπόσταση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο νόμος παρέλειψε να

προβλέψει ότι ο τρίτος που μετέσχε στη διαδικασία της διαμεσολάβησης, αν αυτή αποτύχει και ακολουθήσει συζήτηση της υπόθεσης (τακτική ή διαιτητική δίκη), δεν εξετάζεται ως μάρτυρας, ούτε μπορεί να οριστεί ως πραγματογνώμονας ή τεχνικός σύμβουλος ούτε επιτρέπεται να μετάρχει στην εκδίκαση με οποιαδήποτε ιδιότητα.

Επειδή, πιθανότατα, σε μελλοντικές δικαστικές ή διαιτητικές διαδικασίες θα ανακύπτει στην πράξη η ανάγκη να προσδιοριστεί κάθε φορά ποια στοιχεία προκύπτουν από διαδικασία διαμεσολάβησης ή έχουν σχέση με αυτήν, θα ήταν χρήσιμο να ρυθμιστεί προκαταβολικά στη δικονομική σύμβαση περί τήρησης του απορρήτου της διαδικασίας η κατανομή του εν λόγω βάρους της απόδειξης.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ο κίνδυνος κατάχρησης του νομοθετικού πλαισίου για την προστασία του απορρήτου της διαδικασίας της διαμεσολάβησης. Τέτοιο ενδεχόμενο υφίσταται, για παράδειγμα, όταν, για λόγους τακτικής, ένα μέρος συμφωνεί στην προσφυγή στη διαμεσολάβηση, προκειμένου να κατασκευάσει «κωλύματα» και «απαράδεκτα» σε επερχόμενη δίκη, εισφέροντας στη διαμεσολάβηση αποδεικτικά στοιχεία και πληροφορίες, προκειμένου να τις «αποστεώσει» αποδεικτικά ή να τις θέσει υπό την προστασία του απορρήτου της διαδικασίας. Τέτοια δικονομική συμπεριφορά αποτελεί «περιγραφή» της διαμεσολαβητικής διαδικασίας και θα συνιστά κακόπιστη διεξαγωγή της δίκης.

Πάντως, κατά την αιτιολογική έκθεση του ν. 3898/2010, αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία θα ήταν άλλως παραδεκτά (π.χ. διότι είναι ελεύθερος προσβάσιμα σε όλους ή ήταν γνωστά στα μέρη πριν τη διαμεσολάβηση), δεν καθίστανται απαράδεκτα λόγω του ότι έχουν χρησιμοποιηθεί σε διαμεσολάβηση. Στόχος της θέσης αυτής είναι ακριβώς να αποτρέψει τα μέρη από το να εισφέρουν επιβαρυντικά για τα ίδια στοιχεία στη διαμεσολάβηση, με απώτερο σκοπό να εμποδίσουν τη χρήση τους σε μεταγενέστερη δίκη ή διαιτησία.

III. Επιλεγόμενα

Ακόμα και το πληρέστερο νομικό πλαίσιο για την προστασία του απορρήτου της διαμεσολάβησης, συμπληρωμένο από τη σχετική σύμβαση εχεμύθειας, δεν μπορεί να αποτρέψει απολύτως τη χρήση του σχετικού υλικού σε μεταγενέστερο στάδιο. Για παράδειγμα, δεν μπορεί να εμποδιστεί ο μετέπειτα αντίδικος να αναζητήσει υλικό ή στοιχεία, που προέκυψαν το πρώτον κατά τη διαδικασία, από παράλληλες πηγές, προκειμένου να τα αξιοποιήσει παραδεκτά σε μεταγενέστερη (τακτική ή διαιτητική) δίκη. Επιπλέον, η εξώδικη αξιοποίηση των στοιχείων που αποκαλύφθηκαν κατά τη διαδικασία (π.χ. οικονομική αδυναμία του αντίπαλου μέρους) δε φαίνεται να μπορεί να αποτραπεί.

Ο ρόλος του πληρεξούσιου δικηγόρου, που συμπαρίσταται στη διαδικασία της διαμεσολάβησης, στη «θωράκιση» του απορρήτου κατά τη διαμόρφωση της σύμβασης εμπιστευτικότητας και στην ενδελεχή ενημέρωση του εντολέως του για τους πιθανούς κινδύνους, αποδεικνύεται ιδιαίτερος σημαντικός.

ΝΙΚΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΥ
Δικηγόρου

Γνωστή από τις εμφανίσεις της στο πανελλήνιο και στο εξωτερικό, καθώς και την δισκογραφία της, η απαρτιζόμενη στην πλειοψηφία της από επαγγελματίες μουσικούς, καθώς και συναδέλφους Δικηγόρους και Δικαστές, η χορωδία «ΑΡΜΟΝΙΑ» Θεσσαλονίκης.

Πρόκληση η 6η Φεβρουαρίου του 2015, ημέρα Παρασκευή, της εορτής- μνήμης του Αγ.Βουκόλου, όπου στη Σμύρνη θα τελείτο η Θεία Λειτουργία χοροστατούντος του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, στον φερώνυμο Ιερό Ναό Σμύρνης, (είναι ο μόνος Ναός που γλίτωσε από την καταστροφή της Σμύρνης το 1922), ο οποίος κατά παραχώρηση των τουρκικών αρχών, λειτουργεί μόνο μία φορά το χρόνο.

Η αναχώρηση με υπερχειλή προσδοκίας συναισθήματα, από Θεσσαλονίκη οδικώς, το βράδυ της Τετάρτης. Μόνη εξαίρεση το πορθμείο των στενών των Δαρδανελίων. Κάθε διανυόμενο μέτρο φορτωμένο ιστορία, μνήμη ελληνισμό. Τροία, Καλλίπολη, Πέργαμος, Λάμψακος, Αιβαλί, Κυδωνίες, Μοσχονήσια, Φώκιες, Μενεμένη, Κορδελιό, Μπουρνόβας, Αλάτσατα, Βουρλά, Τσεσμέ, Έφεσσος, Κιρκιντζές κ.τ.λ.

Το πρωί της Παρασκευής η Εκκλησία του Αγ.Βουκόλου, μοσχοβολούσα Ορθοδοξία και Ελληνισμό. Πολλοί προσκυνητές από τον ελλαδικό και βορειοελλαδικό χώρο κατέκλυσαν τον μοναδικής αρχιτεκτονικής Ιερό Ναό και τον αύλειο χώρο του και η Θεία Λειτουργία μεγαλοπρεπώς ενστάλαξε μοναδικό βάλαμο στις ψυχές των συμμετεχόντων σ' αυτήν, καθώς και ως μνημόσυνο, πέραν χώρου και χρόνου, σε όσους δεν βρίσκονται στη ζωή, αλλά στον ίδιο Θείο τόπο λατρείας είχαν προσευχητικά εναποθέσει ευχαριστίες, ευχές, προσευχές, αιτήματα, ελπίδες και δάκρυα.

Ο ρυθμός και η αρχιτεκτονική του Ιερού Ναού, αντανάκλαση του φιλοπροόδου των Σμυρνιτών, με ενσωματωμένα τον πλούτο καθώς και τα πολυπολιτισμικά χαρακτηριστικά, της άλλοτε ανθούσης και κυριαρχούσης οικονομικά, πολιτικά και πολιτιστικά ελληνικής πόλης.

Μετά την τέλεση της μεγαλοπρεπούς Θείας Λειτουργίας, χοροστατούντος του Οικουμενικού Πατριάρχου και ευσεβούς εκκλησιάσματος πιστών, καθώς και με την παρουσία του Έλληνα πρεσβευτή στην Άγκυρα και του προξένου στην Σμύρνη, του Δημάρχου Θεσσαλονίκης, πλήθους αρχιερέων, ταγών άλλων δογμάτων, ακολούθησε λιτάνευση της Ιεράς Εικόνας του Αγ. Βουκόλου και συμβολική

δεντροφύτευση μιας μυρτιάς από τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ.Βαρθολομαίο στον προαύλειο χώρο της Εκκλησίας.

Επισφράγισμα της μοναδικής εμπειρίας, η εναρμονισμένη με τα μοναδικώς αρμονικώς προηγηθέντα παρουσίαση, απο την χορωδία «ΑΡΜΟΝΙΑ» Θεσσαλονίκης του ύμνου «Εξομολογείσθε», σε επεξεργασία Θ.Παπακωνσταντίνου και της κερκυραϊκής καντάδας «Ιαλούν τ'αηδόνια» του Δ.Λαυράγκα, σε επεξεργασία του Β.Τενίδη, όπου οι αγγελικές φωνές των χορωδών ολοκλήρωσαν την πνευματική και εν γένει πανδαισία και μοναδική πανήγυρη, αφού στην τέλεση της Θείας Λειτουργίας τον καλικέλαδο βυζαντινό χορό, προεξαρχόντων του Άρχοντος πρωτοψάλτου του Οικουμενικού Θρόνου κ. Στέλιου Φλίκου και αγιορείτου ιερομονάχου Αγιαννανίτου Σπυρίδωνος Ραχώνη, πλαισίωσαν μέλη της χορωδίας «ΑΡΜΟΝΙΑ».

Το βράδυ της ίδιας ημέρας στο επίσημο δείπνο που παρέθεσε το ελληνικό Προξενείο προς τιμήν του Οικουμενικού Πατριάρχου, η χορωδία «ΑΡΜΟΝΙΑ», πανθομολογουμένως υπήρξε το επιστέγασμα του πνευματικού χαρακτήρα της ευωχίας και παράλληλα με τα ευμενέστατα σχόλια που δέχθηκε για την εμφάνισή της και την παρουσίαση μικρού προγράμματος, είχε τη χαρά, όπως και οι λοιποί συνδαιτημόνες, να βιώσει τη μεγαλοπρεπή απλότητα του προκαθήμενου του Οικουμενικού Θρόνου.

Το επόμενο απόγευμα Σάββατο 7η Φεβρουαρίου κυρίαρχο γεγονός, η συναυλία της χορωδίας «ΑΡΜΟΝΙΑ» και του ορχηστρικού συνόλου «ΕΝΤΕΧΝΟ», στην υπέροχη και μοναδικής ακουστικής αίθουσα (ίσως η καλύτερη) της Σμύρνης «ΑΗΜΕΔ ΑΔΝΑΝ ΣΑΥΓΟΥΝ ΣΑΝΑΤ ΜΕΡΚΕΖΙ», που οργάνωσαν οι ροταριανοί όμιλοι Θεσσαλονίκης και Σμύρνης και το πολιτιστικό σωματείο Θεσσαλονίκης «Αριστοτέλης», όπου στην κατάμεστη αίθουσα, το υψηλής καλλιτεχνικής ευαισθησίας ακροατήριο, κατά πλειονότητά του, τούρκων προσκεκλημένων και ολι-

γαριθμότερο ελλήνων συνοδών, είχε την ευκαιρία να θαυμάσει και να καταχειροκροτήσει έργα του διεθνούς, ελληνικού και τουρκικού ρεπερτορίου, τα οποία η χορωδία «ΑΡΜΟΝΙΑ» και το ορχηστρικό σύνολο το «ΕΝΤΕΧΝΟ» εκτέλεσαν με μια μοναδική και υποδειγματική ερμηνεία, κατακλυσμαίως υπερβατική των καλλιτεχνικών ορίων ενός εκάστου των συμμετεχόντων.

Είναι αναγκαίο να τονιστεί η μοναδική φιλοξενία των εκπροσώπων των διοργανωτών, κυρίως του κ. Gunes Ertaş , της κ. Γιεσίμ και του κ.Κωνσταντίνου Καρβούνη. Χάρη στις μοναδικές τους παρεμβάσεις και στην υποδειγματική οξυνούστατη παρεμβατική τους προσπάθεια, οφείλεται το εξέχουσας καλλιτεχνικής, αλλά και συναδέλφωσης αποτέλεσμα.

Το ταξίδι της επιστροφής αν και πολύωρο και αντικειμενικά κουραστικό, φάνταζε ανάλαφρο, επισκιαζόμενο από το πλήθος, την ποιότητα και την πολυχρωμία των μοναδικών εμπειριών, βιωμάτων, αισθημάτων και γεύσεων πολιτισμού, που μας προσέφερε και που σαν έκφανση αγάπης έφερε πιο κοντά τους δύο γείτονες λαούς. Ευχή να επεκταθούν τέτοιου είδους εκδηλώσεις.

ΡΩΞΑΝΗ ΚΩΣΤΑΤΖΙΚΗ
Δικηγόρος, Μέλος ΔΣ του ΔΣΘ

Στις 8 ΜΑΡΤΙΟΥ εκάστου έτους γιορτάζεται η Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας ως υπόμνηση πάλης για τα γυναικεία ζητήματα. Ως γνωστό, το έτος 1977 ο ΟΗΕ στη Γενική του Συνέλευση καθιέρωσε την ημέρα αυτή ως Ημέρα για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και τη Διεθνή Ειρήνη.

Στις 18 Δεκεμβρίου 1979, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε τη «Σύμβαση εξάλειψης κάθε μορφής διακρίσεως κατά των γυναικών» (CEDAW), με την ομόφωνη απόφαση 34/180. Η «CEDAW» ανήκει στα έξι σπουδαιότερα διεθνή ντοκουμέντα για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Σύμβαση σκοπεύει στην εξασφάλιση των πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων των γυναικών σε όλα τα επίπεδα, σε όλες τις περιοχές, σε όλες τις τάξεις και σε όλους τους τομείς της ζωής. Απαιτεί «θετικά μέτρα» και πολιτικά και νομικά βήματα για την ισότητα των φύλων. Από την Ελλάδα υπογράφηκε στις 2 Μαρτίου 1982 και κυρώθηκε νομοθετικά από τη Βουλή στις 30 Μαρτίου 1983 με τον νόμο 1342/1983.

Στην 4η Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ για τη Γυναίκα "Δράση για Ισότητα, Ανάπτυξη και Ειρήνη" που έγινε στο Πεκίνο στις 15 Σεπτεμβρίου 1995 εγκρίθηκαν από 189 χώρες η Διακήρυξη του Πεκίνου και η Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου (Beijing Declaration and Platform for Action), όπου διατυπώνονται οι στρατηγικοί στόχοι και οι δράσεις που πρέπει να υλοποιηθούν, ώστε να αρθούν τα εμπόδια στην ισότητα των γυναικών.

Με τη Διακήρυξη της Χιλιετίας του ΟΗΕ κατά τη Σύνοδο Κορυφής της Χιλιετίας τον Σεπτέμβριο 2000 στη Ν. Υόρκη, όπου συμμετείχαν 147 αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων και συνολικά 191 εθνών, υιοθετήθηκε ένα κείμενο-ορόσημο για τον νέο αιώνα, προκρίθηκαν δε 8 στόχοι, μέχρι το 2015, για να αντιμετωπιστούν η φτώχεια, η πείνα και οι ασθένειες που επηρεάζουν δισεκατομμύρια ανθρώπους στον πλανήτη.

1ος στόχος: Μέχρι το 2015 να διασφαλιστεί ότι αγόρια και κορίτσια σε όλο τον κόσμο θα ολοκληρώνουν την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

2ος στόχος: Μέχρι το 2015 να εξαλειφθεί η ανομοιογένεια των δυο φύλων από όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

3ος στόχος: Μέχρι το 2015 να μειωθεί κατά 3/4 η θνησιμότητα των γυναικών λόγω επιπλοκών της κύησης, της διακοπής της και του τοκετού.

Αλήθεια, δεν διαπιστώνεται καθυστέρηση στην υλοποίηση των στόχων της χιλιετίας;

Πράγματι υπάρχουν πολλά κενά.

Για το 2015 το θέμα της Διεθνούς Ημέρας της Γυναίκας ήταν για τα ΗΕ και την UN Women «Πεκίνο+20»

«Ενδυνάμωση των γυναικών, Ενδυνάμωση της Ανθρωπότητας: Picture It».

Σύμφωνα με τα στοιχεία, εάν 17% των ενηλίκων σε όλο τον κόσμο είναι αναλφάβητοι, τα δύο τρίτα αυτών, δηλ. 493 εκατομμύρια είναι γυναίκες, ποσοστό που δεν έχει αλλάξει και τόσο τα τελευταία 20 χρόνια. Είναι μεγάλη αδικία. Υπάρχουν βεβαίως γυναίκες αγωνίστριες που ξεχωρίζουν, όπως η Hauwa Ibrahim, η πρώτη γυναίκα δικηγόρος στη Νιγηρία που υπερασπίζεται αναλφάβητους, που αλλιώς δεν θα είχαν καμία πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Σπουδαία είναι η νεαρότερη κάτοχος Νόμπελ Ειρήνης για το 2014, η 17χρονη Μαλάλα Γιουσαφζάι (Malala Yousafzai), το κορίτσι σύμβολο από το Πακιστάν, θύμα της απόπειρας δολοφονίας από τους Ταλιμπάν, που αγέρωχη συνεχίζει τον αγώνα της για το δικαίωμα των γυναικών την εκπαίδευση. Αυτές οι γυναίκες που έχουν τιμηθεί με διεθνή βραβεία, είναι φωτεινοί φάροι θάρρους.

Ευρωπαϊκή πολιτική για την ισότητα των φύλων

A. Θέμα 2015

Για το 2015 και στην ΕΕ το θέμα που επέλεξε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε αναφορά με την πολιτική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σε σχέση με το Ευρωπαϊκό Έτος Αναπτυξιακής Συνεργασίας στις τρίτες χώρες, ήταν η εκπαίδευση και η ενίσχυση της γυναίκας μέσα από την εκπαίδευση. Αφορά και στο χάσμα ανάμεσα στα ακαδημαϊκά επιτεύγματα των γυναικών στην ΕΕ και τις επαγγελματικές ή άλλες ευκαιρίες που τους δίνονται. Σε σχετική εκδήλωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τοποθετήθηκε η Επίτροπος Δικαιοσύνης Καταναλωτών και Ισότητας των φύλων Věra Jourová (Βιέρα Γιούροβα), ενώ έγινε επίσης εκδήλωση με θέμα: "Η συμμετοχή των γυναικών στα Δυτικά Βαλκάνια και την Τουρκία", όπου επρόκειτο να συζητηθεί "η υποεκπροσώπηση των γυναικών στην πολιτική στις υπό ένταξη χώρες".

Στην Ελλάδα για τις 8 Μαρτίου διοργανώθηκε εκδήλωση του Γραφείου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με το ίδιο θέμα «Ο ρόλος της εκπαίδευσης στην ενίσχυση της θέσης της Γυναίκας». Αναγνωρίζεται γενικώς ότι υφίστανται σοβαρά ριζικά εμπόδια στην πρόοδο των γυναικών, τα οποία απορρέουν από τις διακρίσεις που προέρχονται από στερεότυπα λόγω φύλου. Μάλιστα, ομιλητές έθιξαν το φαινόμενο της "γυάλινης οροφής" δηλαδή της παραμονής πολλών γυναικών στις χαμηλές βαθμίδες της ιεραρχίας, ενώ οι άνδρες κυριαρχούν στις υψηλότερες.

B. Οικονομική κρίση

Από την Συνθήκη της Ρώμης και εντεύθεν η Ε.Ε. σταδιακά ανέπτυξε πολιτική για την ισότητα των φύλων, που επέδρασε θετικά στην νομοθεσία των χωρών μελών της Ε.Ε. όπως η Ελλάδα. Ενδεικτικά, αναφέρονται για την χώρα μας: ο νόμος 1419/84 για την αντιμετώπιση του εγκλήματος του βιασμού,

η ψήφιση του άρθρου 116 παρ. 2, του Συντάγματος, που θεσμοθετεί τη μέριμνα του κράτους για τη λήψη ειδικών μέτρων προς διασφάλιση της εξάλειψης των διακρίσεων κατά των γυναικών, ο Νόμος 3064/2002 για την Καταστολή της Παράνομης Διακίνησης Ανθρώπων (Trafficking), ο Νόμος για την Καταπολέμηση της Ενδοοικογενειακής Βίας 3500/2006, ο ν. 3488/2006 για τη σεξουαλική παρενόχληση όπου η σχετική Οδηγία 2002/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία, καθώς ούτε καν υπήρχε ο ορισμός της σε νομοθετικά κείμενα.

Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ που τέθηκε σε ισχύ από το 1999, η κοινοτική αρμοδιότητα σε θέματα διακρίσεων κατά των γυναικών και εξάλειψης ανισοτήτων φύλου διευρύνθηκε πέραν του πεδίου της αγοράς εργασίας και σε ζητήματα όπως η βία κατά των γυναικών, η εμπορία ατόμων και η σεξουαλική εκμετάλλευση των γυναικών, η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική και μάλιστα σε θέσεις ευθύνης, αποφάσεων και εξουσίας. Σήμερα όμως λόγω της οικονομικής κρίσης και της αύξησης της ανεργίας (βλ. και άρθρο μου στο ΕΝΩΠΙΟΝ τεύχος 73, Απρίλιος-Ιούνιος 2014 με τίτλο "Γυναίκες Μητέρες Δικηγόροι") ιδίως στην Ελλάδα, όπου επισήμως το 35% των Ελλήνων ζει κάτω από το όριο της φτώχειας, κάθε κατάκτηση απειλείται και μέσα στην γενική οπισθοχώρηση και η αρχή της ισότητας δέχεται καιρίο πλήγμα. Μη ξεχνάμε ότι ο Επίτροπος της Κομισιόν Φινλανδός Γιούργκι Κατάνιν δήλωσε χωρίς ενδοιασμό, ότι: "Στις χώρες του Μνημονίου δεν χωρούν δημοκρατικά και κοινωνικά δικαιώματα, διότι το Μνημόνιο δεν είναι έγγραφο της Ένωσης με αποτέλεσμα η Χάρτα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων να μην ισχύει για τους Έλληνες"!...

Γ. Συμμετοχή των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων

Τεράστια σημασία για την εξάλειψη των διακρίσεων μεταξύ των δύο φύλων επίσης, και για την ουσιαστική λειτουργία της δημοκρατίας, έχει η ισότιμη πολιτική συμμετοχή και εκπροσώπηση των γυναικών, δηλαδή η ισόρροπη συμμετοχή των γυναικών και ανδρών σε θέσεις εξουσίας και στις διαδικασίες λήψης πολιτικών αποφάσεων. Αναγνωρίζεται ως ουσιώδης παράγοντας για την οικονομική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την κοινωνική της συνοχή.

Στο σημείο αυτό, δεν θα ήταν άστοχο να γίνει μικρή αναφορά στον Πίνακα αποτελεσμάτων για τη Δικαιοσύνη στην Ευρώπη, όπως δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 9 Μαρτίου 2015, στον οποίο ανάμεσα στα άλλα (πχ. ότι ο αριθμός των δικηγόρων ανά 100.000 κατοίκους βρέθηκε για την Ελλάδα στους 375, που της δίνει την 2η θέση στην κατάταξη), διαπιστώθηκε ότι στις υψηλότερες βαθμίδες των δικαστηρίων είναι πολύ χαμηλότερο το ποσοστό των γυναικών δικαστών.

Για να αναλογιστούμε την κατάσταση στην Ελλάδα: Το 1956 η πρώτη γυναίκα υπουργός ήταν η

Λίνα Τσαλδάρη. Γυναίκες μέλη του Κοινοβουλίου: Το 1981 και 1985 ήταν 13 και έως το 2000 έγιναν 18. Το 2000 εκλέχτηκαν 30, το 2004 40 και το 2007 48. Το 2010 είχαν εκλεγεί 52, ενώ σήμερα αριθμούνται 70 γυναίκες βουλευτές. Στις τελευταίες αυτοδιοικητικές εκλογές στους 325 δήμους εξελέγησαν μόνο 15 γυναίκες (ποσοστό 4,6%), από τις οποίες μόνον οι τρεις ήταν δήμαρχοι την περίοδο 2011-2014. Στις δημοτικές εκλογές του 2010 είχαν εκλεγεί οκτώ γυναίκες δήμαρχοι.

Η Υποεκπροσώπηση των γυναικών σε θέσεις ευθύνης είναι φανερή όμως και στα άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε.. Επομένως είναι αναγκαία η Ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών σε όλα τα επίπεδα και πεδία μέσω συνεχούς λήψης θετικών μέτρων.

ΚΟΜΠΑΝΙ

Και όμως το φαινόμενο της ισόρροπης ποσοστωσης εμφανίστηκε σε ένα άλλο μέρος του κόσμου, στην καρδιά της Μέσης Ανατολής, όπου η κοινωνία είχε έντονα ανδροκρατικό και βαριά πατριαρχικό χαρακτήρα. Παρατηρήθηκε δε, πως εφέτος στις περισσότερες εκδηλώσεις- αφιερώματα στην Ισότητα, όπου παρουσιάστηκαν ονόματα αξίων γυναικών που διακρίθηκαν για την δράση τους στην παγκόσμια Ιστορία, έγινε πρωταρχι-

κά αναφορά στις γυναίκες που προκάλεσαν την μεγαλύτερη συγκίνηση. Είναι οι γυναίκες από το μαρτυρικό Κομπάνι, που πάλεψαν και αγωνίζονται ενάντια στους τζιχαντιστές. Ειδικότερα αφορά το μέρος στο Συριακό Κουρδιστάν, που ονομάζεται Ροτζάβα. όπου οι Κούρδοι ανέλαβαν τον έλεγχο των εδαφών τους, ίδρυσαν τρία αυτοδιοικούμενα καντόνια: Κομπάνι, Αφρίν και Τζαζίρα και νομοθέτησαν την έμφυλη ισότιμη συμμετοχή. Στο σημείο αυτό του κόσμου γίνεται λοιπόν ένα πείραμα, το "πείραμα της Ροτζάβα" που επιβάλλει ποσοστωση στη συμμετοχή των γυναικών σε όλα τα όργανα (συμμετοχή με ποσοστό 40% σε όλα τα όργανα και κέντρα λήψης αποφάσεων), ενώ οι γυναίκες μάχονται στο στρατό δίπλα στους άνδρες. Σαν αποτέλεσμα της πολιτικής αυτής για παράδειγμα, η πόλη Σουρούτς στα σύνορα της Τουρκίας με τη Συρία, έχει αυτή τη στιγμή δυο συν-δημάρχους, έναν άντρα και μια γυναίκα!

Η ισότιμη εκπροσώπηση, δηλαδή, και η κατάργηση των στερεοτύπων, συμβαίνει σε περιοχή, όπου υπάρχει βία και πόλεμος.

Στο δικό μας σύγχρονο κόσμο οι αποκλεισμοί των γυναικών επιβεβαιώνονται και διαιωνίζονται...

*Ρωξάνη Κωστατζίκη,
Μέλος ΔΣ του ΔΣΘ*

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΑΖΙΔΗΣ
Νομικός Σύμβουλος
Δήμου Ωραιοκάστρου

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

Ιστορικό

1. Με την υπ'αρ. πρωτ. XXX/3-6-2013 αίτηση της XXX, ζητείται να διαγραφεί το ποσό των 1.850 ευρώ, από την μη καταβολή δικαιώματος ενταφιασμού του συζύγου της και κατοίκου Ωραιοκάστρου, ΨΨΨ, που επιβλήθηκε με το χωρίς αριθμό πρωτοκόλλου, από 3-6-201 έγγραφο της Οικονομικής υπηρεσίας, δυνάμει του με αρ. XXX/31-5-2013 χρηματικού κατάλογου.

2. Με το υπ'αρ. ΤΥ:XXX/7-6-2013 έγγραφο της δημοτικής ταμίας ζητείται γνωμοδότηση, εάν ισχύει η υπ'αρ. 482/2008 απόφαση του Δ.Σ Ωραιοκάστρου ή εφαρμόζεται αναλογικά η 183/2012.

3. Με την υπ'αρ. 287/2013 απόφαση του Δ.Σ αποφασίζεται η τροποποίηση της υπ'αρ. 183/2012 Α.Δ.Σ και αποφασίζεται μεταξύ άλλων ότι «σύμφωνα με τις επιταγές της αρχής της ισότητας και για λόγους χρηστής διοίκησης, θα πρέπει οι δημότες και οι μόνιμοι κάτοικοι του δήμου να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο .Ως εκ τούτου η διάκριση που έκανε ο παλαιός κανονισμός κοιμητηρίων του πρώην δήμου Ωραιοκάστρου(ΑΔΣ 180/2009) και όριζε διαφορετικά τέλη για δημότες και μόνιμους κατοίκους καταστρατηγούσε τις ανωτέρω αρχές .Επομένως εξισώνονται τα τέλη ταφής των μόνιμων κατοίκων του πρώην Δήμου Ωραιοκάστρου με αυτά των δημοτών του πρώην Δήμου Ωραιοκάστρου που έχουν αποβιώσει από 1/1/2011 έως και την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού (δηλ την έγκριση του από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας Θράκης).Επομένως θα πρέπει να διαγραφεί το ποσό που ξεπερνάει τα 150,00 ευρώ(που αντιστοιχεί στο δικαίωμα ταφής) και σε περίπτωση που έχει καταβληθεί, να επιστραφεί το επιπλέον ποσό(άνω των 150€) στους δικαιούχους, εφόσον ο θανών ήταν αποδεδειγμένα μόνιμος κάτοικος Ωραιοκάστρου.»

4. Με το υπ'αρ. πρωτ. XXX/19-11-2013 έγγραφο της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης μετά από έλεγχο νομιμότητας εγκρίνεται η υπ'αρ. 287/2013 Α.Δ.Σ, αναφορικά με την τροποποίηση.

5. Με το υπ'αρ. πρωτ. XXXX/2014 έγγραφο του αναπλ. Προϊστ. Του τμήματος Προϋπολογισμού Λογιστηρίου και Προμηθειών ζητείται εάν έχει αναδρομικότητα η απόφαση του Δ.Σ .

6. Με το υπ'αρ. πρωτ. XXXX/13-1-15 έγγραφο της η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης απαντά μεταξύ άλλων ότι « ... αναγνωρίζεται η αναδρομική ισχύς στις εξής περιπτώσεις ...δ) Στην περίπτωση ανάκλησης παράνομης ατομικής πράξης...».

Με βάση το ιστορικό αυτό ζητείται από τον αντιδήμαρχο να γνωμοδοτήσει επί του ως άνω παρατιθέμενου ερωτήματος.

Η απάντηση που προσήκει στο ερώτημα αυτό είναι, κατά τη γνώμη μου, η ακόλουθη:

II. Κρίσιμες διατάξεις

Με τις διατάξεις του άρθρου 21 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του νόμου 2690/1999 (ΦΕΚ Α' 95), και φέρει τον τίτλο «Ανάκληση», ορίζονται τα εξής: «1. Αρμόδιο για την Ανάκληση ατομικής διοικητικής πράξης όργανο είναι εκείνο που την εξέδωσε ή που είναι αρμόδιο για την έκδοσή της. 2. Για την Ανάκληση δεν είναι απαραίτητο να τηρείται η διαδικασία που προβλέπεται για την έκδοση της πράξης, εκτός αν ανακαλείται πράξη νόμιμη ή πράξη παράνομη ύστερα από εκτίμηση πραγματικών περιστατικών».

Στο άρθρο του α.ν. 261/1968 (ΦΕΚ Α' 12) ορίζεται ότι: «Ατομικοί διοικητικοί πράξεις, εκδοθείσες κατά παράβασιν νόμου, ανακαλούνται υπό της Διοικήσεως ελευθέρως και άνευ οιασδήποτε δια το Δημόσιον συνεπείας, εντός ευλόγου από της εκδόσεως αυτών χρόνου. Επιφυλασσομένων των ειδικώς άλλως οριζουσών διατάξεων της κείμενης νομοθεσίας, χρόνος ήσων της πενταετίας τουλάχιστον από της εκδόσεως των κατά τα άνω ανακλητέων πράξεων εν ουδεμία περιπτώσει δύναται να θεωρηθεί ως μη εύλογος προς ανάκλησιν, ανεξαρτήτως τυχόν κήσεως υπό τρίτων βάσει αυτών οιασδήποτε δικαιώματος».

Στο άρθρο 4 του α.ν. 582/1968 ορίζεται ότι «1. Τα δικαιώματα ταφής και η εν γένει λειτουργία των δημοτικών και κοινοτικών κοιμητηρίων ρυθμίζονται δια κανονισμού ψηφιζομένου υπό του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, κατά τας περί αυτών ισχύουσας ειδικάς διατάξεις. 2. Αι εν των κοιμητηρίων πρόσοδοι είναι δικαιώματα ή τέλη επιβαλλόμενα προς κάλυψιν εν μέρει ή εν όλω των δαπανών της συντηρήσεως και εν γένει λειτουργίας αυτών. 3. Η βεβαιώσις και η εισπραξις των δικαιωμάτων τούτων ενεργείται βάσει της κείμενης νομοθεσίας «περί βεβαιώσεως και εισπραξέως δημοτικών προσόδων»

III. Ερμηνεία διατάξεων

1. Στην περίπτωση της ανάκλησης μιας παράνομης διοικητικής πράξης, όπως είναι η πράξη που έχει εκδοθεί κατά πλάνη περί τα πράγματα, δηλαδή βάσει προφανώς εσφαλμένης αντίληψης, που προκύπτει από αναμφισβήτητα στοιχεία του φακέλου, για τη συνδρομή των πραγματικών δεδομένων που αποτελούν την προϋπόθεση της έκδοσής της (ΣΤΕ 3957/1978, 3550, 3554/1988, Επαμ. Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, έκδοση 2007, παρ. 177). Η ανάκληση της παράνομης πράξης ανατρέπει στο χρόνο της έκδοσής της, αποκαθιστά δε τη νομική κατάσταση που υπήρχε πριν από την έκδοση της ανακαλούμενης πράξης (ΣΤΕ 3667/1993, 15/1978).

2. Πλέον ειδικότερα και κατά τα γενικώς ισχύοντα, η ανάκληση της παράνομης διοικητικής πράξης συνεπάγεται την εξυπαρχής εξαφάνισή της και την αποκατάσταση του προσώπου στο οποίο αφορά η ανακαλούμενη πράξη στη νομική κατάσταση

στην οποία θα ήταν χωρίς την ανακληθείσα πράξη. Η ανάκληση, δηλαδή της παράνομης πράξης έχει αναδρομική δύναμη, και ανατρέπει στο χρόνο έκδοσης της ανακαλούμενης πράξης, αποκαθιστώντας έτσι τη νομική κατάσταση που υπήρχε πριν από την έκδοση της πράξης που ανακλήθηκε (ΓΓΕ 2906/2000, ΣΤΕ 3667/1993, 15/1978, Ολομ. ΓΓΕ 3832/1973, Γνωμ. Ολομ. Ν.Σ.Κ. 79, 151/2005, Γνμδ ΝΣΚ 349/2011 κ.ά.).

3. Κατά τον αυτό τρόπο η ανακλητική πράξη του ερωτήματος, ανατρέπει οπωσδήποτε στο χρόνο έναρξης ισχύος της ανακαλούμενης παράνομης πράξης. Συνακόλουθα, μετά την ανάκληση των άνω παράνομων αποφάσεων, οι τελευταίες λογίζονται ότι δεν υπήρξαν ποτέ και τα πράγματα πρέπει να αποκατασταθούν στην κατάσταση στην οποία βρίσκονταν κατά την έναρξη ισχύος των ανακληθεισών παράνομων αποφάσεων.

4. Τέλος κατά γενική αρχή του δικαίου, η διοίκηση έχει διακριτική ευχέρεια να ανακαλεί τις παράνομες πράξεις της αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου και ειδικότερα για έλλειψη νομίμου εξουσιοδοτικού ερείσματος της κανονιστικής πράξης.

5. Σύμφωνα με τις διατάξεις του ΑΝ 582/68, η ίδρυση και συντήρηση κοιμητηρίων ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δήμων, τα δε επιβαλλόμενα δικαιώματα ή τέλη προορίζονται να καλύψουν μέρος ή το σύνολο της δαπάνης συντήρησης και εν γένει λειτουργίας των δημοτικών Κοιμητηρίων. Οι δήμοι, με τους Κανονισμούς Λειτουργίας των Κοιμητηρίων τους, που ψηφίζονται από τα δημοτικά τους συμβούλια, επιβάλλουν ένα πλήθος δικαιωμάτων/τελών ταφής κ.λπ., μέρος δε αυτών δε συνδέονται με τις λειτουργικές δαπάνες του κοιμητηρίου αλλά συνδέονται και με εκφάνσεις των θρησκευτικών πεποιθήσεων των συγγενών των θανόντων. Τα δικαιώματα ταφής και γενικά η λειτουργία των δημοτικών και κοινοτικών κοιμητηρίων, ρυθμίζονται με κανονισμό που ψηφίζεται από το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, κατά τις ισχύουσες ειδικές διατάξεις, δηλαδή του άρθρου του α.ν. 582/1968, ενώ ο κανονισμός εκδίδεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 79 του Κ.Δ.Κ και δημοσιεύεται σύμφωνα με την παρ.4 του ίδιου άρθρου.

VI. Πραγματικό – Υπαγωγή

1. Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από το παρατιθέμενο ιστορικό και από τα στοιχεία που συνοδεύουν το ερώτημα, με την υπ'αρ. 482/2008 Α.Δ.Σ είχαν κωδικοποιηθεί οι κωδικοί εσόδων και για τα τέλη κοιμητηρίων, για τον παλιό Δήμο Ωραιοκάστρου, δηλαδή πριν την συγχώνευση με τον ν. 3852/2010.

2. Στη συνέχεια με την 183/2012 Α.Δ.Σ εγκρίνεται ο κανονισμός Κοιμητηρίων του νέου διευρυμένου Δήμου Ωραιοκάστρου και με το άρθρο 27 εξισώνει τα τέλη του κατοίκου με αυτά του δημότη, αίρει την παρανομία και δεν υπάρχει πλέον ανισότητα.

3. Με την νεότερη απόφαση 287/2013 αποφασίζεται από το Δ.Σ Ωραιοκάστρου η εξίσωση των τελών ταφής των μόνιμων κατοίκων μ' αυτά των δημοτών αναδρομικά από 1-1-2011.

Με βάση τις ερμηνευτικές αυτές παραδοχές και το διδόμενο πραγματικό γίνονται δεκτά τα ακόλουθα:

Σύμφωνα με την υπ'αρ. 180/2009 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Ωραιοκάστρου αποφασίστηκε η τροποποίηση του Κανονισμού κοιμητηρίων και καθορίστηκε σαν τέλος για ενταφιασμό α) μη δημότη το ποσό των 2.000 ευρώ και β) για δημότη 150 ευρώ. Με την νεότερη απόφαση 183/2012 ορίστηκε σαν τέλος ενταφιασμού για τους δημότες και για τους κατοίκους το ποσό των 150,00 ευρώ. Με την διάταξη του άρθρου 32 του κανονισμού κοιμητηρίων ορίζεται ότι η ισχύς του άρχεται από την έγκριση της απόφασης από την αποκεντρωμένη. Σύμφωνα με το υπ'αρ. XXX/5-11-2012 έγγραφο της αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης επικυρώθηκε η υπ'αρ. 183/2012 απόφαση του Δήμου την 5-11-2012.

Η υπ'αρ. 482/2008 και οι προηγούμενες αποφάσεις προσέκρουαν στην συνταγματική αρχή της ισότητας και γι' αυτό το λόγο ανακλήθηκαν με τις υπ'αρ. 183/2012 και 287/2013 αποφάσεις του Δ.Σ Ωραιοκάστρου, διότι διαπιστώθηκε το ζήτημα της διαφορετικής επιβάρυνσης δημοτών και κατοίκων κατά παράβαση της αρχής της ισότητας, καθώς τα τέλη τα οποία καταβάλλονταν για την απόκτηση δικαιώματος χρήσης τάφου για τους κατοίκους, ήταν πολλαπλώς υψηλότερα σε σχέση με αυτά που οι δημότες κατέβαλλαν. Η τακτική αυτή επειδή συνιστούσε διάκριση σε βάρος των κατοίκων αντιμετωπίστηκε με σαφήνεια και κατηγορηματικότητα με τις δύο παραπάνω αποφάσεις.

Σύμφωνα με την υπ'αρ. XXX/2013 αίτηση της, η xxx, αιτείται την διαγραφή του ποσού των 1.850 ευρώ για το τέλος ταφής του συζύγου της, διότι η ίδια είναι δημότης Ωραιοκάστρου και ο σύζυγος της ήταν κάτοικος Ωραιοκάστρου από το έτος ασα, ημέρα του γάμου τους, λόγω αναλογικής εφαρμογής του νέου κανονισμού κοιμητηρίων.

Σύμφωνα με το υπ'αρ. πρωτ. XXX/2013 πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης, ο θανών σύζυγος της απεβίωσε την αα-3-2012, δηλαδή πριν την 5-11-2012, ημέρα ισχύος του νέου κανονισμού κοιμητηρίων.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο παλιός ο κανονισμός λειτουργίας κοιμητηρίων προέβλεπε, παράνομως, ότι οι μη δημότες κάτοικοι καταβάλλουν, σε σχέση με τους δημότες, υψηλότερα τέλη για την απόκτηση δικαιώματος χρήσης τάφου.

Σύμφωνα με το νόμο πρώτιστη μέριμνα των

δήμων πρέπει να είναι η εξυπηρέτηση των δημοτών τους, αφού είναι αυτοί που συγκροτούν τον δήμο. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη η ανάγκη εκπόνησης και εφαρμογής δημοτικών πολιτικών κοινωνικού χαρακτήρα. Θα μπορούσε, συνεπώς να θεωρηθεί εύλογη η διαφοροποιημένη μεταχείριση μεταξύ δημοτών και μη δημοτών ως προς τα τέλη που υποχρεούνται να καταβάλλουν για την απόκτηση δικαιώματος χρήσης τάφου, όπως επιβάλλονταν με την παλαιά απόφαση. Ωστόσο, η διαφοροποίηση αυτή εγείρει προβληματισμό σε σχέση με τις επιταγές της αρχής της ισότητας στις περιπτώσεις όταν τα τέλη που επιβάλλονται στους μη δημότες είναι υψηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα τέλη των δημοτών. Πρέπει να επισημανθεί εκ νέου ο ανταποδοτικός χαρακτήρας των τελών χρήσης τάφου και να υπενθυμιστεί η προαναφερθείσα διάταξη του α.ν. 582/1968, σύμφωνα με την οποία τα επιβαλλόμενα τέλη προορίζονται «προς κάλυψιν εν μέρει ή εν όλω των δαπανών της συντηρήσεως και εν γένει λειτουργίας αυτών».

V. Απάντηση επί του ερωτήματος

Με τα δεδομένα αυτά πραγματικά περιστατικά, την ερμηνεία των διατάξεων και τα στοιχεία που έχουν τεθεί υπόψη μου, η απάντηση στο ερώτημα, κατά τη γνώμη μου, έχει ως εξής:

Στην ουσία η υπ'αρ. 287/2013 απόφαση του Δ.Σ Ωραιοκάστρου ανακαλεί την υπ'αρ. 482/2008 Α.Δ.Σ όσον αφορά το θέμα της διαφορετικής επιβάρυνσης δημοτών και κατοίκων για τα τέλη ταφής και ως επιγράφεται προσθήκη νέας παραγράφου του άρθρου 28.

Η ανάκληση από το Δ.Σ Ωραιοκάστρου της απόφασης του θα ανατρέξει στην ημερομηνία που αναφέρεται, στις πράξεις αυτές δηλαδή 1-1-2011.

Άρα σύμφωνα με τα παραπάνω και του ότι οι γενικές αρχές ανάκλησης των παράνομων διοικητικών πράξεων αποτελούν σύνθεση της αρχής της νομιμότητας που επιτάσσει την άρση της παρανομίας και, συνακολούθως, την εξαφάνιση της πράξης από την έννομη τάξη, δηλαδή την αναδρομική ανάκλησή της, και των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης που απαιτούν τη διατήρηση της ισχύος της ευμενούς για τον καλόπιστο διοικούμενο πράξης, πρέπει να διαγραφεί το υπερβάλλον ποσό των 150, 00 ευρώ, εφ' όσον ο θανών ήταν αποδεδειγμένα κάτοικος Ωραιοκάστρου.».

Ο πληρεξούσιος δικηγόρος
Δημήτριος Λαζίδης

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΜΑΤΣΟΣ
Δ.Ν., Δικηγόρος

«Δικαστής ο οποίος, κατά τη διεύθυνση ή την απόφαση επί δίκης, εκ προθέσεως εφαρμόζει εσφαλμένως το δίκαιο υπέρ ή εις βάρος διαδίκου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους».

Πώς θα φαινόταν μια τέτοια διάταξη στον ελληνικό ποινικό κώδικα; Πόσο νοητό είναι να τιμωρείται ποινικά ένας δικαστής, επειδή εκ προθέσεως εφήρμοσε εσφαλμένως το δίκαιο;

Σε ένα δικαστικό σώμα, όπως το ελληνικό, στο οποίο οι δικαστές τείνουν συχνά να δικάζουν με το συναίσθημα («κρίμα να μην δώσουμε αναστολή στον κακόμοιρο τον μισθωτή, 25 ενόικια χρωστάει μόνοι»), με φόβο κοινωνικής κριτικής («πάλι άφησαν τους φοροφυγάδες να γλιτώσουν»), με διάθεση να ευνοεί συγκεκριμένους διαδίκους (π.χ.: ελληνικό δημόσιο), με αποφάσεις σκοπιμότητας διαφόρων ειδών και, γενικά, με την αντίληψη ότι η δικαιοσύνη δικαιούται να δικάζει σε καθεστώς περιπίου ελευθερίας έναντι του νόμου, είναι βέβαιο ότι η ύπαρξη ενός τέτοιου ποινικού αδικήματος θα προξενούσε τουλάχιστον αναταραχή, αν όχι σοκ.

Δεν θα αποτελούσαν καν στοιχεία της αντικειμενικής υπόστασης ενός τέτοιου αδικήματος κατάφαση τυχόν δικαστικής διαφθοράς κλπ. Ούτε καν η επέλευση ζημίας σε διάδικο θα ήταν αναγκαία, όπως στην περίπτωση της αγωγής κακοδικίας: Μια ποινική διάταξη όπως η παραπάνω, θα κάλυπτε κάθε περίπτωση κατά την οποία ένας δικαστής θα εφήρμοζε εκ προθέσεως εσφαλμένως το δίκαιο. Από περιπτώσεις διαφθοράς έως τη μόνιμη διάθεση να ευνοείται το ελληνικό δημόσιο και την συχνή «λύπηση» υπέρ (όχι σπάνια απατεωνίσκων) διαδίκων εκ μέρους ψυχοποινιάρηδων ή άτολμων δικαστών, η εκ προθέσεως εσφαλμένη εφαρμογή του δικαίου αποτελεί σήμερα μέρος της καθημερινότητας κατά την απονομή της δικαιοσύνης στην Ελλάδα.

Είναι λοιπόν νοητή μια τέτοια ποινική διάταξη; Θα απέληγε σε περισσότερη προσήλωση στην ορθή εφαρμογή του δικαίου; Ή θα καθίστατο εργαλείο εκβιασμού δικαστών και αφορμή ακόμη μεγαλύτερης αβεβαιότητας κατά την απονομή της δικαιοσύνης;

Η παραπάνω ποινική διάταξη δεν είναι φανταστική: Είναι απολύτως υπαρκτή. Είναι, σε ελεύθερη μετάφραση, η παράγραφος («άρθρο») θα αποκαλούνταν στα ελληνικά) 339 του γερμανικού Ποινικού Κώδικα. Το ακριβές κείμενο της διάταξης, για τους γερμανομαθείς, έχει ως εξής: «Ein Richter, ein anderer Amtsträger oder ein Schiedsrichter, welcher sich bei der Leitung oder Entscheidung einer Rechtssache zugunsten oder zum Nachteil einer Partei einer Beugung des Rechts schuldig macht, wird mit Freiheitsstrafe von einem Jahr bis zu fünf Jahren bestraft.»

Σημειωτέον: Η γερμανική ποινική διάταξη δεν διαχωρίζει ανώτατους ή κατώτερους δικαστές. Επίσης: Στη Γερμανία δεν υφίστανται ειδικές δωσιδικίες. Κάθε πολίτης δικάζεται από τον φυσικό του δικαστή. Ο σύμβουλος

επικρατείας και ο αρεοπαγίτης θα δικαζόταν στην Ελλάδα για «από πρόθεση εσφαλμένη εφαρμογή του δικαίου» από τον πρωτοδίκη.

Συμβιβάζεται μια τέτοια διάταξη, με τέτοιες προϋποθέσεις εφαρμογής, με την ανεξαρτησία του δικαστή; Ασφαλώς: Ουδόλως στρέφεται κατά της δικαστικής ανεξαρτησίας, αλλά αντιθέτως, αποτελεί επιστέγασμα και προστασία της. Συχνά στην Ελλάδα υπάρχει η εντύπωση ότι ανεξαρτησία της δικαιοσύνης σημαίνει ότι η δικαιοσύνη δικαιούται δήθεν να κάνει ό,τι νομίζει. Το σοβαρό αυτό σφάλμα ενυπάρχει στο υποσυνείδητο πολλών δικαστών. Η δικαιοσύνη όμως δεσμεύεται από την ορθή εφαρμογή του νόμου. Δεν είναι «ανεξάρτητη» έναντι του νόμου, αλλά, αντιθέτως, πρέπει να είναι πλήρως υποταγμένη σε αυτόν. Δικαστική ανεξαρτησία νοείται σε άλλο επίπεδο: Σε επίπεδο συνειδήσεως και αποτροπής πάσης φύσεως αθεμίτων επιρροών.

Το αδίκημα, συνεπώς, της «εκ προθέσεως εσφαλμένης εφαρμογής του δικαίου» μόνον να προστατεύσει μπορεί το έννομο αγαθό της δικαιοσύνης από αθέμιτες επιρροές. Θα ενίσχυε την δικαστική ανεξαρτησία πρωτίστως σε επίπεδο συλλογικής δικαιοπολιτικής στόχευσης («επιτρέπεται να έχεις άλλη γνώμη, επιτρέπεται να κάνεις και λάθος ακόμη, αλλά δεν επιτρέπεται να κάνεις εκ προθέσεως λάθος»). Η δικαστική ανεξαρτησία θα ενισχυόταν και σε επίπεδο προσωπικής συνείδησης κάθε δικαστή, καθώς θα εξέταζε πολύ ενδελεχέστερα την ορθότητα των κρίσεών του και, κυριότατα, τα κίνητρα με τα οποία διαμορφώνει την κρίση του. Θα ήταν δυσκολότερος ο συναισθηματικός επηρεασμός του, αλλά και η εύνοια έναντι ισχυρών διαδίκων (κατεχοχήν του ελληνικού δημοσίου): όσοι δικαστές θα ήθελαν να ευνοήσουν, θα είχαν το φόβο άτεγκτων συναδέλφων τους, εάν ο βλαφθής διάδικος αποφασίσει να μηνύσει για «εκ προθέσεως εσφαλμένη εφαρμογή του δικαίου».

Η θεσμοθέτηση λοιπόν ενός τέτοιου αδικήματος θα ήταν όχι μόνον ενισχυτική της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, αλλά και πράξη βαθιά δημοκρατική, διασφαλιστική στην ισότητα της απονομής της δικαιοσύνης.

Στην πραγματικότητα, ένα μόνον σημείο πραγματολογικής αμφισβήτησης φαίνεται να υπάρχει στην υιοθέτηση μιας τέτοιας ποινικής διάταξης στην Ελλάδα: Το ότι στη χώρα μας υφίσταται διαρκώς μειούμενη συμφωνία ως προς την ερμηνεία του δικαίου. Προφανή και «αυτονόητα» στη νομοθεσία υπάρχουν όλο και λιγότερα. Το σύστημα του δικαίου πλήττεται συνεχώς από καινοφανείς και αντιφατικές μεταξύ τους ερμηνείες, οι οποίες κάνουν τη θέση του ερμηνευτή του δικαίου επισφαλής. Εντούτοις, προϋπόθεση ορθής εφαρμογής μιας διάταξης που θα ποινικοποιούσε την «από πρόθεση εσφαλμένη εφαρμογή του δικαίου», είναι να υπάρχει στοιχειώδης βεβαιότητα περί το δίκαιο.

Ποια όμως είναι η κυρία αιτία της αυξανόμενης αβεβαιότητας περί το δίκαιο; Πέρα από την (δεδομένη παγκοσμίως) πολυνομία, την κύρια ευθύνη για την ανατροπή βασικών παραμέτρων του συστήματος δικαίου στην Ελλάδα φέρει οπωσδήποτε η ίδια η αντιφατική και συχνά αλληλοαναιρούμενη νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων. Προκειμένου λοιπόν να επανέλθει η προσήλωση της νομολογίας των δικαστηρίων (και των ανωτάτων), στο υπάρχον σύστημα δικαίου, πρέπει να συνειδητοποιήσουν οι Έλληνες δικαστές, ακόμη και δια της υπό εξέταση ποινικής διατάξεως, ότι δεν δικαιούνται να αφίστανται κατά βούληση από το υπάρχον σύστημα δικαίου. Ότι δεν μπορούν να εφαρμόζουν το νόμο κατά την απόλυτη διακριτική τους ευχέρεια. Και ότι η νομολογία περιορισμένες μόνον ερμηνευτικές παρεμβάσεις δικαιούται να κάνει σε συγκεκριμένες προβληματικές πτυχές της νομοθεσίας, σύμφωνα με το Σύνταγμα και την σύνολη συστηματική και τελεολογία του δικαίου.

Συνεπώς, το αδίκημα της «εκ προθέσεως εσφαλμένης εφαρμογής του δικαίου» θα αποδεικνυόταν πολύτιμο και για την αύξηση της βεβαιότητας περί το δίκαιο. Θα υποχρέωνε τους Έλληνες δικαστές να γίνουν καλύτεροι νομικοί και κυρίως καλύτεροι εφαρμοστές του δικαίου.

Τελευταίος, αλλά όχι έσχατος προβληματισμός περί την ελληνική πραγματικότητα: πώς θα δικάζει ο πρωτοδίκης ή ο εφέτης π.χ. τον αρεοπαγίτη για «εκ προθέσεως εσφαλμένη εφαρμογή του δικαίου» με εγγύα ανεξαρτησίας, όταν ο αρεοπαγίτης είναι ή μπορεί να είναι στο μέλλον ο πειθαρχικός προϊστάμενος ή ο επιθεωρητής του εφέτη ή του πρωτοδίκη;

Και εδώ όμως η σύγκριση με το γερμανικό μοντέλο θα μπορούσε να αποβεί χρήσιμη: Ουδμία πειθαρχική ή επιθεωρησιακή εξουσία έχουν τα γερμανικά ανώτερα δικαστήρια επί των κατώτερων! Ο δικαστής είναι απολύτως ελεύθερος να δικάζει χωρίς να δίνει λογαριασμό σε κανέναν αρεοπαγίτη ή σύμβουλο επικρατείας, παρά μόνον στη συνείδησή του· και, δια της διατάξεως περί «εκ προθέσεως εσφαλμένης εφαρμογής του δικαίου», στην ίδια την κοινωνία και εντέλει στους συναδέλφους του ως φυσικούς δικαστές του.

Να λοιπόν πεδίο συζήτησης λαμπρό και για την συζητούμενη συνταγματική αναθεώρηση: Τα ελληνικά δικαστήρια να μην είναι υπόλογα σε κανέναν «προϊστάμενο», παρά μόνον στους ίδιους τους διδίκους και, εντέλει, τον φυσικό δικαστή του δικαστή, εάν τυχόν εκ προθέσεως εφαρμοσθεί εσφαλμένα ο νόμος.

Πολύ ωραίο για να είναι αληθινό; Μια δοκιμαστική θέσπιση του αδικήματος της «εκ προθέσεως εσφαλμένης εφαρμογής του δικαίου» και στην Ελλάδα, πιθανότατα θα αποτελούσε ισχυρό δημιουργικό σοκ για μια καλύτερη δικαιοσύνη.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΗΤΤΑΣ
Δικηγόρος, Πρ. ΕΑΝΔΙΘ

Το τέλος των σπουδών είναι αναμφίβολα σημείο σταθμός, σηματοδοτώντας την μετάβαση από την φοιτητική ζωή στα βάρη και τις ευθύνες της αγοράς εργασίας. Για έναν απόφοιτο νομικής, όπου τα επόμενα βήματα από την αποφοίτηση είναι περίπου δεδομένα περιλαμβάνοντας σε αρχικό στάδιο την πραγματοποίηση άσκησης, η μετάβαση χαρακτηρίζεται από μικρότερη δόση αβεβαιότητας και σχετικά περισσότερη αισιοδοξία. Σύντομα όμως έντονο «υπαρξιακό» άγχος καταλαμβάνει τους νεοεισερχόμενους στον σύνθετο και δύσκολο κόσμο της δικαιοσύνης.

Δεν αποτελεί έκπληξη, καθώς ήδη από την πρώτη στιγμή τα εμπόδια στην προσπάθεια ενός νέου επαγγελματία προς την επίτευξη της οικονομικής του αυτοδυναμίας και την επιτυχή σταδιοδρομία, ανακύπτουν αλλεπάλληλα. Τα ήδη γνωστά σε όλους μας προβλήματα του κλάδου, με κυριότερο ίσως την υπερπληθώρα δικηγόρων, έχουν επιδεινωθεί ραγδαία την πρόσφατη περίοδο της οικονομικής κρίσης και των πολιτικών των μνημονίων. Οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές, από την έναρξη μάλιστα της άσκησης, η υπερφορολόγηση με ποικιλώνυμα τεκμήρια, τέλη και άλλες επιβαρύνσεις, τα συνεχώς αυξανόμενα παράβολα και λοιπά δικαστικά έξοδα, η αντιμετώπιση των συλλειτουργών της δικαιοσύνης ως κοινών εμπόρων με την υποχρέωσή τους για καταβολή ΦΠΑ και πρώτα και πάνω απ' όλα ο περιορισμός της οικονομικής κίνησης της αγοράς που ανακλάται σε μείωση και του αριθμού των υποθέσεων (ή έστω και της οικονομικής αξίας των υπαρχουσών υποθέσεων) σκιαγραφούν τις συνθήκες υπό τις οποίες ένας νέος συνάδελφος καλείται να εισέλθει στο επάγγελμα. Χαμηλές αμοιβές συνεργατών και ασκούμενων, αδυναμία συντήρησης δικηγορικού γραφείου, πολλές φορές εκμετάλλευση, χαρακτηρίζουν την καθημερινότητα κάθε νέου δικηγόρου, κυρίως εκείνου που δεν διαθέτει σχετική οικογενειακή παράδοση.

Η αντίληψη όμως όλων των ανωτέρω σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να οδηγεί ούτε σε απογοήτευση και ήττα ούτε σε απαξίωση του θεσμικού ρόλου των δικηγόρων ως άμισθων δημόσιων λειτουργών και συλλειτουργών της δικαιοσύνης. Αντίθετα, οι ανάγκες μας πρέπει να πυροδοτήσουν το πείσμα και την διάθεση ενεργής διεκδίκησης ώστε με πνεύμα αλληλεγγύης, συνεργασίας και συλλογικής δράσης να πετύχουμε την αξιοπρεπή επαγγελματική καταξίωση και την αναμόρφωση του δικηγορικού επαγγέλματος.

Απέναντι στις συνθήκες υπό τις οποίες συνήθως οι συνεργάτες δικηγόροι απασχολούνται (πολλές ώρες, εξοντωτικοί ρυθμοί, χαμηλές αμοιβές) αλλά και την έλλειψη αυτονομίας που συνεπάγεται η κατ' ουσίαν «υπαλληλοποίηση» με αυτή την μορφή, η απάντηση πρέπει να στηρίζεται στον ίδιο τον θεσμικό χαρακτήρα

του δικηγορικού επαγγέλματος. Η διασφάλιση της ανεξαρτησίας του δικηγόρου, που με αγώνες διασφαλίσθηκε σε νομικό επίπεδο, πρέπει να διασφαλιστεί τώρα και σε ουσιαστικό επίπεδο, με αντίληψη βεβαίως των οικονομικών συνθηκών. Την στιγμή που η δημιουργία ενός δικηγορικού γραφείου για έναν νέο δικηγόρο μοιάζει απαγορευτική από άποψη κόστους και ενδεχομένως εμπειρίας σε ένα αντικείμενο υπερβολικά ευρύ και σύνθετο, η ισότιμη επαγγελματική συνεργασία πολλών συναδέλφων με αντίστοιχα οικονομικά δεδομένα, διαφορετικές όμως εμπειρίες και εξειδίκευση μπορεί να αποτελέσει λύση. Με τον τρόπο αυτό άλλωστε η αλληλεγγύη μεταξύ συναδέλφων, ιδίως εκείνων που βρίσκονται σε παρόμοια ηλικιακή, επαγγελματική και οικονομική κατάσταση, αποκτά νέο βάθος και περιεχόμενο. Η ισότιμη διανομή των παγίων εξόδων και η καθημερινή ανταλλαγή επαγγελματικής εμπειρίας στην πράξη διασφαλίζουν τις καλύτερες δυνατές συνθήκες στην έναρξη της δικηγορικής καριέρας εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα την αυτονομία, την ελευθερία ωραρίου και επιλογής πελατών και υποθέσεων, διαμορφώνοντας την βέλτιστη ίσως ποιότητα επαγγελματικής ζωής. Εξάλλου αυτή η ελευθερία είναι το σημαντικότερο ίσως πλεονέκτημα ενός επαγγέλματος που εξ ορισμού δεν μπορεί να συνδέεται με σχέσεις εξαρτημένης εργασίας. Αυτή η ελευθερία είναι που δεν πρέπει να θυσιάσουμε φοβούμενοι την οικονομική κατάσταση και τον ανταγωνισμό.

Εκτός όμως από την επιδίωξη της ατομικής επαγγελματικής αποκατάστασης μέσω αυτών των μορφών «συνεργατικής» ή «συνεταιρικής» δικηγορίας, δεν μπορεί η συλλογική διεκδίκηση των παγίων αιτημάτων του δικηγορικού κόσμου να παραμεληθεί. Αν και η πρόσφατη αλλαγή της πολιτικής ηγεσίας δημιουργεί προσδοκίες για την αναστροφή της υποβάθμισης του επαγγέλματος

την περίοδο των μνημονίων, αυτό δεν μπορεί να αποδοθεί στην ευχέρεια και τις καλές προθέσεις των νέων καθ' ύλη αρμόδιων πολιτικών προϊσταμένων. Πρέπει να υπάρξει συλλογική, οργανωμένη και σταθερή διεκδίκηση όχι μόνο της κατάργησης των μνημονιακών επιλογών που έθιξαν τα επαγγελματικά συμφέροντά μας και εν γένει την Δικαιοσύνη, αλλά συνολικής μεταρρύθμισης του κλάδου ώστε να διασφαλίζεται η ποιότητα του επαγγέλματος, η ισότητα των δικηγόρων, η πραγματική δυνατότητα εισόδου στο επάγγελμα των νέων, η αποκατάσταση του αισθήματος αλληλεγγύης και βεβαίως η δυνατότητα πρόσβασης όλων των πολιτών στην Δικαιοσύνη, η ποιότητα, η ταχύτητα και η ευθυδικία αυτής. Στην προσπάθειά μας για αυτή την αναγκαία βελτίωση του πλαισίου λειτουργίας μας τα συνδικαλιστικά όργανα εκπροσώπησής μας είναι τα καταλληλότερα εργαλεία, χωρίς όμως να εγκαταλείπεται η σταθερή και ενεργή συμμετοχή του συνόλου των δικηγόρων, κυρίως όπου και όταν απαιτείται η μαχητικότερη δράση. Η πρόσφατες μάχες είναι στην κατεύθυνση αυτή χρήσιμα παραδείγματα στην συλλογική μας μνήμη.

Συμπερασματικά επομένως απέναντι στα εμπόδια των καιρών και τις οικονομικές συνθήκες οι νέοι συνάδελφοι οφείλουν να αποφύγουν την απογοήτευση, την ηττοπάθεια και την παθητικότητα. Αναγνωρίζοντας όλα τα προβλήματα και τις δυσκολίες, χωρίς να ακολουθούμε την παραδοσιακή ελιτίστικη λογική που έντονη υπάρχει στον κλάδο, αλληλεγγύη και συλλογική δράση είναι οι απαντήσεις που πρέπει να δώσουμε σε επίπεδο επαγγελματικής δραστηριότητας όσο και σε επίπεδο διεκδίκησης.

Μιχάλης Μήττας
Δικηγόρος, Πρ. ΕΑΝΔΙΘ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Α. ΝΕΜΕΤΗΣ
Δικηγόρος

Ναι; ... δεν σε
αιούω... υπάρχουν;
Σακρώ Νοσαρά...
Εδώ μέσα χίνονται
Σόδομα και Γόμορρα

αντάζομαι αν δεν το έχεις διαβάσει, τουλάχιστον άκουσες κάτι για το βιβλίο της Νάομι Κλαιν «δόγμα του σοκ». Άκρως ενδιαφέρον και πληροφοριακό βιβλίο, εντυπωσιακό στην δομή αλλά και στο

θέμα που διαπραγματεύεται.

Λοιπόν σήμερα δεν είναι ευθυμογράφημα αυτό το άρθρο. Στην κυριολεξία δεν είναι καν δικό μου.

Θα είναι κάτι σαν αναγνωστικό παιχνίδι.

Είμαι ο παρουσιαστής κάποιων ειδήσεων που είδα στον διαδραμόντα χρόνο στο διαδίκτυο.

Όταν θα διαβάσεις μια - μια τις ειδήσεις αυτές θέλω απλά κάτω από την κάθε είδηση να κάνεις τον δικό σου σχολιασμό... Αν τα καταφέρεις...

Αν ήταν live όλο αυτό θα είχε ενδιαφέρον.

Ε πες πως είναι και στέλνε την άποψη σου...αν σου μείνει σκέψη μυαλό κουράγιο..

Λοιπόν φίλε και φίλη το «δόγμα του σοκ» είναι απλό στην δομή του.

Σου ανακοινώνω κάτι, σε κατατρομάζω, παθαίνεις πανικό, χάνεις το έδαφος κάτω από τα πόδια σου, τρελαίνεσαι ...και περιμένεις απλά να πεθάνεις..

Και πριν πεθάνεις λοιπόν την επόμενη στιγμή έρχεται και σου λέει...

«ηρέμησε βρε ηρέμησε...»

Εντάξει δεν θα σε απολύσω...αλλά από 2.000 ευρώ θα παίρνεις 457 μικτά...και τα έξοδα όλα δικά σου ..

Δεν θα πεθάνεις σήμερα ...όχι αλλοίμονο ...αλλά σιγά σιγά ...και πάντως πριν προλάβεις να βγεις σύνταξη, γιατί δεν θέλω να σου δω πίσω όλα αυτά που εσύ μου έδινες τόσα χρόνια.

Εντάξει μην αγχώνεσαι δεν θα σου κόψω και τα δέκα δάκτυλα ...αλλά μόνο δύο ...Και να δεις τι καλός που είμαι μαζί σου, θα σου αφήσω και τους δυο αντίχειρες οι οποίοι ε... το ξέρεις κάνουν την πιο σημαντική δουλειά.

Και συ λες ουυφ φθηνά την γλύτωση..

Δεν πεθαίνω σήμερα ...θα έχω να φάω χαρούπια ε ... και μην είμαι αχάριστος ...ένα η δυο δάκτυλα θα μου κόψει όχι και τα δέκα ...και θάχω τους αντίχειρες ε; αυτό που το βάζεις;...

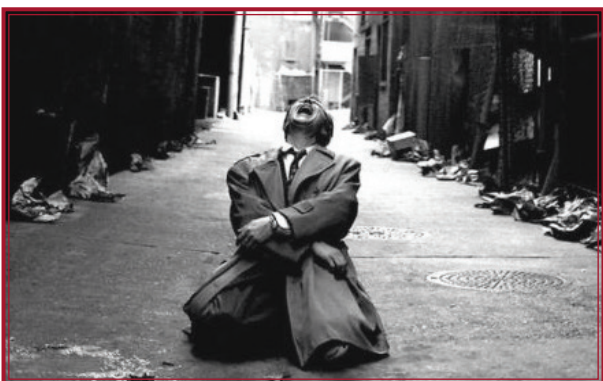
Και έτσι πορεύεσαι ικανοποιημένος την υπόλοιπη -μη υπόλοιπη- ζωή σου..

Ο πρόλογος αυτός (σήμερα έχουμε κύριο θέμα -τις ειδήσεις- ...αλλά δεν θα έχει επίλογο ...τον αφήνω για σένα)...

Γιατί δεν θα έχει επίλογο; Γιατί αυτά που θα διαβάσεις και συ δεν θα σου αφήσουν φωνή η μυαλό να τα σχολιάσεις. Θέλω να πω ότι οι ειδήσεις που ακολουθούν κτυπάνε κατευθείαν στον εγκέφαλο σαν τα ηλεκτροσόκ των γιατρών από όπου ξεκίνησε το «δόγμα του σοκ».

..εκεί σταματάς εκεί σταματάει ο λογισμός ...νομίζω δεν μπορείς να τις απορροφήσεις.

Εάν κάποιος τις απορροφήσει -κατανοήσει ας μας ενημερώσει παρακαλώ...

Πάμε λοιπόν:

1] Σοροί στα αζήτητα -Γεμίζουν τα ανατομεία με τους νεκρούς της κρίσης

Στο εργαστήριο ανατομίας της Ιατρικής Σχολής Αθηνών, αυξάνονται χρόνο με το χρόνο οι νεκροί που «περιμένουν» να ανέβουν στα μαρμάρινα τραπέζια για να διδάξουν τους ζωντανούς. Πρόκειται για σορούς ανθρώπων που επέλεξαν λόγω ένδειας να γίνουν δωρητές σώματος για να μην επιβαρύνουν τις οικογένειες τους με τα έξοδα κηδείας.. Στα χρόνια της κρίσης όλο και περισσότερες οικογένειες αδυνατούν να καλύψουν οικονομικά την ταφή των συγγενών τους, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι νεκροί που βρίσκονται στα αζήτητα.

«Λόγω της κρίσης, πολλές οικογένειες δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στα έξοδα κηδείας και δίνουν τις σορούς των συγγενών τους στο Εργαστήριο Ανατομίας» λέει στο in.gr ο πρόεδρος της Ιατρικής Σχολής Αθηνών, Μελέτιος - Αθανάσιος Δημόπουλος.

Η οικονομική κρίση έχει αυξήσει τους αζήτητους νεκρούς. Δεν λείπουν ακόμη και οι περιπτώσεις οικογενειών που δεν παραλαμβάνουν καν τους νεκρούς τους από τα νοσοκομεία όπου πέθαναν.

Στα περισσότερα νοσοκομεία γίνονται διαγωνισμοί μέσω των οποίων γραφεία τελετών αναλαμβάνουν τις κηδείες των άπορων και αμείβονται είτε από τα ίδια τα νοσοκομεία, είτε από τα ασφαλιστικά ταμεία.

Ενδεικτική της κατάστασης είναι η αύξηση έως και 50% των κονδυλίων που διαθέτουν για το σκοπό αυτό τα μεγάλα νοσοκομεία της χώρας.

Για να ταφεί ένας νεκρός από τα αζήτητα ακολουθείται η εξής διαδικασία: Αφού διαπιστωθεί ο θάνατος από το νοσοκομείο, αναζητούνται οι συγγενείς – συχνά και με αστυνομική συνδρομή. Εκείνοι δηλώνουν οικονομική αδυναμία και η ταφή ανατίθεται στο συμβεβλημένο γραφείο τελετών, με αμοιβή γύρω στα 1300 ευρώ.

Στην Αθήνα οι αζήτητοι νεκροί ενταφιάζονται στο Γ' Κοιμητήριο. Οι τάφοι τους δεν έχουν ονόματα, μόνο αριθμούς....

Χρόνο με το χρόνο αυξάνονται και εκείνοι που αποφασίζουν να δωρίσουν μετά το θάνατο τους το σώμα τους στην επιστήμη για να μην επιβαρύνουν την οικογένειά τους με τα έξοδα ταφής.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι την τελευταία πενταετία έχει σχεδόν υπερδιπλασιαστεί ο αριθμός των δωρητών σώματος.

«Τον τελευταίο χρόνο έχει αυξηθεί η εκ της ένδειας προσφορά. Το χρονικό διάστημα 2000-2005 οι προσφορές που είχαμε ήταν πολύ λίγες, 8-10 σοροί το χρόνο. Μόνο το τελευταίο έτος έχουν δοθεί στο εργαστήριο ανατομίας 25-30 σοροί» λέει ο επίκουρος καθηγητής Ανατομίας, Αντώνης Μαζαράκης.

Όπως τονίζουν στο ανατομείο, πάντα υπήρχε ένας μικρός αριθμός δωρητών που παρακινούνταν από το υψηλό κόστος της ταφής. Ωστόσο,

τα τελευταία χρόνια ο αριθμός αυτός έχει αυξηθεί κυρίως γιατί οι οικογένειες δεν έχουν τα χρήματα να καλύψουν τα έξοδα ταφής.

Όπως λέει ο κ. Μαζαράκης πολύ συχνά δέχεται πιέσεις από συγγενείς θανόντων που θέλουν να δώσουν τις σορούς στο ανατομείο. «Μας λένε ότι δεν τους περισσεύουν χρήματα για να κάνουν την κηδεία και μας πιέζουν να δεχτούμε τις σορούς. Ωστόσο, δεν μπορούμε να παραλάβουμε σορούς εάν πρώτα δεν έχουν γίνει οι απαραίτητες διαδικασίες».

Όπως εξηγούν στο ανατομείο, όποιος θέλει να γίνει δωρητής σώματος θα πρέπει να έχει υπογράψει, εν ζωή και έχοντας σώας τας φρένας του, σχετική δήλωση και στη συνέχεια να πάρει την κάρτα δωρητή. Ο ίδιος θα πρέπει να έχει ενημερώσει άτομα της εμπιστοσύνης του για αυτή του την επιθυμία και όταν συμβεί το μοιραίο τα άτομα αυτά επικινδυνούν με το ανατομείο και ενημερώνονται για το τι πρέπει να κάνουν.

«Όλο αυτό που συμβαίνει είναι λυπηρό, είναι η κατάντια της εποχής μας» καταλήγει ο κ. Μαζαράκης.

2] Πάνω από 600 άνθρωποι ταξίδεψαν ως την Ελβετία για να κάνουν ...ευθανασία!

Ξεπέρασαν τους 600 οι άνθρωποι που, από το 2008 έως το 2012, ταξίδεψαν στην Ελβετία, ώστε να πεθάνουν!

Σύμφωνα με το newmoney.gr, πολλοί από τους ανθρώπους αυτούς προέρχονται από χώρες που έχουν αυστηρούς νόμους, οι οποίοι απαγορεύουν τον υποβοηθούμενο εκούσιο θάνατο, αναφέρει η δρ Saskia Gauthier του Ινστιτούτου της Νομικής Ιατρικής στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης.

«Ενώ η υποβοηθούμενη αυτοκτονία (ευθανασία) είναι αυστηρά περιορισμένη σε πολλές χώρες, δεν είναι ρυθμισμένη με σαφήνεια στον ελβετικό νόμο. Αυτή η ανισορροπία οδηγεί σε εισροή ανθρώπων που ονομάζονται "τουρίστες αυτοκτονίας", οι οποίοι έρχονται στην Ελβετία για να πεθάνουν», γράφει χαρακτηριστικά η Gauthier στην Εφημερίδα Ιατρικής Δεοντολογίας (Journal of Medical Ethics).

Η Gauthier ανέφερε 611 αναγνωρισμένες περιπτώσεις ανθρώπων ηλικίας από 23 έως 97 ετών που έφτασαν στην Ελβετία για να οργανώσουν τον ίδιο τους το θάνατο, με τη βοήθεια κάποιων γκρουπ που πρεσβεύουν το «δικαίωμα στο θάνατο», όπως είναι η Dignitas...

3] Ιταλία: Νοσοκόμα σκότωνε τους ασθενείς της κι έβγαζε selfies δίπλα στα πτώματα.

Σοκ έχει προκαλέσει στη γειτονική Ιταλία, μυστηριώδης υπόθεση, που θέλει μια νοσοκόμα να έχει σκοτώσει πάνω από 38 ασθενείς της.

Σύμφωνα με το iefimerida.gr, η 38χρονη Ντανιέλα Ποτζιάλι κατηγορείται για χορήγηση σε 78χρονο ασθενή θανατηφόρας δόσης κάλιου, όταν η περίπτωση του θεωρείτο ρουτίνας και ο θάνατος

του χαρακτηρίστηκε απροσδόκητος. Για τον λόγο αυτό, διατάχθηκε νεκροψία-νεκροτομή, τα αποτελέσματα της οποίας έδειξαν την υπερβολική δόση καλίου. Οι έρευνες οδήγησαν στην 42χρονη νοσοκόμα, η οποία τώρα κατηγορείται για τον μυστηριώδη θάνατο ακόμη 37 ασθενών, αριθμός ο οποίος ενδέχεται να αυξηθεί.

Σύμφωνα με τα ιταλικά μέσα ενημέρωσης, η Ποτζίάλι φέρεται να χορηγούσε στους ασθενείς της υπερβολική ποσότητα χλωριούχου κάλιου γιατί τους έβρισκε ενοχλητικούς, είτε εκείνους είτε τις οικογένειες τους.

Μεταξύ των 38 θανάτων που ερευνώνται, οι 10 είχαν χαρακτηριστεί από τις ιταλικές αστυνομικές αρχές εξ αρχής «πάρα πολύ ύποπτες».

Πλέον, οι ειδήσεις γύρω από την περιεργή συμπεριφορά της 42χρονης νοσοκόμας ξεπηδούν η μία πίσω από την άλλη. Η ιταλική εφημερίδα «Libero Quotidiano» μετέδωσε πως μέλος του νοσηλευτικού προσωπικού, που όμως δεν κατονομάζει, δήλωσε σε δημοσιογράφο της πως η Ποτζίάλι του είχε ζητήσει να την βγάλει φωτογραφία δίπλα σε ασθενή που είχε μόλις αποδημήσει. Άλλος νοσηλευτής δήλωσε στην «Corriere di Bologna» πως στο κατασχεθέν από την αστυνομία κινητό της υπάρχει φωτογραφία της στην οποία σηκώνει τους αντίχειρες σε ένδειξη επιτυχίας δίπλα από άλλον ασθενή που έχει καταλήξει.

Σημειώνεται ότι το χλωριούχο κάλιο μπορεί να προκαλέσει καρδιακή ανακοπή και χρησιμοποιείται στις ΗΠΑ για την εφαρμογή της θανατικής ποινής. Αστυνομικοί φέρονται να δήλωσαν ότι η υπόθεση ήταν δύσκολη επειδή το κάλιο χάνεται από το αίμα πολύ γρήγορα και δεν είναι εύκολα ανιχνεύσιμο.

4] Βρετανός γιατρός κακοποιούσε σεξουαλικά αγόρια με λευχαιμία

Στη φυλακή θα περάσει τα επόμενα 22 χρόνια της ζωής του, ο Βρετανός, παιδόφιλος γιατρός, που παραδέχθηκε πως ασέλγησε σε 18 ανήλικα αγόρια, όταν τα περιέθαλπε. Στην κατοχή του τέρατος, βρέθηκαν περισσότερες από 17.000 φωτογραφίες αποκρουστικού περιεχομένου.

Σύμφωνα με το ethnos.gr, ο 41χρονος παιδίατρος Μάιλς Μπράντμπερι, ασελγούσε επάνω στα αγόρια κατά την διάρκεια της εξέτασης ενώ πολλές φορές βιντεοσκοπούσε τις πράξεις του με ειδικό σπιδό.

Τα αγόρια ηλικίας από 10 έως 16 ετών που έπεσαν θύματα των αρρωστημένων διαθέσεων του παιδίατρου έπασχαν από λευχαιμία και σε αρκετές περιπτώσεις, οι γονείς τους τα περιέμεναν έξω από το ιατρείο του Μπράντμπερι, ο οποίος ομολόγησε στο δικαστήριο συνολικά 18 αποτρόπαιες πράξεις του.

«Είναι μια από τις χειρότερες μορφές παιδοφιλίας και σεξουαλικής παρενόχλησης που έχω συναντήσει στη ζωή μου» τόνισε ο δικαστής Γκάρεθ Χόκσγουορθ και συμπλήρωσε: «Το να κάνεις αυτές τις πράξεις σε άρρωστα μικρά παιδιά, τα οποία δίνουν μάχη για τη ζωή τους δεν μπορούσα να το φανταστώ».

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην κατοχή του γιατρού

βρέθηκαν περισσότερες από 170.000 φωτογραφίες, οι οποίες τραβήχτηκαν τα τελευταία τέσσερα χρόνια, πριν απομακρυνθεί από τη θέση του το Νοέμβριο του 2013, όταν και ήρθαν στο φως οι πρώτες καταγγελίες.

5] Ο γάμος γυναίκας με άλογο στη Δανία

Το ανώτατο δικαστήριο της Κοπεγχάγης αναγνώρισε το δικαίωμα 28χρονης ακτιβίστριας να παντρευτεί το άλογο της δημιουργώντας δεδικασμένο και ανοίγοντας το δρόμο σε γάμους ανθρώπων και ζώων σε όλη τη χώρα σύμφωνα με δημοσίευμα της Copenhagen Express.

Η Milanija Broskvit, δικηγόρος στο επάγγελμα, επικεντρώθηκε σε ένα νομικό κενό στους ευέλικτους νόμους της χώρας που αφορούν sex. Επικαλέστηκε ότι η ίδια και ο «σύζυγος της» Torggen, ήταν τα θύματα του σπισισμού, μιας προκατάληψης παρόμοιας με το ρατσισμό ή το σεξισμό.

Το βασικό επιχείρημα ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου ήταν ότι η ένταξη των ειδών δεν έχει «ηθική σημασία».

«Οι διαφορές μεταξύ των ειδών μας, δεν μας καθιστούν εγγενώς διαφορετικούς. Η αντιμετώπιση των ατόμων στηρίζεται στην ιδιότητα του μέλους της ομάδας και όχι σε ηθικά άσχετες φυσικές διαφορές».

«Όταν η ζωοφιλία και η κτηνοβασία έχουν νομιμοποιηθεί σε μια χώρα, ανοίγει η πόρτα σε όλα τα είδη των παρανοήσεων σχετικά με το νομικό καθεστώς των ζώων σε σχέση με τους ανθρώπους υπό τους οποίους οι νομικές αρχές έχουν μικρό ή καθόλου έλεγχο», εξηγεί ο παγκοσμίου φήμης ειδικός και νομικός σύμβουλος, James Cudwell.

«Η Δανία κατέστη η πρώτη χώρα που αναγνώρισε ως νόμιμο το γάμο ανθρώπων-ζώων, μια θέση που μπορεί να οδηγήσει σε πολλά άλλα παρόμοια σωματεία στη χώρα, παραδέχεται ο Dan Jorgensen Υπουργός γεωργίας της Δανίας.

«Η χώρα μας έχει γίνει ένα hot-spot για τουρίστες που επιδιώκουν την κτηνοβασία τα τελευταία χρόνια και έχει δει αύξηση σε οίκους ανοχής με ζώα, ενώ η κτηνοβασία απαγορεύεται σχεδόν παντού στην Ευρώπη. Πόσο καιρό θα μπορούμε να επιτρέπουμε να αμαυρώνει τη διεθνή φήμη μας;» ρώτησε το Κοινοβούλιο.

6] Αυξάνονται οι οικoi ανοχής για κτηνοβάτες στην Γερμανία

Ανησυχητικές διαστάσεις παίρνει το φαινόμενο των οίκων ανοχής για κτηνοβάτες στη Γερμανία, σύμφωνα με άρθρο της Daily Mail, που επικαλείται δηλώσεις της Γερμανίδας αξιωματούχου... Madeleine Martin, η οποία δηλώνει ότι η «κτηνοβασία είναι επιλογή τρόπου ζωής για πολλούς Γερμανούς...».

Πρόσφατα η Ελληνική αστυνομία στην Αθήνα εξάρθρωσε κύκλωμα που μετέφερε από Ελλάδα σε ειδικά κατασκευασμένα κλουβιά πολλά αδύσπιστα σκυλιά τα οποία προορίζονταν για τα πορνεία της Γερμανίας!!!

Ο ΦΙΟΝΤΟΡ, Ο ΛΕΩΝ, Ο ΒΙΚΤΩΡ, Ο ΕΜΙΛ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ορισμένοι αγαπούν την κλασσική λογοτεχνία και άλλοι τη σύγχρονη. Και οι μὲν και οι δὲ πράττουν σωστά γιατί μελετούν. Έχουν ειπωθεί πολλά για το όφελος από την ανάγνωση των καλών και χρήσιμων βιβλίων. Αμέτρητα είναι τα αποφθέγματα και οι ρήσεις που έχουν διατυπωθεί, εκφραστεί και έχουν μείνει στην ιστορία ανά τους αιώνες για τα κλασσικά βιβλία. Οι φανατικοί του είδους, δεν το κρύβουν πως κατά τη διάρκεια της εμπύρετης ανάγνωσης των βιβλίων, βιώνουν συναισθήματα πρωτόγνωρα, ενώ για άλλους, η σχέση τους με το βιβλίο και δή με το κλασσικό βιβλίο είναι ερωτική.

Ο Λεύκιος Σενέκας λέει χαρακτηριστικά, πως πρέπει να διαβάζουμε μόνο εκείνα τα βιβλία που θεωρούνται καλά. Και θεωρούνται πράγματι καλά, τα κλασσικά βιβλία, αφού έχουν επικρατήσει ανά τους αιώνες στην παγκόσμια συνείδηση και αποτελούν σημείο αναφοράς σε επίπεδο ευρύτερα κοινωνικό, οικογενειακό, επαγγελματικό, πολιτικό, συγγραφικό, επιστημονικό, θεατρικό, εκπαιδευτικό και όχι μόνο. Το στίγμα που έχουν αφήσει είναι πιο έντονο, λόγω των ιδιαίτερων κοινωνικών ζυμώσεων που εκτυλίχθηκαν την εποχή που έζησαν οι μεγάλοι κλασσικοί συγγραφείς-μυθιστοριογράφοι, λόγω της ανθοφορίας του πνεύματος, ακόμη και λόγω του υψηλού επιπέδου όσον αφορά αξίες, ιδανικά και υψηλές ιδέες.

Ο Ντέιβιντ Θορώ, υπογράμμιζε την προτεραιότητα που πρέπει να δίνουμε στα καλύτερα βιβλία, γιατί αλλιώς θα διαπιστώσουμε στην πορεία της ζωής ό,τι «δεν προλαβαίνουμε». Ουκ ἔν τώ πολλῶ τὸ εὖ, ὅπως θα ἔλεγαν και οι δικοί μας οι αρχαίοι Έλληνες. Μετράει η ποιότητα και όχι η ποσότητα. Τα κλασσικά βιβλία θεωρούνται πολύ καλή πηγή γνώσεων ιστορίας, κοινωνιολογίας, φιλοσοφίας και βιοσοφίας ακόμη και ψυχολογίας. Δύσκολος είναι ο αντίλογος, απέναντι στους Ουγκώ, Ζολά, Τολστόι, Κρόνιν, Ουάιλντ, Μπαλζάκ, Ντοστογιέβσκη. Προσωπικότητες που ξεπέρασαν κάθε σύγχρονη μέθοδο αξιολόγησης σε επίπεδο αντίληψης των κοινωνικών δρώμενων, της ηθικής, της λογικής και του συναισθήματος. Άλλοι τους χαρακτηρίζουν με πομπώδεις λέξεις, όπως προκατακλυσμιαίοι, σοφοί, συμπαντικοί, ατμοσφαιρικοί. Όχι άδικα, αφού έχουν μεγαλώσει γενιές επί γενεών με τα έργα αυτών των ανθρώπων και έχουν δικαιωθεί, είτε γιατί διαβάζοντάς τους αναπτύχθηκαν περισσότερο πνευματικά είτε γιατί με την ανάγνωση των κλασσικών απέκτησαν την ικανότητα ν' αντιλαμβάνονται την εποχή τους χωρίς φοβία και με τον πρέπειντα ρεαλισμό.

Ο Έμερσον, είπε ότι πολλές φορές η μελέτη ενός βιβλίου χτίζει την ψυχολογία και το μέλλον ενός ανθρώπου. Έτσι είναι, γιατί πολλοί από εμάς κατά τη διάρκεια του ύπνου, της εργασίας, της διασκέδασης, του παιχνιδιού, του φαγητού, σφυρηλατήσαμε τον ψυχικό μας κόσμο

με μία παράσταση, μία εικόνα ή μόνο μία λέξη κάποιου βιβλίου που ολοκληρώσαμε την ανάγνωσή του πριν από λίγο ή πριν από τριάντα χρόνια.

Και ποιος δε θυμάται σε ανύποπτο χρόνο και με συνέπεια γονιδιακή, τα λανθάνοντα αποθέματα ενέργειας που επέδειξε ο Γιάννης Αγιάννης στους υπονόμους ή τη σωματική διάπλαση του Τζωννάκη και του καλόγερου Τάκ; το δολοφόνο νομικό Ρασκόλνικοφ, την καλλονή Άννα Καρένινα και τη λιγότερη όμορφη Σκάρλετ Ο' Χάρα; τους έφηβους, ηλίθιους και δαιμονισμένους ήρωες του Ντοστογιέβσκη ή την μεγάλων διαστάσεων φιλοσοφία-βιοσοφία στους αδελφούς Καραμαζόφ; Ακόμη-ακόμη και ποιος δε θυμάται τους γιατρούς του Κρόνιν με το φλεγματικό Μάνσον, τον ελαφρόμυαλο νάρκισσο Ντόριαν Γκρέυ και την πόρνη Νανά; και ποιος δε θυμάται τον Καζαντζάκη τον Νίκο, να κάνει γόνιμες αναλύσεις του Ευαγγελίου ή τον Βενέζη, τον Λουντέμη και τον Παπαδιαμάντη με τον ευγενή πατριωτισμό, τη φωτογραφία, τη φιλοκαλία, τη σοφία, τη διορατικότητα και την παράσταση;

Υποστηρίζεται πως τα καλά βιβλία είναι και αξιομνημόνευτα. Πρέπει να πούμε πως με το αξιομνημόνευτα, δεν εννοούμε πως εμπεριέχουν τη σοφία και τη γνώση του παρελθόντος. Αυτό είναι γνωστό. Για να το πούμε διαφορετικά, αξιομνημόνευτα, άρα σπουδαία βιβλία, είναι αυτά που μπορεί να αναζητήσει κανείς στους φορτωμένους πάγκους και στα

ράφια των βιβλιοπωλείων και που λόγω της αξίας τους έχουν παλιώσει όπως το κρασί στην κάβα και έχουν εξελιχθεί σε κάτι καλό. Ακριβώς το ίδιο συμβαίνει και με το παλιό, χρήσιμο βιβλίο. Είναι ακριβό, εύπεπτο, πλούσιο σε γεύση και άρωμα, ρουμπινί, διαυγές, ζωηρόχρωμο, μεστωμένο, διανθισμένο, όλο νόημα, ακριβοθώρητο.

Ένας αναγνώστης, προσέχει την εικόνα, το στήσιμο του εξωφύλλου καθώς και την ποιότητα του χαρτιού. Παρεξηγείται το να οσμίζεται κανείς το άρωμα της μελάνης και του τυπωμένου χαρτιού, όμως για τους μνημένους είναι μία συνηθισμένη, νόμιμη αλλά και σημαντική πράξη. Είτε λοιπόν κανείς διαβάσει λογοτεχνία κλασική είτε σύγχρονη, σημασία έχει αυτό καθ' εαυτό το ταξίδι και όχι ο προορισμός. Δεν αποτελεί αυτοσκοπό το να τελειώσει η ανάγνωση του βιβλίου ούτε αποτελεί αυτοσκοπό ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου και των γνώσεων. Η ανάγνωση, είναι μία πράξη ευχαρίστησης και πηγαίας μάθησης που φτάνει στα επίπεδα της μέθης. Μία φορά ρωτήθηκε ένας σαραντάχρονος δικηγόρος, μανιώδης αναγνώστης κλασικών βιβλίων για το τι έκανε στα παρελθόντα έτη της ζωής του. Και εκείνος απάντησε χωρίς σοβαροφάνεια, «πως έστηνε ονειροπαγίδες». Τα υπόλοιπα έρχονται μόνα τους, παρέρχονται και ακολουθούν.

ΠΟΡΤΟΣ ΤΣΑΡΑΜΠΟΥΛΔΗΣ
Δικηγόρος

«Προδότης δεν είναι μόνο αυτός που φανερώνει τα μυστικά της πατρίδας του στον εχθρό, αλλά και αυτός που, ενώ είναι άρχοντας, αδιαφορεί/παραλείπει να βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο του λαού του» - ΘΟΥΚΙΔΙΔΗΣ

Είναι γνωστό, ότι το θέμα του χρέους ουσιαστικά ανάγεται στο πρόβλημα της ρευστότητας. Η έλλειψη ρευστότητας δημιουργεί ασφυξία, παραλύει και διαλύει τα πάντα. Μέσω αυτής ελέγχονται, ιδιαίτερα αφότου το χρήμα και τα «χρηματοπιστωτικά προϊόντα» («αέρα παρασί»), κυριαρχούν αχαλίνωτα. Κράτη, επιχειρήσεις, άτομα, τα πάντα είναι δεσμώτες του χρήματος. Στα καθ' ημάς, όμως, είναι μόνο αυτό;

Ας υποθέσουμε ότι οι δανειστές μας αναγνωρίζουν τη μέγιστη συμβολή των Ελλήνων στον εν γένει ανθρώπινο πολιτισμό ή τι άλλο (έχουν πολλά καλά να θυμηθούν, εκτός από το ότι είμαστε ραχατλήδες τεμπέληδες) και μας διαγράφουν το χρέος. Υπόθεση εργασίας κάνουμε. Υπάρχει έστω και μία κόκκος άμμου σ' αυτόν τον τόπο που να μη έχει την ακράδαντη πεποίθηση ότι μετ' ου πολύ θα φαλιρίσει πάλι το κράτος (μας); Είμαι σφόδρα βέβαιος. Αυτό το κράτος, από γεννησιμιού του, έγινε για να πληρώνει δάνεια. Αυτή είναι η «σφραγίς δωρεάς» του. Μακράν, πρώτος πελάτης της διεθνούς των τοκογλύφων (είμαστε και διεστραμμένα ευγενείς, αφού τους αποκαλούμε εταίρους) και των εμπόρων όπλων. Δάνεια που, κατά σύμπτωση πάντοτε, τα σσεπώνουν οι επιτήδειοι άρχοντες με τους λακέδες και τ' αφεντικά τους, ρημάζουν τον τόπο και στην πληρωμή τους καλείται ο λαουτζίκος.

Στο θέμα μας όμως. Και τι, λοιπόν, πταίει που όσες φορές και να μας μηδενίσουν το χρέος (ποιος ... (αφελής) θα το κανε;) αυτό θα γιγαντωθεί πάλι; Αντί περισπούδαστης μελέτης διαβάστε λοιπόν, όσοι είστε περιέργοι, την παρακάτω αληθινή ιστορία που, ως γλαφυρό παράδειγμα, μου αφηγήθηκε πολύπειρος(γυραφός) συνάδελφος των Αθηνών, ο οποίος μου ενέχειρισε και επιτομή του φακέλου, επειδή διείδε σκεπτικισμόν τινα εκ μέρους μου. Τότε ήμουν νέος δικηγόρος. Τώρα που τείνω κι εγώ προς τα εκεί, κάτι τέτοια τα πιστεύω, χωρίς αποδείξεις. Εκ του αποτελέσματος, της εν γένει μελέτης και της κτηθείσης πείρας. Παναθεμά την, τώρα μου είναι άχρηστη. Αφού διαβάσετε λοιπόν την ιστορία, αναλογιστείτε τις αντίστοιχες ιστορίες που εκ πείρας ή μελέτης γνωρίζετε, θυμηθείτε ανάλογες περιπτώσεις που σας έχουν αφηγηθεί γνώστες των πραγμάτων(από τα μέσα) και μετά γενικεύετε και πολλαπλασιάζετε τις περιπτώσεις. Μη τα περιμένετε όλα έτοιμα. Να δούμε, θα καταλήξουμε στο ίδιο συμπέρασμα; Πάμε, λοιπόν.

Ήτανε μια φορά, μάνα μου, ένας δυναμικός και ορεξάτος επιχειρηματίας, στον αντίποδα ακριβώς των γιαλατζί ή κρατικοδιαίπων τοιούτων, που βρήκε ο τόπος. Έβαλε τις οικονομίες του, τα προικώα του, εντάχθηκε και στον τότε αναπτυξιακό νόμο των ακριτικών περι-

οχών (Θράκη) και μετ' ου πολύ(1976) έστησε παραγωγική μονάδα εσωρούχων με αποκλειστικά εξαγωγικό προσανατολισμό και δη προς Εσπερία μεριά. Σύγχρονες μηχανές, δεκάδες οι εργαζόμενοι, άριστα προϊόντα. Εκατομμύρια σκληρού συναλλάγματος, εισέρρεε, όλο μέσα στην Ελλάδα(τον ...). Τα τρία πρώτα χρόνια λειτουργίας της, παρά τα «απρόβλεπτα» (πυργκαγιά, απεργίες) οι εξαγωγές ανήλθαν σε 2.500.000 δολάρια. Όταν όμως έχεις αλισβερίσι με το εξωτερικό τα μεγέθη είναι μεγάλα και χρειάζεσαι ρευστό. Αυτό το έχουν οι τράπεζες. Έτσι πίστευε και ο επιχειρηματίας μας. Πάει λοιπόν αεράτος με τον φάκελο υπό μάλης στη ναυαρχίδα των ελληνικών τραπεζών, καταθέτει ανέκκλητες πιστώσεις παραγγελιών ύψους 450.000.000 δραχμών και αιτείται την ανάλογη χρηματοδότηση. Αποπέμπεται ουχι μεν βιαίως, αλλ' ευσχήμως. Αναγκάζεται να ρευστοποιήσει και τα τελευταία προικώα και ίδια ακίνητα και τιμαλφή. Γίνεται και τραπεζίτης της εταιρίας του. Στο μεταξύ οι συκοφάντες ή τα αρμόδια παπαγαλάκια της εποχής διαδίδουν ότι ο επενδυτής μας στέλνει το συνάλλαγμα ... ανοικτά των Αζορών, αντί να το καταθέτει υπέρ ... του Εθνικού Στόλου.

Αλλά αυτός το βιολί του. Επειδή κατείχε το «επιχειρείν» σκέφτηκε να καθετοποιήσει την παραγωγή του και μπήκε στο λούκι να στήσει και άλλη μονάδα παραγωγής(κλωστήρια-υφαντήρια). Πού πας, ρε καρντάσι; Έχεις πολιτικές πλάτες; Γνωρίζεις κανένα υψηλά ιστάμενο στα υπουργεία; Έχεις κολλητό τραπεζίτη; Κατέχεις την προωθητική δύναμη του «λαδώματος»; Είσαι μέλος κάποιου θύλακα εξουσίας ή έχεις άκρες εκεί; Έκανες καμιά χορηγία υπέρ ευαγούς κόμματος; Εξυπηρέτησες τον τοπικό βουλευτή; Πόσους ψηφοφόρους του προσέλαβες; Τον ρωτάει ο δικηγόρος, χρόνια στο κουρμπέτι και στην πολιτική(αυτά, συνήθως, πάνε μαζί). Καλά, νομικές συμβουλές μου δίνεις τώρα; Γι' αυτό σε πληρώνω, ρωτάει ο άλλος. Και το θέμα έμεινε στη ρητορεία των ερωτήσεων, γιατί ο επιχειρηματίας πίστευε στις ικανότητές του – δικαίως - και ενδομύχως ότι το σύστημα δουλεύει κομμάτι, δεν είναι δα και του πεταματού. Πού είναι το πρόβλημα. Έλα μου, ντε. Πρέπει ένας επενδυτής να κάνει όλα αυτά και μετά να σκεφτεί τα επιχειρηματικά του πλάνα; Αλλά τότε τι σόϊ επιχειρηματίας θα είναι; Να ταΐζει (μέχρι σκασμού ενίοτε) και όλους αυτούς τους αχάϊρευτους (πολιτικό προσωπικό – υψηλή διοικητική ιεραρχία – ας αφήσουμε και κανένα απ' έξω, δεν είναι όλοι το ίδιο, αλλά σημασία έχει ποιός δίνει τον τόνο και τελικά τι επικρατεί). Και τι θα μείνει, στο τέλος, γι' αυτόν; Αυτοί δεν ξέρουν πώς βγαίνει το χρήμα (το ψωμί), αφού πλείστοι τούτων, σε καίριες θέσεις, είναι και οι πλέον αδηφάγοι και δεν έχουν κολλημένο ούτε ένα εργασιακό ένσημο. Για εργασιακό μιλάμε, όχι για κομματικό. Εκεί μας τρώνε. Γράφανε, στ' αλήθεια, δύο την ημέρα. Όλα κόποις κτώνται. Αρκεί να ξέρεις πού ζεις και τι θέλεις και προ παντός μέχρι πού σε παίρνει. Μη χάσεις τη μπάλα δηλαδή και μετά την κοιτάς μέσα από τα κάγκελα. Καμιά φορά, σπανίως, γίνεται κι

αυτό ή μπορεί να γίνει, αν δεν σταματήσει στην πορεία με την παρέμβαση του «από μηχανής θεού» [πατέντα δραματικά ελληνική, υπό μορφή τραγωδίας ή κωμωδίας, αναλόγως. Ας κάνουμε και ένα τεστάκι εδώ, για την αφομοίωση του πράγματος. Η περίπτωση του χορηγού Χριστοφοράκου, πού εντάσσεται; Μπράβο, κερδίζεις λουκούμι, που παίζανε παλιά στα καφενεία την ξερή].

Ίδρυνε λοιπόν το 1981 στην ίδια περιοχή καθετοποιημένη μονάδα κλωστηρίων – πλεκτηρίων, 300 θέσεων εργασίας, υπαχθείσα επίσης στον τότε αναπτυξιακό νόμο, την οποία ολοκληρώνει σε ποσοστό 75% εντός έτους, δανειοδοτούμενος αυτή τη φορά από την φρεγάτα τράπεζα της «Βιομηχανικής Ανάπτυξης», η οποία ενώ του δάνεισε 361.000.000 δραχμές, αρνείται πεισιμόνως στη συνέχεια, παρά το ότι όλα είναι σύννομα, δεν υπάρχουν υπερβάσεις ή μαϊμουδίστικα πράγματα και η εταιρία απολύτως βιώσιμη, να του εκταμιεύσει εγκεκριμένη πίστωση 90.000.000 δραχμών για την ολοκλήρωση του έργου, ώστε ν' αρχίσει η παραγωγική διαδικασία.

Επί έξι(6) συναπτά έτη η τράπεζα αξιολογεί το αίτημα δανειοδότησης. Υποβάλλονται από τον επενδυτή 4 επιστολές-υπομνήματα και προτάσεις και 4 πλήρεις μελέτες βιωσιμότητας, ενώ από την ίδια την τράπεζα γίνονται 5 αντίστοιχες, πάντα με θετικό πόρισμα και θετικές επίσης εισηγήσεις για την έγκριση του αιτήματος. Στο μεταξύ η τράπεζα χρεώνει την εταιρία με το ποσό των δύο(2) δισεκατομμυρίων δραχμών(επί κεφαλαίου 361.000.000) για τόκους, τόκους υπερημερίας, ανατοκισμούς και λοιπά έξοδα, όλως παρανόμως, αρνούμενη να συμμορφωθεί/εναρμονιστεί με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος που δεν επέτρεπε τέτοια τερτίπια.

Ενώ ο άνθρωπος βρίσκεται στα πρόθυρα της τρέλας από τον παραλογισμό που βιώνει, ακούει από πάνω και τα χίλια μύρια όσα, περί ανεντιμότητάς του, υπερκοστολογήσεων του έργου, μεταφοράς των δανείων και επιχορηγήσεων σε άλλες δραστηριότητες και δε συμμαζεύεται. Ως γνωστό και ανάλογα με τα συμφέροντα που διακυβεύονται, αυτά τα διακινούν, με το αζημίωτο, και δημοσιογράφοι κύρους έγκριτων οικονομικών εφημερίδων και όχι μόνο.

Στο μεταξύ έχει επιληφθεί του θέματος το Κεντρικό Όργανο Ελέγχου του ΥΠΕΘΟ [αυτό το Εθνικής Οικονομίας, με έμφαση στο Εθνικής, πολύ μ' αρέσει, ρε παιδί μου, με φουσκώνει, νιώθω Έλληνας, να πούμε. Όσο για το Παιδείας και Θρησκευμάτων, δίνω τα ρέστα μου. Και τα δύο μαζί σε διάστημα μιας ολυμπιάδας ξαποστείλανε ιεραποστολές ανά τον πλανήτη 200.000 νέους και παλιούς επιστήμονες και θεολόγους να επιμορφώσουν τους σπηλαιόβιους, για να μη επεκταθούμε στα περί ανεργίας, αυτοχειρίας, δυστυχίας – μη μπερδεύεστε, αυτά είναι από άλλο ανέκδοτο, που μοιραία επακολούθησε, ως συνέχεια της ιστορίας μας]. Το πόρισμα του ελέγχου, με την διαβάθμιση «Εμπιστευτικό», διαβιβάζεται στον αρμόδιο υπουργό [αυτών

που εν έτει 2011-12, διορισμένο αυτή τη φορά, ως ελληνική συμμετοχή σε πόστο διεθνούς οικονομικού οργανισμού, μας έγραψε και ολόκληρο βιβλίο για να μας πει ότι αυτός καλά τα έλεγε του Τζέφρυ, αλλά το παιδί, τόσο του έκοβε αυτά έκανε] και επίσης και στον Γενικό του υπουργού [παλιό συνταγματολόγο καθηγητή, γνωστό για την προσήλωσή του στα δημοκρατικά ιδεώδη και παρεμπιπτόντως στα αδρά αμειβόμενα κρατικά πόστα και θέσεις, συμπληρώνω εγώ ο κακόπιστος(είμαι παλιός δικηγόρος τώρα)].

Το χαρτί αυτό καταλήγει: «Κατά τη γνώμη μας θα πρέπει να επανεξεταστεί το πρόβλημα της εταιρίας «...» μέσα σε καθαρά πλαίσια Περιφερειακής Ανάπτυξης, αλλά και Κυβερνητικής πολιτικής, αφού από την επτάμηνη σε βάθος έρευνά μας, διαπιστώθηκε ότι ο επενδυτής είναι συνεπής και σύννομος, ενώ τα προβλήματα που προέκυψαν, οφείλονται σε συντονισμένη προσπάθεια των ανταγωνιστών, να торπιλίσουν δια παντός τρόπο και μέσω του την επενδυτική δραστηριότητα του Σ.Μ.» 'Ενας πιο τολμηρός συντάκτης θα συμπλήρωνε ότι, όλα αυτά γίνονται, εν γνώσει και με την αγαστή συναυτουργία αυτού που λέγεται, εν γένει, κρατική μηχανή.

Το χαρτί, προηγουμένως, αναφέρει και άλλα λίαν ενδιαφέροντα και διδακτικά, όπως: «'Επί του τελευταίου γεγονότος της Τράπεζας (δηλαδή της επίμονης και αδικαιολόγητης άρνησής της να χρηματοδοτήσει την εταιρία) η έρευνά μας διευκρίνισε ότι πρόκειται για συντονισμένη ενέργεια του Ελληνικού Ανταγωνισμού να μη χρηματοδοτηθεί ο Σ. Μ.(επ' αυτού του γεγονότος θα αναφερθούμε εκτενέστερα παρακάτω)». Θέλετε να μάθετε και πιο είναι το παρακάτω; Ορίστε το: «Με αυτή την επίμονη άρνηση της ΕΘΝΙΚΗΣ, κατά τη γνώμη μας σχετίζεται και ένα άλλο γεγονός, που πρέπει να γνωστοποιηθεί. Τέσσερις Έλληνες κλωστοϋφαντουργοί συνεργάζονται αυτή τη στιγμή με την Τουρκία του ΕΒΡΕΝ, για να πληξούν την Ελληνική Κλωστοϋφαντουργία (Υπάρχουν τα ονόματα αυτών των «Ελλήνων» στη διάθεσή σας»). Να, λοιπόν, γιατί, μεταξύ των άλλων, η κλωστοϋφαντουργία στην Ελλάδα είναι προ πολλού αντικείμενο μελέτης της ... βιομηχανικής ιστορίας της χώρας.

Για την τιμή των όπλων και από αυτοσεβασμό ο επενδυτής καταθέτει σε βάρος της τράπεζας αγωγή αποζημίωσης 5,5 και πλέον δισεκατομμυρίων δραχμών στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών, επί της οποίας εκδίδεται πράξη για τα αποδεικτέα θέματα. Παρεμπιπτόντως, να γιατί έφθασαν τα τέλη των δικών στα επουράνια, γιατί, αδικούμενοι, ούτε και αγωγή να μη μπορούμε να καταθέσουμε, με πρόφαση βεβαίως τα δημοσιονομικά προβλήματα και την ... επιτάχυνση της δικαιοσύνης, η οποία όσο επιταχύνεται τόσο απομακρύνεται. Γίνεται πύραυλος, πού να την παρακολουθήσεις πλέον.

Στις συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις για το δάνειο η τράπεζα, πρώτα και κύρια, «αξιώνει» την παραιτήση του ενάγοντα από το δικόγραφο και το δικαίωμα της αγωγής του[δεν κάνει τίποτε παραπάνω ο κ. Σόϊμπλε και οι δορυφόροι του]. Ωσπου

οι δύο εταιρίες φαλίσσαν, ο επενδυτής έχασε και την ατομική περιουσία του και τα προικώα όλα (δεν γνωρίζω, αν τον παράτησε και η γυναίκα του. Ο πεθερός του πάντως δυό φορές αποπειράθηκε να τον λυντσάρει ο ίδιος, την τρίτη δεν πρόλαβε, πήγε από εγκεφαλικό αδικαίωτος), οι τράπεζες κατασπάραξαν ό,τι είχε απομείνει, οι εργαζόμενοι έχασαν τις δουλειές τους και η χώρα(οι φορολογούμενοι) κλήθηκε να επιστρέψει σορούς εκατομμυρίων στα ευρωπαϊκά ταμεία, γιατί το πρόγραμμα ήταν κοινοτικό και δεν ολοκληρώθηκε και όλα αυτά προς δόξαν της Εθνικής Οικονομίας (με έμφαση στο Εθνικής).

Δηλαδή, το δικό μου συμπέρασμα είναι ότι δεν πρόκειται για απλή, συνήθη, διαφθορά και διαπλοκή, που εκ της φύσεώς του διαθέτει το σύστημα, μαζί βεβαίως με τους μηχανισμούς αυτοϊασης, όταν το πράγμα ξεφεύγει, αλλά για κάτι πολύ χειρότερο, παραλυτικό και μοναδικό, που το απεικονίζουν ανάγλυφα, κατά καιρούς, χωρίς να το συλλαμβάνουν σε όλο του το μεγαλείο, καλογυρισμένες αμερικανικές ταινίες με έξοχους ηθοποιούς, όπως ο Μάρλον Μπράντο στο «Ο Νονός».

Εσείς, που καταλήγετε; Συμφωνούμε; Για να δούμε, επιτέλους, τι θα κάνουμε, όλοι μαζί, με δαύτους. Κοντεύουν πλέον 200 χρόνια ελεύθερου, ούτως ειπείν, βίου. Με δάνεια ως το λαιμό ξεκινήσαμε τότε και πάνω από το κεφάλι βαδίζουμε σήμερα. Ωστόσο ελπίζουμε...

ΑΝΑΜΕΝΟΝΤΑΣ

Πρωινό του Γενάρη. Ο Βαρδάρης λυσομανάει αλύπητα. Ήχος από σύννεφα. Βαθυγάλαζος ο ουρανός. Άπλετο το φως του ήλιου πάνω από την πόλη. Μόνο τέτοιες ώρες λάμπει κι αυτή. Όλα αυτά με αντάλλαγμα το τσουχτερό κρύο, που σε παγώνει και σου κόβει την ανάσα. Γωνία Μοναστηρίου και Αγίων Πάντων. Παραβιάζω τον σηματοδότη για τους πεζούς τρέχοντας και βρίσκω απάνεμη γωνιά στον υπόστυλο χώρο της γωνιακής πολυκατοικίας προς την έξοδο της πόλης. Αφήνω καταγής το σακίδιο και νιώθω ανακούφιση και σιγουριά. Κοιτάζω το ρολόϊ. Συνεπής στο ραντεβού. Τουλάχιστον δέκα λεπτά νωρίτερα, είμαι στον καθορισμένο σημείο. Ανάβω τσιγάρο και αργοβολτάρω στον υπόστυλο χώρο.

Οι περαστικοί λίγοι και βιαστικοί. Ο γέρος όμως στήλη άλατος πολύ κοντά στην κολώνα, χωρίς ωστόσο ν' ακουμπά πάνω της. Ασυναίσθητα ελκύει την προσοχή και περιέργειά μου. Διακριτικά, με κλεφτές ματιές, τον παρατηρώ κόβοντας μικρά αργόσυρτα βήματα κάτω από τον υπόστυλο χώρο και έξω στο πεζοδρόμιο. Στηρίζεται με τα δυό χέρια, χωμένα ολότελα στα μανίκια του τριμμένου γκριζού παλτό, σ'ένα αυτοσχέδιο μπαστούνι. Μαύρο σκούφο ως τ' αυτιά. Κλίση της κεφαλής ελαφρά προς τα πάνω και μάτια σχεδόν κλειστά. Πρόσωπο παγερά γαλήνιο. Ρουφάει ηδονικά ήλιο. Ήλιο

που στο συγκεκριμένο σημείο, χωρίς την παρουσία του παγερού και ενοχλητικού αέρα, ζεσταίνει και ευφραίνει μόνο.

Οι φίλοι, ως συνήθως, αργούν στις συναντήσεις αναψυχής. Ανάβω το δεύτερο τσιγάρο με την βεβαιότητα ότι θ' αργήσουν κι άλλο, που το εύχομαι κιόλας, χωρίς να γνωρίζω ακριβώς γιατί. Ο γέρος ασάλευτος στην κυριολεξία. Ούτε ακουμπάει στην κολώνα ούτε αλλάζει πόδι. Πόση ώρα ήταν εκεί πριν έρθω; Πόσο θα μείνει ακόμη εκεί; Θ' αλλάξει στάση, ματιά; Κάποια ώρα θα φύγει από κεί. Πού θα πάει άραγε; Από πού κρατάει η σκούφια του; Τα χαρακτηριστικά του, ιδίως του προσώπου, μου δίνουν την εντύπωση ότι μάλλον θα είναι παλινοστήσας, τρόπος του λέγειν, πόντιος εκ της περιφέρειας της μητροπόλεως του πάλαι ποτέ υπαρκτού. Δεν μου βγαίνει το «ρωσσοπόντιος». Μου θυμίζει

το στίχο, «σα ξένα είμαι 'Ελληνας και στην Ελλάδα ξένος». Ο χρόνος περνάει, οι φίλοι εξακολουθούν ν' αργούν, δεν ξέρω σε ποιο τσιγάρο βρίσκομαι. Τον νιώθω πλέον συντροφιά μου. Εκείνος ίσως να έχει αντιληφθεί την παρουσία μου, αλλά αδιαφορεί γι' αυτήν, όπως και για οτιδήποτε άλλο κινείται ή ακούγεται γύρω του.

Θέλω ν' ανταλλάξω δυο κουβέντες μαζί του, κομπιάζω όμως. Δεν μου βγαίνει λέξη κι αυτή που πάει να βγεί ανακόπτεται. Ταλαντεύομαι μεταξύ πηγαίου θυμού και θαυμασμού μπροστά στην «αρχοντιά της φτώχειας» του. Μα γιατί αργούνε τόσο...

Γενάρης 2015

*Γιώργος Τσαραμπουλίδης
Δικηγόρος*

ΕΓΓΡΑΦΕΣ-ΠΡΟΑΓΩΓΕΣ-ΜΕΤΑΘΕΣΕΙΣ-ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

Ιανουάριος - Μάρτιος 2015

Εγγραφές Νέων Δικηγόρων

1. Αμοιρίδης Θεοδόσιος
2. Ανθυμίδης Παύλος
3. Ανύσιου Κάτια
4. Βασιλειάδου Άννα
5. Βασιλείου Αλέξιος
6. Βλάχου Μαργαρίτα
7. Γιωγιού Ναταλία
8. Δάσσας Ιωσήφ
9. Διαλυνά Άρτεμις
10. Διαλυνά Άρτεμις
11. Ζαβιτσανάκη Μαρία - Χριστίνα
12. Ζαφειράκη Ελένη
13. Ζαχαριάδη Καλλιόπη - Δήμητρα
14. Ζήτρος Δημήτριος
15. Ηλιάδου Βασιλική
16. Ηλιδάκη Ιωάννα
17. Καπετανόπουλος Λάζαρος
18. Κεσίσσογλου Ερμιόνη
19. Κεσσόπουλος Αναστάσιος
20. Κίτσιου Ευδοξία
21. Κουρουτζίδου Μαρία
22. Κυνηγοπούλου Αγγελική
23. Κυριαζόπουλος Αχιλλέας
24. Κωνσταντάκος Δημήτριος
25. Κωνσταντινοπούλου Ευφροσύνη
26. Κωτσοπούλου Χριστίνα
27. Μαδεμλή Αλίκη
28. Μαρζέλος Κυριάκος
29. Μαυρομάτη Χρυσούλα
30. Μελέτη Βαρβάρα
31. Μέλλιου Χαρούλα
32. Μούρτζιου Αικατερίνη
33. Μουρτζούκος Θεόδωρος
34. Μπαμπατσίδου Βασιλική
35. Μπηλασούδη Νίκη
36. Μπίκου Ελευθερία
37. Μπούρα Ειρήνη
38. Νάκη Ελένη
39. Νούτσης Βασίλειος
40. Ντόγα Μαρία
41. Οικονόμου Βασιλική
42. Παπαδοπούλου Πολυξένη
43. Πέππα Ασημίνα
44. Πογαρίδης Ευστάθιος
45. Ραμαδάν - Ογλού Φιγκέν
46. Ρίζου Βασιλική
47. Σίμη Βασιλική
48. Σπαθάρη Ουρανία
49. Σπανούλης Βασίλειος
50. Σταύρου Λευκοθέα
51. Στεφανίδου Δήμητρα
52. Σωτηρούδης Κωνσταντίνος
53. Ταλάσογλου Στυλιανός
54. Ταλέας Ευστάθιος
55. Τέγου Ευαγγελία
56. Τζήμα Ευαγγελία
57. Τράικου Δέσποινα
58. Χατζηιωαννίδου Ελένη
59. Χουχουρέλου Δήμητρα
60. Χριστιάς Κωνσταντίνος
5. Χουχουρέλου Δήμητρα (Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης)

Β. Στο Εφετείο

1. Ιατρίδου Αικατερίνη
2. Γκαντής Γεώργιος
3. Νητσάκου Χριστίνα
4. Γεωργιλιάς Ιωάννης
5. Γεωργοπούλου Μαρία
6. Οικονόμου Ευάγγελος
7. Λέρα Ιωάννα
8. Ξυπολιά Ηλέκτρα-Ιωάννα
9. Παππάς Χρήστος
10. Τσάλκου Αικατερίνη
11. Κουτλή Ιωάννα
12. Πασιατάς Αλέξανδρος
13. Μηνασίδης Λάζαρος
14. Κατσαούνη Φιλίππια
15. Μαργαρού Άννα
16. Φοροπούλου Χρηστίνα
17. Γιώτα Ειρήνη
18. Παπαθανασίου Νικόλαος
19. Γκιώτη Άννα
20. Ιωαννίδου Άννα
21. Τσαπάρας Δημήτριος
22. Κάντζα Ευθυμία
23. Σταυρακίδης Τριαντάφυλλος

Μεταθέσεις - Προαγωγές**Α. Στο Πρωτοδικείο**

1. Ζάχου Κυριακή (Πρωτοδικείο Πρέβεζας)
2. Νικόπουλος Γεώργιος (Πρωτοδικείο Αθηνών)
3. Σπανούλης Βασίλειος (Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης)
4. Τσαταλάς Χρήστος-Νικόλαος (Πρωτοδικείο Αθηνών)

Γ. Στον Άρειο Πάγο

1. Νικολακόπουλος Γεώργιος
2. Μπόσδα Αικατερίνη
3. Σιάκα Ιωάννα
4. Τοπαλνάκος Παύλος
5. Μπαϊκούση Ζαφείρα
6. Κόκοτα Βασιλική
7. Κατσαρού Παρασκευή

Διαγραφές

A. Επειδή παραιτήθηκαν

1. Αγαθαγγέλου Σοφία
2. Αλβανούδη Πολυξένη
3. Αραμπίδου Βερονίκη
4. Γρατσονίδου Μαρία
5. Δαλακλής Γεώργιος
6. Δίγκογλου Μαρία
7. Ζαλίδου Αντωνία
8. Καιρίδης Δημήτριος
9. Καλαμάντης Κωνσταντίνος
10. Καραμάλη Αικατερίνη
11. Καρούδη Αναστασία
12. Μανωλέα Αικατερίνη
13. Μαράνδος Απόστολος
14. Μπαλγκουρανίδη Στυλιανή - Μαρία
15. Μπάλλας Νικόλαος
16. Ναβροζίδου Παρθένα
17. Παπαδοπούλου Θεοδώρα
18. Παπαχατζή Ελπίδα
19. Παπαχρήστου Χρυσούλα
20. Παρπόρη Μαρία
21. Παχίδου Μαρία
22. Πογκοσιάν Καρίνα

23. Ράππη Μαρία
24. Σαμόλη Ελένη
25. Σεμερτζάκη Άννα
26. Σερεμέτης Γεώργιος
27. Σιδηροπούλου Κυριακή
28. Σούλα Ξένια
29. Ταφαρλής Δημήτριος
30. Τέγκο Εράντα
31. Τυριακίδης Νικόλαος
32. Φλέσσα Πουλχερία
33. Φωτιάδης Χρήστος
34. Χασεκίδου Θεοδώρα
35. Χατζή Αικατερίνη

B. Επειδή διορίστηκαν ως Δημόσιοι Υπάλληλοι

1. Δουλάμη Θεοδώρα

Γ. Επειδή διορίστηκαν ως Δικαστικοί Υπάλληλοι

1. Αγγελούδη Μαρία
2. Αθανασιάδης Αφεντούλης
3. Αμπλιανίτης Κωνσταντίνος
4. Βελέτσος - Παπαστεργίου Γεώργιος

5. Γεωργάκης Αθανάσιος
6. Γιαννακούλας Κωνσταντίνος - Δημήτριος
7. Δότα Αγγαΐα
8. Ελευθεριάδου Αργυρώ
9. Κορπέτη Μαρία
10. Κωτούλα Μαρία
11. Ναλμπάντη Ελισσάβετ
12. Παναγιωτίδου Ευγενία
13. Παπαδοπούλου Ελένη
14. Παρασίδου Μαρία
15. Πασχάλη Ελένη
16. Πατσιά Ειρήνη
17. Ράππη Ηλιάννα
18. Σιαμέτης Σωκράτης
19. Τσέπη Μαρία
20. Χαραλαμπάκης Δημήτριος
21. Χριστοφοράκου Αδαμαντία

Δ. Λόγω Θανάτου

1. Καραμπίδης Αλέξανδρος
2. Μπαλουκτσής Σίμος
3. Τόσκας Οδυσσεύς

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΜΑΝΟΛΗ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ

ΡΩΞΑΝΗ ΚΩΣΤΑΤΖΙΚΗ
Δικηγόρος, Μέλος ΔΣ του ΔΣΘ

ΑΦΙΕΡΩΣΗ:

Για τους
ερωτευμένους που
παντρεύεσταν/
Για το σπίτι που
χάιστε/ Για
τα παιδιά που
μεγάλωσαν/ Για τα
πλοία που άραξαν/
Για τη μάχη που
υερδήθητε/ Για
τον άσπρο που
επέστρεψε/ Για όλα
όσα τέλειωσαν χωρίς
επιβίβα για.

Εφέτος ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης, τίμησε την Παγκόσμια ημέρα της ποίησης, με την διοργάνωση μίας μουσικο-ποιητικής εκδήλωσης αφιερωμένης στον ποιητή Μανόλη Αναγνωστάκη. Η εκδήλωση έγινε στο συνεδριακό Κέντρο της Τράπεζας Πειραιώς την Τετάρτη 1 Απριλίου 2015 και πήραν μέρος οι δικηγόροι: Στην ανάγνωση ποιημάτων: Θεοφάνης Ζβες, Κατερίνα -Βαρβάρα Κουκουτσέλου, η γράφουσα Ρωξάνη Κωστατζίκη, Μαρίνα Πογιατζόγλου και ο Δημήτρης Τσινικόπουλος. -Μουσική έπαιξαν οι: Γιάννης Νισύριος πιάνο, Νίκος Κυριακού τσέλο, Χρύσα Μπουρμέτσικα ακορντεόν, Ανδρέας Αλεξόπουλος μπουζούκι -Τραγούδησε η δικηγόρος Μάρθα Παταράκα και ο ασκούμενος δικηγόρος Θωμάς Λότσιος. Μίλησε για τον ποιητή ο τ. δικηγόρος-συγγραφέας Ξ. Μαυραγάνης.

Τίτλος εκδήλωσης: "Κάμε να σ' ανταμώσω"... από το ποίημα "Δρόμοι παλιοί" που έχει μελοποιηθεί. Την επιμέλεια της εκδήλωσης είχα η γράφουσα Ρωξάνη Κωστατζίκη. Την μουσική επιμέλεια ο Γιάννης Νισύριος.

Η ανταπόκριση όσων την παρακολούθησαν ήταν συγκινητικά θερμή.

Για την Θεσσαλονίκη, γενέθλια πόλη του ποιητή, το 2015 ορίστηκε ως το έτος Αναγνωστάκη αφιερωμένο σε αυτόν, προκειμένου να τιμηθεί φέτος (10 χρόνια

Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης
Επιτροπή Πολιτισμού

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΠΟΙΗΣΗΣ
«Μουσικοποιητική» Εκδήλωση
Αφιέρωμα στον ποιητή
Μανόλη Αναγνωστάκη (1925-2005)
«Κάμε να σ' ανταμώσω»

Τετάρτη 1 Απριλίου 2015
Ώρα 19.30
Συνεδριακό Κέντρο Τράπεζας Πειραιώς
(Κατούνη 12-14 Λαδάδικα)

Κοινοπραξία
• Νικόλαος Βαλεργάνης, Πρόεδρος δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης
• Ομάδα για τον ποιητή από τον Ιενοφάντια Μανραγάνη, τ. δικηγόρο - Συγγραφέα
• Προβολή βίντεο - ο Μανώλης Αναγνωστάκης διαβάζει Μανώλη Αναγνωστάκη
• Ανάγνωση ποιημάτων από τους δικηγόρους: Θεοφάνη Ζβη, Κατερίνα - Βαρβάρα Κουκουτσέλου, Ρωξάνη Κωστατζίκη, Μαρίνα Πογιατζόγλου και Δημήτρης Τσινικόπουλος.

Μουσική παίζουν οι δικηγόροι: Γιάννης Νισύριος - πιάνο, Νίκος Κυριακού - τσέλο, Χρύσα Μπουρμέτσικα - ακορντεόν, Ανδρέας Αλεξόπουλος - μπουζούκι.

Τραγουδούν οι δικηγόροι: Μάρθα Παταράκα, Θωμάς Λότσιος

Επιμέλεια εκδήλωσης: Ρωξάνη Κωστατζίκη
Μουσική επιμέλεια: Γιάννης Νισύριος

Αφίσα Εκδήλωσης

Ρωξάνη Κωστατζίκη,
Μέλος Δ.Σ. Δ.Σ.Θ.

Πανοραμική άποψη της εκδήλωσης

από τον θάνατό του, στις 23 Ιουνίου του 2005, και 90 ακριβώς από τη γέννησή του, στις 9 Μαρτίου του 1925) τη μνήμη του ποιητή.

Ο Μανώλης Αναγνωστάκης ήταν μία κορυφαία προσωπικότητα, ένας διανοητής μεγάλου πνευματικού αναστήματος. Ποιητής υπαρξιακός, ερωτικός και πολιτικός, της "διάψευσης" (έγραψε: ... Φυσάει πολύ απ' το σπασμένο τούτο τζάμι. Ποιός έριξε φεύγοντας τις καρέκλες στο πάτωμα;), συνειδητός αγωνιστής, άφησε πίσω του 88 δημοσιευμένα ποιήματα που γράφτηκαν από το 1941 έως το 1971. Τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Ποίησης (1986) και το Μεγάλο Βραβείο Λογοτεχνίας (2002), ενώ αναγορεύτηκε επίτιμος διδάκτορας του πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Δήλωσε για τον εαυτό του: "Γηράσκω αεί αναθεωρών". Δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος να κλείσει το σημείωμα αυτό, παρά ένα ποίημά του:

Προσχέδιο δοκιμίου πολιτικής αγωγής

Οι τσαγκαράδες να φτιάσουν όπως πάντα γερά παπούτσια

Οι εκπαιδευτικοί να συμμορφώνονται με το ανα-

λυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου

Οι τροχονόμοι να σημειώνουν με σχολαστικότητα τις παραβάσεις

Οι εφοπλιστές να καθελκούν διαρκώς νέα σκάφη

Οι καταστηματαρχές να ανοίγουν και να κλείνουν σύμφωνα με το εκάστοτε ωράριο

Οι εργάτες να συμβάλλουν ευσυνείδητα στην άνοδο του επιπέδου παραγωγής

Οι αγρότες να συμβάλλουν ευσυνείδητα στην κάθοδο του επιπέδου καταναλώσεως

Οι φοιτητές να μιμούνται τους δασκάλους τους και να μην πολιτικολογούν

Οι ποδοσφαιριστές να μη δωροδοκούνται πέραν ενός λογικού ορίου

Οι δικαστές να κρίνουν κατά συνείδησιν και εκτάκτως μόνον, κατ' επιταγήν

Ο τύπος να μη γράφει ό,τι πιθανόν να εμβάλλει εις ανησυχίαν τους φορτοεκφορτωτάς

Οι ποιητές όπως πάντα να γράφουν ωραία ποιήματα.

Θεοφάνης Ζβες, Βαρβάρα Κουκουτσέλου, Μαρίνα Πογιατζόγλου, Ρωζάνη Κωστατζίκη, Χρύσα Μπουρμέσινα, Νίκος Κυριακού, Γιάννης Νισύριος

Δημήτρης Τσινικόπουλος, Μάρθα Παταράκα

Με μεγάλη επιτυχία ολοκληρώθηκε η εκδήλωση που συνδιοργάνωσαν το Ινστιτούτο Κατάρτισης Διαμεσολαβητών Θεσσαλονίκης (ΙΚΔΘ) & Ο Τομέας Ανάπτυξης Γυναικών Μάνατζερ & Επιχειρηματιών (ΤΟΓΜΕ) τη Δευτέρα 16 Μαρτίου 2015 στο συνεδριακό κέντρο της ΔΕΘ Ιωάννης Βελλίδης, με θέμα «Η ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΩΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ – Η ΩΦΕΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ». Η εκδήλωση έγινε στα πλαίσια της Ημέρας Διαμεσολάβησης, όπως έχει οριστεί από το Υπουργείο Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων η 20η Μαρτίου κάθε έτους. Το κατάμεστο από νομικούς, διαμεσολαβητές αλλά κυρίως επιχειρηματίες, Βελλίδειο, υποδέχθηκε την επιθυμία όλων για ταχύτερη, αποτελεσματικότερη και οικονομικότερη δικαιοσύνη.

Χαιρετισμό στην εκδήλωση, τονίζοντας κυρίως τη σημαντικότητα του θεσμού, απηύθυναν ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης και Πρόεδρος του ΙΚΔΘ κ. Νικόλαος Βαλεργάκης, ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κ. Κωνσταντίνος Κοσμάτος, η Πρόεδρος του ΤΟΓΜΕ Μακεδονίας κ. Λιάνα Γούτα, ο Πρόεδρος του Β.Ε.Θ. Παναγιώτης Παπαδόπουλος καθώς και ο Πρόεδρος του Ε.Ε.Θ. κ. Μιχάλης Ζορμπίδης.

Αναλυτικότερα, ο Πρόεδρος του ΙΚΔΘ κ. Νικόλαος Βαλεργάκης ανέφερε ότι η εξωδικαστική επίλυση των διαφορών των πολιτών υπερβαίνει τα στενά όρια της απονομής της δικαιοσύνης αγγίζοντας τον ίδιο τον πυρήνα της κοινωνίας. Τόνισε ότι η διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των δικαστηρίων από τη στιγμή της προσφυγής μέχρι και την έκδοση απόφασης αγγίζει τις 1300 ημέρες και ο μέσος όρος του κόστους τις 5000€ ενώ τα αντίστοιχα νούμερα για τη διαμεσολάβηση είναι πολύ μικρότερα. Η Πρόεδρος του ΤΟΓΜΕ Μακεδονίας κ. Λιάνα Γούτα, επίσης, αναφέρθηκε στα εντυπωσιακά στοιχεία που καταγράφονται στο Ηνωμένο Βασίλειο όπου η αξία των αστικών και εμπορικών διαφορών που επιλύθηκαν με τη διαμεσολάβηση από το 1990 μέχρι το 2010 ανέρχεται σε £40 δις και η εξοικονόμηση της δαπάνης για τις επιχειρήσεις που χρησιμοποίησαν τη διαμεσολάβηση, ανέρχεται σε £1,4 δις. το χρόνο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασαν και οι εισηγήσεις των ομιλητών, όπως του κ. Λάμπρου Κοτσίρη, Ομότιμου καθηγητή Νομικής Σχολής ΑΠΘ, αντεπιστέλλοντος μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και Προέδρου της Επιτροπής Πιστοποίησης Διαμεσολαβητών του Υπουργείου Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων με θέμα «Διαμεσολάβηση και Επενδύσεις», της κ. Καλλιόπης Μακρίδου, καθηγήτριας Νομικής Σχολής ΑΠΘ και Διευθύντρια Κατάρτισης του ΙΚΔΘ με θέμα «Η Διαμεσολάβηση στα κράτη μέλη της Ε.Ε.», του κ. Ρήγα Γιοβαννόπουλου, επίκουρου καθη-

γητή Νομικής Σχολής ΑΠΘ και Συντονιστή Ενεργειών Κατάρτισης ΙΚΔΘ με θέμα «Διαμεσολάβηση & Διαιτησία: Βίοι Παράλληλοι ή συναντώμενοι;», της κ. Φωτεινής Αχτσιδου, Δικηγόρου και Διαπιστευμένης Διαμεσολαβήτριας, μέλος του Δ.Σ. του Δ.Σ.Θ. και της Δ.Ε. του ΙΚΔΘ, με θέμα «Διαμεσολάβηση: Πλεονεκτήματα έναντι Διαιτησίας, Δικαστικής Διαμεσολάβησης και Δικαστικού Συμβιβασμού».

Επίσης, το ενδιαφέρον του επιχειρηματικού κόσμου κέρδισε και η εισήγηση του κ. Κυριάκου Ποζρικήδη, Διευθύνοντα Σύμβουλο της ΔΕΘ με θέμα «Η εμπειρία της ΔΕΘ από τη διαδικασία της Διαμεσολάβησης». Όπως προκύπτει και από τον τίτλο, ο κ. Ποζρικήδης αναφέρθηκε στις διαμεσολαβήσεις που πραγματοποίησε η ΔΕΘ, με την εκπαιδευτριά και Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια του ΙΚΔΘ κ. Ζωή Γιαννοπούλου, με αντικείμενο εμπορικές διαφορές, με επιτυχή αποτελέσματα για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη. Τα πρακτικά των Διαμεσολαβήσεων αυτών κατατέθηκαν στο Μονομελές Πρωτοδικείο προκειμένου να αποκτήσουν εκτελεστό τίτλο.

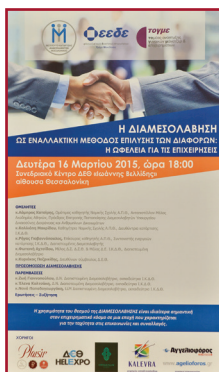
Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με την παρουσίαση Προσομοίωσης Διαμεσολάβησης, από τους Διαπιστευμένους Διαμεσολαβητές κκ. Απόστολο Αγγελόπουλο, Αθανάσιο Αθανασίου, Αφροδίτη Αργυροπούλου, Σοφία Ζιάκα, Ελένη Ζιούτα και

Απόστολο Παπαδόπουλο, η οποία έδωσε την ευκαιρία στους παρευρισκόμενους να δούνε στην πράξη τη Διαμεσολάβηση και τα οφέλη της.

Τέλος οι Διαπιστευμένες Διαμεσολαβήτριες και εκπαιδευτρίες του ΙΚΔΘ κκ. Ζωή Γιαννοπούλου, Έλενα Κολτσάκη και Νανά Παπαδογεωργάκη, έκαναν στοχευμένες παρατηρήσεις για τη Διαμεσολάβηση με τις παρεμβάσεις τους.

Η κ. Ζωή Γιαννοπούλου τόνισε τη σημαντικότητα της διαμεσολάβησης για τις επιχειρήσεις καθώς, τα αριθμητικά στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας για το επιχειρείν παρουσιάζονται απογοητευτικά. Βάσει αξιολόγησης, τον Φεβρουάριο του 2015, η Ελλάδα βρίσκεται στην 155η θέση ανάμεσα σε 189 χώρες όσον αφορά στην ταχύτητα απονομής δικαιοσύνης στις εμπορικές διαφορές. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) παρατηρούνται 1.580 ημέρες καθυστέρηση, ενώ σε άλλες χώρες ο μέσος όρος είναι 540 ημέρες, δηλαδή 3 χρόνια μικρότερος. Οι αριθμοί είναι άκρως απογοητευτικοί και προδίδουν τη μη ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων. Απέναντι σε ένα σύστημα απονομής δικαιοσύνης που παραμένει δύσβατο για τις επιχειρήσεις η διαμεσολάβηση αποτελεί τη μόνη επιλογή.

Η κ. Έλενα Κολτσάκη αναφέρθηκε στην επίλυση

Αφίσα Εκδήλωσης | Εισηγητές, Καλλιόπη Μακρίδου, Λάμπρος Κοτσίρης, Ρήγας Γιοβαννόπουλος, Φωτεινή Αχτσιδου, Κυριάκος Ποζρικήδης

Πανοραμική άποψη της κατάμεστης αίθουσας του Βελλιδείου συνεδριακού κέντρου

Χρήστος Βάρδας, Αντιπρόεδρος ΔΣ, ΔΣΘ, Ρωξάνη Κωστατζίκη μέλος ΔΣ, ΔΣΘ, Κατερίνα Μάρου υπεύθυνη τμήματος δημοσίων σχέσεων ΔΣΘ.

Νικόλαος Βαλεργάκης, Πρόεδρος ΔΣΘ

Κωνσταντίνος Κοσμάτος, Γεν. γραμ. Υπ. Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Λιάνα Γούτα, Πρόεδρος ΤΟΓΜΕ Μακεδονίας

Παναγιώτης Παπαδόπουλος, Πρόεδρος Β.Ε.Θ.

των καταναλωτικών συναλλαγών online. Καθώς οι εμπορικές συναλλαγές μέσω διαδικτύου συνεχώς αυξάνουν θα πρέπει να υπάρχει και η μέθοδος που θα επιλύει τις διαφορές και τα προβλήματα που προκύπτουν. Σε αυτές τις περιπτώσεις και εφόσον ο καταναλωτής δεν μπορεί διμερώς να επιλύσει το πρόβλημα που προκύπτει, καταθέτει online μέσω της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής πλατφόρμας το αίτημά του κατά του εμπόρου με τελικό αποδέκτη έναν φορέα εναλλακτικής επίλυσης διαφορών από αυτούς που θα έχουν επίσημα συσταθεί στα κράτη της ένωσης προκειμένου να δοθεί λύση. Με τρόπο απλό, σύντομο, χωρίς δαπάνες και ζητήματα δικαιοδοσίας, η διαφορά επιλύεται και υιοθετείται από τα μέρη που με τον τρόπο αυτό αναπτύσσουν συνείδηση της αναγκαιότητας του συμβιβασμού και της χρησιμότητας των εναλλακτι-

κών μεθόδων επίλυσης

Τέλος η κ. Νανά Παπαδογεωργάκη αναφέρθηκε στη χρησιμότητα της Διαμεσολάβησης στον εργασιακό χώρο, η οποία είναι ευρέως διαδεδομένη στο εξωτερικό και πάνω από 30 έτη αποτελεί μέθοδο επίλυσης των συγκρούσεων με αποδεδειγμένα οφέλη για τις ίδιες τις επιχειρήσεις αλλά και για τους εργαζομένους. Σύμφωνα με μελέτη του Διεθνούς Ινστιτούτου cird που ασχολείται με τη διαχείριση και τη λειτουργία του Ανθρώπινου Δυναμικού τα οφέλη για τις επιχειρήσεις αναφέρονται στην Άμεση αποκατάσταση και ομαλοποίηση των εργασιακών σχέσεων (83%), στη Διατήρηση πολύτιμου εργατικού δυναμικού (63%), στη Σημαντική μείωση των παραπόνων καθώς και στην Αποφυγή δαπανών που σχετίζονται με αγωγές και μηνύσεις.

Μιχάλης Ζορπίδης, Πρόεδρος Ε.Ε.Θ.

Δικηγόροι διαπιστευμένοι διαμεσολαβητές Ελένη Ζιούτα, Αθανάσιος Αθανασίου Πρόεδρος ΔΣ Καβάλας, Απόστολος Αγγελόπουλος, Αφροδίτη Αργυροπούλου ΔΣ Κατερίνης, Απόστολος Παπαδόπουλος, Σοφία Ζιάκα

Ζωή Γιαννοπούλου, ΔΝ Δικηγόρος, Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια, Εκπαιδεύτρια ΙΚΔΘ

Έλενα Κολτσάκη, ΔΝ Δικηγόρος, Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια, Εκπαιδεύτρια ΙΚΔΘ

Νανά Παπαδογεωργάκη, LL.M Δικηγόρος, Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια, Εκπαιδεύτρια ΙΚΔΘ

**ΕΝΑΡΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΝ. 1215/12, ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ,
ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ
ΣΕ ΑΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ**

Εισήγηση Ν. Βόκα

Αξιότιμοι,
Κε Πρόεδρε του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης,

Κα Προϊσταμένη του Τριμελούς Συμβουλίου Διεύθυνσης του Εφετείου Θεσσαλονίκης,

Κε Πρόεδρε της Εφετειακής Επιτροπής Θεσσαλονίκης,

Κυρίες και Κύριοι,

Ο Κανονισμός που σήμερα πραγματευόμαστε αποτελεί προϊόν μακρόχρονης εξελικτικής διαδικασίας και ζυμώσεων μέσα στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο διακηρυγμένος με τις αρχικές ιδρυτικές συνθήκες στόχος της ενιαίας αγοράς, προϋποθέτει τη δικονομική ενοποίηση όλων των κρατών μελών της Ένωσης, ώστε να καθίσταται ελεύθερη από εσωτερικές δεσμεύσεις η διακίνηση προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Η κατάκτηση του στόχου αυτού επιλέχθηκε να μην γίνει βίαια, καθώς είναι βέβαιο ότι θα συναντούσε την αντίσταση των επιμέρους νομικών πολιτισμών και συνταγματικών τάξεων, αλλά βαθμιαία, με την κατάκτηση πρώτα ενδιάμεσων στόχων. Η σταδιακή αυτή προσέγγιση υπήρξε πράγματι μια σοφή επιλογή, καθώς έδωσε τον απαραίτητο χρόνο στις έννομες τάξεις να αποβάλλουν τις εθνικές τους αγκυλώσεις, να αφομοιώσουν το κοινοτικό κεκτημένο, να εντοπίσουν λάθη, παραλείψεις και αδυναμίες και να συμβάλλουν στην εξεύρεση λύσεων. Για να μπορέσουμε όμως να κατανοήσουμε την αξία του νέου βήματος της δικαστικής ενοποίησης που μας κοιμίζει ο παρών Κανονισμός στο πεδίο της αναγνώρισης και εκτέλεσης των ενδοκοινοτικών αποφάσεων, χρήσιμη πιστεύω είναι μια σύντομη ιστορική αναδρομή στις απαρχές των πρώτων ευρωπαϊκών προσεγγίσεων.

Εκκινώντας από τη βασική αρχή του δημοσίου διεθνούς εθιμικού δικαίου, εκείνης του σεβασμού της κυριαρχίας των άλλων κρατών, έκφραση της οποίας είναι το κυριαρχικό δικαίωμα κάθε κράτους να αναγνωρίζει και να εκτελεί στο έδαφός του, υπό τις προϋποθέσεις που αυτό καθορίζει, τις αλλοδαπές αποφάσεις, εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι τα κράτη, με την ωρίμανση των διακρατικών τους σχέσεων, για να διευκολύνουν τη μεταξύ τους διακίνηση προσώπων, υπηρεσιών και αγαθών, αναγκάστηκαν να συνάψουν διμερείς ή πολυμερείς συμβάσεις, ρυθμίζοντας, μεταξύ άλλων, και τα ζητήματα της αναγνώρισης και κήρυξης εκτελεστότητας των δικαστικών αποφάσεων, που ενείχαν στοιχεία αμοιβαίας αλλοδαπότητας. Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα, από το έτος 1959 έως 2002, προέβη στη σύναψη 17 διμερών συμβάσεων, με ευρύτερο ή στενότερο περιεχόμενο, ενώ προσχώρησε και σε μια σειρά πολυμερών διεθνών συμβάσεων, οι οποίες είτε ως αποκλειστικό περιεχόμενο, είτε ως τμήμα τους πραγματεύονται

θέματα αναγνώρισης και εκτέλεσης. Τέτοιες είναι, α) οι δύο συμβάσεις του Λουγκάνο από 16.9.1988 και 30.10.2007 αντίστοιχα, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που συνδέουν τα κράτη μέλη της ΕΕ με τα αντίστοιχα της ΕΖΕΣ, β) οι συμβάσεις που έχει κυρώσει η χώρας μας στο πλαίσιο της Διεθνούς Συνδιάσκεψης της Χάγης, και ειδικότερα η από 2.10.1973 σύμβαση για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σχετικών με υποχρεώσεις διατροφής, η από 29.5.1993 σύμβαση για την προστασία των παιδιών και τη διακρατική συνεργασία, η από 19.10.1996 σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών, την από 23.11.2007 σύμβαση για την ανάκτηση διατροφής παιδιών και άλλων μορφών οικογενειακής διατροφής από αλλοδαπό κράτος, γ) οι συμβάσεις – πρότυποι νόμοι, που εκπονήθηκαν στο πλαίσιο του ΟΗΕ, όπως είναι η από 19.5.1956 σύμβαση της Γενεύης για τις διεθνείς οδικές μεταφορές, η από 10.6.1958 σύμβαση της Νέας Υόρκης, για την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, ο πρότυπος νόμος UNCITRAL της 30.5.1997 για την αναγνώριση αλλοδαπής πτωχευτικής διαδικασίας στην ημεδαπή και δ) η ενοποιημένη σύμβαση της Βέρνης της 9.5.1980 για τις διεθνείς σιδηροδρομικές μεταφορές, καθώς και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση της 20.5.1980 για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε θέματα επιμέλειας των κοινών τέκνων και την αποκατάσταση της επιμέλειάς τους.

Παρά τη σημαντική αυτή παραγωγή κοινών κανόνων διεθνούς δικονομικού δικαίου, η λειτουργία των ιδρυτικών συνθηκών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που, όπως ελέγχθη, αποσκοπούσαν στη δημιουργία κοινής αγοράς, επέβαλε έναν ευρύτερο συντονισμό μεταξύ των κρατών μελών σε τομείς όπως το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο και η πολιτική δικονομία. Νομικό υπόβαθρο για το συντονισμό αυτό των εσωτερικών νομοθεσιών, αποτέλεσε το άρθρο 220 της αρχικής και ήδη 293 της ενοποιημένης Συνθήκης της Ρώμης, που εξουσιοδοτούσε τα κράτη μέλη να αναλάβουν πρωτοβουλίες, ώστε να

απλουστευθούν οι διατυπώσεις για την αναγνώριση και εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων. Με βάση την επιταγή αυτή, το έτος 1968 τα κράτη μέλη κατήρτισαν τη Σύμβαση των Βρυξελλών για τη διεθνή δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία πράγματι επήλθαν σημαντικές απλοποιήσεις στις διατυπώσεις αναγνώρισης και εκτέ-

λεσης των ενδοκοινοτικών αποφάσεων. Ειδικότερα, όσον αφορά τη διαδικασία αναγνώρισης των αποφάσεων, η Σύμβαση, έχοντας ως θεμέλιο την αμοιβαία εμπιστοσύνη των κρατών μελών, καθιέρωσε ένα

■ Αφίσα Εκδήλωσης

■ Νικόλαος Βόκας, Πρόεδρος Τριμελούς Συμβουλίου Δ/νσης Πρωτ/κείου Θεσ/νίκης

σύστημα αυτόματης αναγνώρισης των αποφάσεων εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Αυτό σήμαινε ότι το κράτος της αναγνώρισης αποδεχόταν την αυτοδίκαιη ένταξη των αποτελεσμάτων της αλλοδαπής απόφασης στην έννομη τάξη του σαν επρόκειτο για δική του απόφαση, χωρίς την παρεμβολή άλλης διαδικασίας, ενώ παράλληλα η ίδια διαδικασία δεν μπορούσε να αρχίσει σε άλλο κράτος μέλος. Επέμβαση της δικαστικής αρχής προβλεπόταν μόνο όταν η αναγνώριση της αποφάσεως αυτής αμφισβητείτο για τους λόγους περιοριστικά προβλεπόμενους. Περαιτέρω, και αναφορικά με την κήρυξη της εκτελεστότητας των ενδοκοινοτικών αποφάσεων, η επιλεγείσα διαδικασία διαρθρώθηκε σε δύο στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο, κάθε ενδιαφερόμενος για την περαιοποίηση της εκτελέσεως της υπό εκτέλεση αλλοδαπής απόφασης, υπέβαλε στο δικαστήριο της κατοικίας του καθού η εκτέλεση, άλλως του τόπου της εκτελέσεως, αίτηση, βάσει της οποίας αυτό αποφάσιζε αμελλητί, με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας, χωρίς να καλείται ο καθού η εκτέλεση, ούτε να μπορεί να υποβάλλει παρατηρήσεις. Όμως η αίτηση αυτή μπορούσε να απορριφθεί μετά από αυτεπάγγελτο δικαστικό έλεγχο, εάν συνέτρεχε κάποιο από τα προβλεπόμενα κωλύματα. Εάν η εκτέλεση επιτρεπόταν, τότε σε δεύτερο στάδιο, ο καθού μπορούσε να προσφύγει κατά της αποφάσεως ενώπιον του Εφετείου κατά τη διαδικασία της αμφισβητούμενης διαδικασίας, ενώ κατά της αποφάσεως που αποφαινόταν επί της προσφυγής επιτρεπόταν αναίρεση. Η ίδια διαδικασία ετηρείτο και για την εκτέλεση και των άλλων

εκτελεστών τίτλων στο κράτος προέλευσης.

Στις αρχές του 1990, και ειδικότερα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, συνετελέσθη μια μεγάλη καμπή στις σχέσεις του κοινοτικού δικαίου προς το αστικό και το αστικό δικονομικό δίκαιο των κρατών μελών, με τη στροφή της ευρωπαϊκής ένωσης προς τον άνθρωπο. Με τη Συνθήκη αυτή η δικαστι-

Απόστολος Άνθιμος, Δ.Ν., Δικηγόρος

Πανοραμική άποψη της εκδήλωσης

κή συνεργασία σε αστικές υποθέσεις, ως ζήτημα «κοινού ενδιαφέροντος», εντάχθηκε στον τρίτο πυλώνα της ΕΕ, με τον γενικό τίτλο «Συνεργασία στη Δικαιοσύνη και τις Εσωτερικές Υποθέσεις». Ο πυλώνας όμως αυτός εκνείτο εκτός των μηχανισμών του κοινοτικού δικαίου, σε επίπεδο διακυβερνητικής συνεργασίας των κρατών μελών και οι αποφάσεις που ελαμβάνοντο υλοποιούνταν, όχι με Κανονισμούς και Οδηγίες, αλλά με χρονοβόρες Συμβάσεις, ενώ δεν μπορούσε να ασκηθεί οποιοσδήποτε έλεγχος μέσω του ΔΕΚ. Η αρχιτεκτονική αυτή του τρίτου πυλώνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δημιουργούσε προσκόμματα ιδιαίτερα στο πεδίο της δικαστικής συνεργασίας στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπου οι συνθήκες ήταν ώριμες για να παραχθεί σημαντικό έργο. Για το λόγο αυτό, από τον Μάιο του 1999, οπότε και τέθηκε σε ισχύ η συνθήκη του Άμστερνταμ, ο παλιός τρίτος πυλώνας διασπάστηκε σε δύο τμήματα. Το πρώτο, αυστηρά περιορισμένο σε θέματα ποινικού δικαίου, παρέ-

μεινε ως νέος τρίτος πυλώνας και πάλι σε διακυβερνητικό πλαίσιο συνεργασίας με την ονομασία «Αστυνομική και Δικαστική Συνεργασία σε Ποινικές Υποθέσεις», ενώ το υπόλοιπο τμήμα του πρώην τρίτου πυλώνα, που αφορούσε τον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, αποσπάστηκε και μεταφέρθηκε στον πρώτο κοινοτικό πυλώνα ως νέος Τίτλος IV («Θεωρήσεις, άσυλο, μετανάστευση και άλλες πολιτικές σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων»). Τούτο είχε σαν συνέπεια τα ανωτέρω ζητήματα δικαστικής συνεργασίας να αποσπασθούν από την κυριαρχία των κρατών και να υπαχθούν απευθείας στο κανονιστικό πλαίσιο των κοινοτικών οργάνων, γεγονός που επέτρεψε να διεκπεραιώνονται πλέον μέσω πράξεων του δευτερογενούς κοινοτικού δικαίου και να υπόκεινται στον έλεγχο του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η μεταβολή αυτή σήμανε την «κοινοτικοποίηση» του παραγόμενου δικαίου στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις και την οριστική του απομάκρυνση από το δύσχρηστο εργαλείο των Συμβάσεων. Υπό το νέο αυτό θεσμικό πλαίσιο έχει μέχρι σήμερα εκδοθεί σειρά σημαντικών Κανονισμών και Οδηγιών, που οδηγούν σταδιακά στη δικονομική ενοποίηση και αφορούν ζητήματα διεθνούς δικαιοδοσίας, αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, στις γαμικές διαφορές, στις διαφορές γονικής μέριμνας, σε θέματα διατροφής, κληρονομικής διαδοχής, τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, την παροχή νομικής βοήθειας επί σκοπού βελτίωσης της πρόσβασης της δικαιοσύνης επί διασυνοριακών διαφορών, τον εκτελεστό τίτλο για τις αμφισβητούμενες αξιώσεις, τη διαδικασία έκδοσης ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής, την ευρωπαϊκή διαδικασία μικροδιαφορών, το Ευρωπαϊκό κληρονομητήριο, θέματα για τη διαμεσολάβηση σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, καθώς και θέματα για την αμοιβαία αναγνώριση μέτρων προστασίας σε αστικές υποθέσεις, και όλα αυτά με τρόπο που εξασφαλίζεται η άμεση και καθολική εφαρμογή τους σε όλα τα κράτη μέλη, την ίδια χρονική στιγμή.

Από τους παραπάνω Κανονισμούς, σημαντικότερος όλων από την άποψη του πεδίου εφαρμογής του, υπήρξε ο Κανονισμός 44/01, για τη διεθνή δικαιοδοσία, αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που από 1.3.2002 αντικατέστησε τη Σύμβαση των Βρυξελλών. Η σημασία του, πέραν του ότι εισήγαγε δεσμευτικό και άμεσα εφαρμοστέο κοινοτικό δίκαιο, έγκειται στο ότι αφενός κατήργησε τις πολυάριθμες διμερείς συμβάσεις μεταξύ των κρατών μελών και αφετέρου προώθησε την απλοποίηση των απαραίτητων διατυπώσεων για την ταχεία αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων κρατών μελών που δεσμεύονται απ' αυτόν, χωρίς να αλλάξει τη φιλοσοφία του. Ειδικότερα, ο Κανονισμός διατήρησε το επιτυχημένο σύστημα της αυτόματης αναγνώρισης των αποφάσεων εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, κατά το πρότυπο της Σύμβα-

σης των Βρυξελλών, μείωσε όμως σημαντικά τα κωλύματα του συμβατικού δικαίου. Όσον αφορά δε την προβλεπόμενη διαδικασία κήρυξης της εκτελεστότητας, διατήρησε το διαχωρισμό της σε δύο στάδια, επιτάχυνε όμως τη διαδικασία με την καθιέρωση ενός συστήματος «αντιστροφής της διαφοράς». Με το σύστημα αυτό η αίτηση για την κήρυξη της εκτελεστότητας, άρχισε να εκδικάζεται πλέον σε διαδικασία αμιγώς μονομερή, στο πλαίσιο της οποίας το δικαστήριο κήρυσσε την απόφαση εκτελεστή κατά τρόπο οιονεί αυτόματο, μετά από απλό τυπικό έλεγχο των κατ' ελάχιστον προσδιοριζόμενων εγγράφων και δικαιολογητικών, ενώ παράλληλα καταργήθηκε και η δυνατότητα του αυτεπάγγελτου δικαστικού ελέγχου των προβλεπόμενων κωλυμάτων. Έτσι, η δικαστική απόφαση, που προβλεπόταν στο στάδιο αυτό κατά το προγενέστερο δίκαιο, μετέπεσε σε μια απλή δικαστική διαταγή, με ορατό πλέον το ενδεχόμενο της πλήρους κατάρτησής της. Η κήρυξη της εκτελεστότητας μπορούσε να αμφισβητηθεί από τον καθού στο δεύτερο στάδιο της διαδικασίας, εφόσον αυτός θεωρούσε ότι στοιχειοθετείται ένας από τους περιοριστικά προβλεπόμενους λόγους. Τούτο συνέβαινε με την άσκηση προσφυγής ενώπιον του Εφετείου, το οποίο λειτουργώντας ως πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε γνήσια ιδιωτική διαφορά κατά τους κανόνες της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας.

Ο Κανονισμός αυτός για 13 χρόνια διήπε τις σχέσεις όλων των κρατών μελών, πλην της Δανίας, ως προς την οποία εξακολούθησε να εφαρμόζεται η Σύμβαση των Βρυξελλών. Όμως, παρά τις ανωτέρω διευκολύνσεις που έτυχαν οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα εντός των ορίων της, αναφορικά με την πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη αρχικά με τη Σύμβαση των Βρυξελλών και στη συνέχεια με τον Κανονισμό 44/2001, τα προσκόμματα στην εκτέλεση των αποφάσεων στα διάφορα κράτη μέλη δεν απαλειφθηκαν, καθώς οι διάδικοι που επιζητούσαν την ικανοποίησή τους σε άλλα κράτη μέλη ήταν υποχρεωμένοι να διέλθουν από τις ενδιάμεσες διαδικασίες αυτών των κρατών μελών, γεγονός που τους προκαλούσε πρόσθετες καθυστερήσεις και έξοδα και ασφαλώς δεν ικανοποιούσε τον διακηρυγμένο με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διατήρηση και ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Οι δυσλειτουργίες αυτές επισημάνθηκαν στην από 21 Απριλίου 2009 έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία αποτιμώντας θετικά την εφαρμογή του Κανονισμού 44/01, εξέφρασε την επιθυμία για τη βελτίωση κάποιων διατάξεων, ώστε να διευκολυνθεί περαιτέρω η ελεύθερη κυκλοφορία των αποφάσεων και να αναβαθμιστεί περισσότερο η πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Υπό το πρίσμα αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, στις 12 Δεκεμβρίου 2012 κατήρτισαν το νέο Κανονισμό 1215/2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ο οποίος

άρχισε να ισχύει σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ από 10.1.2015. Τις εξελίξεις που επέφερε ο Κανονισμός αυτός προς την παραπάνω κατεύθυνση, αλλά και τις δυσκολίες που θα κληθούμε σύντομα να αντιμετωπίσουμε από τη μεταφορά του στο εθνικό δίκαιο, επεξεργάστηκαν και θα μας παρουσιάσουν οι λοιποί εκλεκτοί ομιλητές.

Εισήγηση Χ. Τριανταφυλλίδη

Τα ασφαλιστικά μέτρα υπό τον Κανονισμό (ΕΚ) 1215/2012

Ι. Ασφαλιστικά μέτρα κατά το άρθρο 35 Καν 1215/2012

Υπό τον Καν 44/2001 η διεθνής δικαιοδοσία για τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων ρυθμιζόταν στο άρθρο 31. Με βάση αυτή τη διάταξη, ασφαλιστικά μέτρα μπορούσαν να ληφθούν τόσο με βάση το ίδιο το άρθρο 31 Καν 44/2001 όσο και σύμφωνα με τις εθνικές δικαιοδοτικές βάσεις ή τις υπέρμετρες δωσιδικίες (λ.χ. της ιθαγένειας ή της περιουσίας, του τόπου κατάρτισης της δικαιοπραξίας κ.α.) του άρθρου 3§2 σε συνδυασμό με το Παράρτημα Ι του Καν 44/2001. Με βάση αυτό το πλαίσιο, διεθνή δικαιοδοσία να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα είχε καταρχάς το δικαστήριο της κύριας δίκης, αλλά και άλλο δικαστήριο που με βάση μία εθνική ρύθμιση (λ.χ. του άρθρου 683§4 ΚΠολΔ=τόπος εκτέλεσης) είχε επίσης διεθνή δικαιοδοσία για τη λήψη τους. Επίσης, η διεθνής δικαιοδοσία μπορούσε να στηριχθεί και στα άρθρα 4 επ. Καν 44/2001 (λ.χ. στο άρθρο 5 αρ.1α ή στο άρθρο 6 αρ.1 του Καν 44/2001). Τα ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονταν με βάση τις ανωτέρω διατάξεις είχαν καταρχάς διασυνοριακή ισχύ.

Βασικό στοιχείο του νέου Καν 1215/2012 είναι ο περιορισμός των διασυνοριακών ασφαλιστικών μέτρων. Τα ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονται από δικαστήριο κράτους μέλους, προκειμένου να έχουν στο εξής διασυνοριακή ισχύ πρέπει να έχουν ληφθεί από δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση της διαφοράς επί της ουσίας και να έχει γνωστοποιηθεί η εκτέλεση στον καθ' ου. Ταυτόχρονα όμως, ο νέος κανονισμός διευρύνει το πεδίο εφαρμογής του αφού στην έννοια της απόφασης που μπορεί να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί σε άλλο κράτος μέλος περιλαμβάνεται πλέον, υπό τις ανωτέρω προϋποθέσεις και η απόφαση ασφαλιστικών μέτρων που εκδόθηκε χωρίς κλήτευση του καθ' ου, όπως προκύπτει από το νέο άρθρο 2α εδ.β Καν 1215/2012. Έτσι, όταν πρόκειται για ασφαλιστικά μέτρα που έχουν εκδοθεί *ex parte* μπορούν πλέον να αναγνωρίζονται/εκτελούνται εφόσον το δικαστήριο που τα εξέδωσε έχει κατά τον κανονισμό διεθνή δικαιοδοσία και για την ουσία της διαφοράς. Τα ίδια μέτρα, όταν διατάσσονται από δικαστήριο που δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης, δεν έχουν διασυνοριακή ισχύ αλλά ισχύουν μόνο εντός του κρά-

τους μέλους από τα δικαστήρια του οποίου διατάχθηκαν (Σκέψη 33 του προοιμίου Καν 1215/2012). Υπενθυμίζεται ότι η διασυνοριακή κυκλοφορία των *ex parte* ασφαλιστικών μέτρων εντός των χωρών μελών της Συμβρ/Καν 44/2001 είχε δεχθεί μεγάλο πλήγμα από την

Στυλιανός Μαυρίδης, Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Δ.Σ.Θ.

απόφαση του ΔΕΚ Denilauler/Couchet (-ΔΕΚ 21.5.1980) το έτος 1980, η οποία στην ουσία έκτοτε απαγόρευσε τη διασυνοριακή κυκλοφορία τέτοιων αποφάσεων. Για το λόγο αυτό είχε δεχθεί και την κριτική της διεθνούς θεωρίας αλλοδαπής (κυρίως) και ημεδαπής.

Για τα υπόλοιπα ασφαλιστικά μέτρα που εκδόθηκαν *inter partes* (μετά από κλήτευση δηλαδή) ο κανονισμός συνιστά οπισθοδρόμηση, διότι προηγουμένως υπό τον Καν 44/2001 και

υπό την Συμβρ ασφαλιστικά μέτρα με διασυνοριακή ισχύ λαμβάνονταν έστω και αν είχαν διαταχθεί από δικαστήριο που δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία επί της ουσίας της διαφοράς. Βεβαίως και υπό το νέο κανονισμό, θα μπορούν να ληφθούν τέτοιου είδους ασφαλιστικά μέτρα, θα έχουν όμως πλέον ισχύ μόνο εντός της επικράτειας του κράτους μέλους όπου βρίσκεται το δικαστήριο που τα εξέδωσε. Σε επίπεδο αναγνώρισης/εκτέλεσης, ο νέος κανονισμός καινοτομεί, αφού για πρώτη φορά εισάγονται ειδικές ρυθμίσεις για την αναγνώριση/εκτέλεση αποφάσεων ασφαλιστικών μέτρων. Συγκεκριμένα, το άρθρο 42-2β απαιτεί για την αναγνώριση/εκτέλεση την έκδοση βεβαίωσης από την οποία να προκύπτει ότι το δικαστήριο που εξέδωσε τα ασφαλιστικά μέτρα είχε διεθνή δικαιοδοσία για την ουσία της υπόθεσης. Τα κράτη μέλη θα ορίζουν ποια θα είναι η αρχή που θα εκδώσει την παραπάνω βεβαίωση. Στη χώρα μας ο δικαστικός επιμελητής, ο οποίος με το νέο κανονισμό επιφορτίζεται με πολύ σημαντικές αρμοδιότητες και εξουσίες, θα πρέπει σε μία τέτοια περίπτωση να ελέγχει αν το δικαστήριο έκδοσης της απόφασης έχει συμπληρώσει το σημείο 4.6.2.2.1 του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος Ι του Καν 1215/2012.

Δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία για την ουσία της υπόθεσης μπορεί να είναι: α) το δικαστήριο της ουσίας που έχει ήδη επιληφθεί της διαφοράς, β) το δικαστήριο κράτους μέλους που έχει αρμοδιότητα κατά το εσωτερικό δικαιοδοσία άλλο δικαστήριο κράτους μέλους έχει ήδη επιληφθεί για την ουσία της υπόθεσης και έχει διεθνή δικαιοδοσία κατά τον νέο Κανονισμό, γ) το

δικαστήριο κράτους μέλους, έστω και αν κανένα άλλο δικαστήριο δεν έχει επιληφθεί επί της ουσίας της διαφοράς. Αν το δικαστήριο της ουσίας διατάξει ασφαλιστικά μέτρα και διαπιστωθεί ότι άλλο δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει ήδη εκδώσει απόφαση που διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα, υποστηρίζεται ότι υπερισχύουν τα μέτρα που διέταξε το δικαστήριο της ουσίας. Στην εισηγητική έκθεση επισημαίνεται η αναγκαιότητα συνεργασίας μεταξύ των δύο δικαστηρίων ώστε να λαμβάνονται υπόψη όλα τα στοιχεία της υπόθεσης κατά τη διαταγή του ασφαλιστικού μέτρου. Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι ειδικά για τα ασφαλιστικά μέτρα, λόγω και της φύσης τους (ταχεία και συνοπτική διαδικασία) τέτοιου είδους συνεργασία θα είναι προβληματική και με βάση ιδίως τα ελληνικά δεδομένα, κινδυνεύει να μείνει στα χαρτιά.

Όταν η διεθνής δικαιοδοσία στηρίζεται στην α) περίπτωση υποστηρίζεται ότι εφόσον το δικαστήριο δεν έχει αποφανθεί με απόφαση επί της δικαιοδοσίας του, το διαταχθέν ασφαλιστικό μέτρο δεν μπορεί να κυκλοφορήσει διασυνοριακά. Στο ελληνικό δικαιο είναι καταρχάς δυνατή η έκδοση απόφασης μόνο για το δικονομικό αντικείμενο της δίκης (άρθρο 267 ΚΠολΔ). Στην περίπτωση (σπάνια στην πράξη) αυτή το δικαστήριο εκδίδει χωριστή μη οριστική απόφαση, ώστε η ουσία της διαφοράς να εκδικαστεί σε χωριστή συζήτηση. Υποστηρίζεται ότι στο εξής κάτι τέτοιο θα είναι δυνατό έστω και αν απουσιάζει σχετική διάταξη από κάποιο εθνικό δίκαιο. Κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατό όμως στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, όπου δεν εφαρμόζονται διατάξεις που προβλέπουν την έκδοση μη οριστικής παρεμπόμπουσας απόφασης (245,249,250,254,265,266,267 ΚΠολΔ). Σε κάθε περίπτωση η δυνατότητα αυτή εμφανίζεται ούτως ή άλλως περιορισμένη διότι αφορά την περίπτωση που το μονομελές ή το πολυμελές πρωτοδικείο εκδίδει απόφαση επί της ουσίας και ταυτόχρονα μετά από σχετική αίτηση, διατάσσει και ασφαλιστικά μέτρα (άρθρο 684 ΚΠολΔ). Αν η διεθνή δικαιοδοσία στηρίζεται στη β) περίπτωση, τότε μπορεί να εκδοθεί απόφαση ασφαλιστικών μέτρων από το μονομελές έστω και αν η κύρια υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον του πολυμελούς πρωτοδικείου. Το ερώτημα ποιο δικαστήριο θα βεβαιώσει ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία δεν έχει ιδιαίτερη σημασία στο ελληνικό δικαιο, αφού η απόφαση ασφαλιστικών μέτρων δεν δεσμεύει το δικαστήριο της κύριας δίκης (άρθρο 695 ΚΠολΔ). Τέλος, στην πλέον συνήθη περίπτωση γ), το δικαστήριο διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα χωρίς άλλο δικαστήριο να έχει επιληφθεί της κύριας υπόθεσης. Στην περίπτωση αυτή, υποστηρίζεται τόσο η άποψη ότι το δικαστήριο που διατάσσει τα ασφαλιστικά μέτρα αρκεί να διαπιστώσει ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία *in abstracto* δηλαδή ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία κατά τον Καν 1215/2012 όσο και η άποψη ότι πρέπει να συντρέχει διεθνή δικαιοδοσία *in concreto*, δηλαδή να μπορούν τα δικαστήρια κράτους μέλους να εκδικάσουν την υπόθεση και στην ουσία της. Αυτό έχει σημασία λ.χ. στο ελληνικό δι-

καιο, όπου γίνεται δεκτό ότι η διεθνής δικαιοδοσία στην περίπτωση των ασφαλιστικών μέτρων αποσυνδέεται από τη διεθνή δικαιοδοσία για την ουσία της υπόθεσης, όσο και ότι το κατεπίγον μπορεί να θεμελιώσει διεθνή δικαιοδοσία από μόνο του.

II. Ασφαλιστικά μέτρα κατά το άρθρο 40 Καν 1215/2012

Συντηρητικά μέτρα μπορούν να διαταχθούν με βάση το άρθρο 40 του Καν 1215/2012 με βάση αλλοδαπή απόφαση που είναι εκτελεστή κατά τον κανονισμό. Στην περίπτωση αυτή δεν χρειάζεται μετάφραση και επίδοση της απόφασης στον καθ' ου. Δεδομένου ότι ο σχετικός διαχωρισμός μεταξύ συντηρητικών και ρυθμιστικών ασφαλιστικών μέτρων δεν απαντάται σε άλλα ευρωπαϊκά δίκαια η διάταξη καλύπτει τις δύο κατηγορίες ασφαλιστικών μέτρων. Σε αρμονία με τη νομολογία του ΔΕΚ (Paul Dairy-Unibel C 104-2003, 28.4.2005) στην έννοια των ασφαλιστικών μέτρων περιλαμβάνονται και μέτρα που έχουν σκοπό την συγκέντρωση πληροφοριών ή την προστασία αποδεικτικών

στοιχείων, όπως αναφέρεται στα άρθρα 6 και 7 της Οδηγίας 2004/48/ΕΚ του ΕΚ και του Συμβουλίου της 29.4.2004 σχετικά με την επιβολή δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Δεν περιλαμβάνει και μέτρα χωρίς συντηρητικό χαρακτήρα, όπως όσα διατάσσουν την ακρόαση μάρτυρα.

III. Διασυνοριακή εκτέλεση αποφάσεων ασφαλιστικών μέτρων κατά το άρθρο 42 Καν 1215/2012

Για πρώτη φορά στο νέο κανονισμό υφίσταται, όπως ήδη αναφέρθηκε, ξεχωριστή διάταξη για την εκτέλεση αποφάσεων ασφαλιστικών μέτρων. Η §2 του άρθρου 42 απαιτεί: α) αντίγραφο της απόφασης που συγκεντρώνει τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας, β) βεβαίωση που εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 53 η οποία να περιέχει περιγραφή του μέτρου και να πιστοποιεί ότι το δικαστήριο είναι αρμόδιο να κρίνει για την ουσία της υπόθεσης και ότι η απόφαση είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος προέλευσης και γ) αν το μέτρο έχει ληφθεί *ex parte*, αποδεικτικό επίσης της απόφασης.